

Bod č.

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál na rokovanie Zastupiteľstva
Bratislavského samosprávneho kraja

27. januára 2023

Návrh

Stratégie rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030

Materiál predkladá:

Mgr. Juraj Droba, MBA, MA
predseda
Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodovú správu
3. Stratégia
4. Stanoviská komisií

Zodpovední:

Ing. Patrícia Mešťan, MA
riaditeľka
Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

doc. Mgr. art. Svetlana Waradzinová
vedúca oddelenia kultúry
Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

Spracovatelia:

doc. Mgr. art. Svetlana Waradzinová
vedúca oddelenia kultúry

zamestnanci oddelenia kultúry Ú BSK

pracovníci a externí pracovníci
Ústav verejných politík FSEV UK v Bratislave

Bratislava
január 2023

Návrh uznesenia

UZNESENIE č./2023
zo dňa 27. 01. 2023

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja po prerokovaní materiálu

s c h v a ľ u j e

Návrh Stratégie rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030.

u k l a d á

riaditeľke Úradu Bratislavského samosprávneho kraja predložiť Zastupiteľstvu Bratislavského samosprávneho kraja Správu o plnení Stratégie rozvoja kultúry za rok 2023.

Termín: 31. 12. 2023

Dôvodová správa

Bratislavský samosprávny kraj vychádza v napĺňaní originálnych a prenesených kompetencií samosprávnych krajov dlhodobo z koncepčných a strategických materiálov, ktoré sú zárukou systémového, koncepčného prístupu a strategického plánovania v oblasti regionálnych politík.

Takýto prístup sa implementoval aj v oblasti kultúry, vypracovaním „Konceptie kultúry a športu v podmienkach BSK v rokoch 2002 – 2005“, na ktorý nadviazala „Stratégia rozvoja kultúry v podmienkach Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2015 – 2020“.

Bratislavský samosprávny kraj následne prostredníctvom Oddelenia kultúry Úradu BSK vypracoval a pripravil „**Stratégiu rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030**“, ktorá slúži ako základný koncepčný dokument rozvoja kultúry v území BSK. Stratégiu pripravili rešpektovaní odborníci v spolupráci s Ústavom verejnej politiky Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK.

Oblasť podpory kultúry patrí medzi základné originálne kompetencie vyšších územných celkov, ktoré taxatívne vymedzuje zákon NR SR č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajoch (§ 4 ods. (1) a zákon NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov (§ 3 ods. i) až l)). V súlade s pôsobnosťou samosprávnych krajov, vymedzenou v citovaných zákonoch, Bratislavský samosprávny kraj zriaďuje sedem kultúrnych zariadení: štyri divadlá, kultúrno-osvetové stredisko, múzeum a knižnicu, ktoré tvoria základnú kultúrnu infraštruktúru BSK. Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú právnu subjektivitu a všetky hospodária v režime príspevkových organizácií. V rámci svojich kompetencií sa Bratislavský samosprávny kraj stará o ďalšie štyri nehnuteľné pamiatky, ktoré prechádzajú odbornou rekonštrukciou: Synagoga v Senci a Synagoga vo Svätom Jure, Dom Ferdiša Kostku a Kaštieľ v Malinove.

Stratégia rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030 prináša strategický rámec pri porozumení a využívaní všetkých nástrojov kultúrnej politiky a rozvoji strategických spoluprác. Slovensko čelí mnohým výzvam, ktoré otriasajú základmi demokracie a sponchýňujú základné piliere fungovania spoločnosti. V týchto časoch je dôležité znovu objaviť väzby, ktoré nás spájajú. V tomto smere má kultúra rozhodujúcu úlohu, pretože vytvára pocit spolupatričnosti, podporuje aktívne občianstvo a definuje základné hodnoty a identitu.

Regionálna kultúra a kreatívny priemysel majú významný prínos, no ešte ani zďaleka nie sú mäkkou mocou. Ponúkajú však jedinečnú príležitosť na vytvorenie súdržnej, komplexnej a udržateľnej kultúrnej politiky Bratislavského kraja.

Ukázalo sa, že kultúra má vplyv na posilnenie sociálnej súdržnosti, inkluzívnosti, dialógu a vzájomného porozumenia a na vytvorenie pocitu spolupatričnosti. Jej úlohu pri podpore ľudí prostredníctvom kultúrnej účasti a tvorenia nemožno podceňovať. Avšak bez ohľadu na jej ambície môže byť nová stratégia úspešná len vtedy, ak bude sprevádzaná udržateľnou a zvýšenou finančnou podporou pre kultúru.

Materiál bol koncipovaný v súčinnosti s dotknutými subjektami kraja a spolupracujúcimi inštitúciami. Návrh strategickej vízie smerovania kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji nadväzuje na aktuálny Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BSK. Predkladaný návrh je úvodným materiálom, ktorý bude dopĺňaný v súčinnosti s PHSR BSK.

Zámerom návrhu Stratégie rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030 je zmapovanie hlavných okruhov problémov a možností podpory rozvoja kultúry v podmienkach kraja. Poukazuje na potrebu širšieho vnímania kultúry ako prierezového nástroja regionálneho rozvoja. Podmienkou ďalšieho rozvoja kultúry je vhodná legislatíva, optimálne nastavené dotačné systémy, optimalizácia riadiacich procesov v oblasti kultúry. Dobré nastavenie nástrojov regionálnej kultúry umožní úspešne realizovať a dosahovať strategickú víziu smerovania kultúry na území BSK.

Uvedený návrh stratégie bol skonzultovaný s Inštitútom regionálnej politiky, Odborom stratégie územného rozvoja a riadenia projektov Úradu BSK, s kultúrnymi zariadeniami v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK a s relevantnými aktérmi v oblasti kultúry. Materiál bol predložený do komisií zastupiteľstva BSK: Komisia kultúry; finančná komisia; komisia európskych záležitostí, regionálnej spolupráce a cestovného ruchu a do komisie majetku, investícií a verejného obstarávania.

Predkladatelia a spracovatelia materiálu odporúčajú Zastupiteľstvu BSK predložený návrh materiálu prerokovať a zobrať na vedomie.

Stanoviská komisií

Stanoviská komisií Zastupiteľstva BSK

Bod : „Návrh Stratégie rozvoja kultúry v bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030“

Názov komisie	Stanovisko komisie k návrhu materiálu	Hlasovanie	Akceptované / Neakceptované	Zpracované / Nezpracované
Komisia zdravotníctva	----	Prítomní 0 Za 0 Proti 0 Zdržal sa 0 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia sociálnych vecí	----	Prítomní 0 Za 0 Proti 0 Zdržal sa 0 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia dopravy	----	Prítomní 0 Za 0 Proti 0 Zdržal sa 0 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia európskych záležitostí, regionálnej spolupráce a cestovného ruchu	Komisia EZ, RS a CR odporúča Zastupiteľstvu BSK prerokovať a schváliť materiál v predloženej podobe.	Prítomní 8 Za 7 Proti 0 Zdržal sa 1 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia kultúry	Komisia kultúry odporúča Zastupiteľstvu BSK prerokovať predložený materiál a schváliť v predloženej podobe	Prítomní 10 Za 10 Proti 0 Zdržal sa 0 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia územného plánovania, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu	----	Prítomní 0 Za 0 Proti 0 Zdržal sa 0 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia školstva, mládeže a športu	----	Prítomní 0 Za 0 Proti 0 Zdržal sa 0 Nehlasoval: 0	----	----
Komisia majetku, investícií a verejného obstarávania	Komisia majetku, investícií a verejného obstarávania odporúča Zastupiteľstvu BSK prerokovať materiál a schváliť v predloženej podobe	Prítomní 8 Za 7 Proti 0 Zdržal sa 1 Nehlasoval: 0	----	----

Finančná komisia	Finančná komisia odporúča Zastupiteľstvu BSK prerokovať predložený materiál a schváliť v predloženej podobe.	Prítomní 7 Za 5 Proti 0 Zdržal 2 Nehlasoval: 0	-----	-----
------------------	--	--	-------	-------

Úvod k Stratégií rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030

Kultúra 3.0 a multiplikačné efekty

Kultúru, jej vývoj v rámci verejnej politiky, ako aj jej (súčasnú i minulé) postavenie v spoločnosti je možné charakterizovať cez koncept Kultúry 1.0, 2.0 a 3.0, ktorého autorom je Pier Luigi Sacco. Saccov koncept popisuje vzťahy medzi kultúrnou aktivitou a jej pridanou hodnotou hlavne pre hospodárstvo a spoločnosť. Už číslovanie konceptov naznačuje vývoj tohto vzťahu v čase a priestore. Preto v tejto časti Stratégie prekladáme zhrnutie Saccovho konceptu, ktorý tvorí jeden z teoretických základov, na základe ktorého sú tvorené programy v rámci štrukturálnych fondov EÚ pre oblasť kultúry.

Kultúra 1.0

Sacco pri koncepte Kultúry 1.0, ktorý zasadil časovo a priestorovo do storočí pred-industriálnej spoločnosti, opisuje vzťah medzi kultúrnymi aktivitami a spoločnosťou (prípadne hospodárstvom) ako patronátny systém. V rámci daného rámca kultúra a kultúrne aktivity nie sú súčasťou hospodárstva a nie sú prístupné pre väčšinu. Ide primárne o tvorbu pre spoločenskú elitu a pod jej patronátom. V rámci tohto prístupu k organizácii kultúry boli kultúrne aktivity realizované na základe individuálnej iniciatívy patrónov, finančne zabezpečených ľudí, ktorí mali vysoké spoločenské postavenie. Ich bohatstvo nebolo založené na týchto kultúrnych aktivitách, ale na iných zdrojoch. Títo patróni používali časť svojich zdrojov na podporu živobytia tých, ktorí kultúrne aktivity vytvárali, za čo získavali ich tvorbu, ktoré mohli zdieľať spolu so svojimi známymi. Patronát nad kultúrnymi aktivitami taktiež predstavoval istú formu budovania spoločenského postavenia a vylepšovania reputácie patróna. Kultúrna tvorba však v takýchto podmienkach nedokázala prežiť bez patrónov. V takomto mecenášskom vzťahu mzda kultúrnych tvorcov nebola súčasťou trhovej transakcie, ale skôr akosi symbolickou vzájomnou výmenou medzi patrónom a tvorcom kultúrnych aktivít (a táto prax v niektorých kultúrnych sférach stále pretrváva, napr. ako sponzorstvo). Tento koncept sa vyznačuje tým, že je podporovaný iba určitý počet producentov kultúrnych

aktivít, ktorí sú závislí od svojvôle patróna a ich tvorba sa dostáva iba k veľmi obmedzenému počtu divákov. Pre daný systém je tak typická obmedzená tvorby a obmedzený prístup k nej. Spoločenské zmeny, ktoré priniesla priemyselná revolúcia a vznik moderných národných štátov, znamenali aj postupnú zmenu v tejto oblasti. Začal sa rozširovať počet prijímateľov kultúrnych aktivít a spochybnili sa výsady, ktoré patrili vládnucim vrstvám. S novým pohľadom na práva sa postupne sa uznalo aj právo na prístup ku kultúre ako súčasť ľudských práv (Duncan, 1991). Okrem toho sa spolu so zvýšením životnej úrovne pracujúcej triedy, zvýšila aj ochota platiť za niektoré formy kultúrnych aktivít (Sasson, 2006). Postupne sa spolu s rozvojom moderných národných štátov rozvíjajú aj kultúrne politiky, a to s pomocou verejných zdrojov, ktoré sú ciele a prístupné pre širšiu spoločnosť. Kultúrne politiky sú v tomto období stále silno prepojené s konceptom Kultúry 1.0, ale s tým rozdielom, že patrónmi už nie sú iba jednotlivci, ale kultúru podporuje aj štát.¹ Kultúra však stále nie je ekonomicky produktívnou činnosťou, ale ide skôr o činnosť, ktorá absorbuje zdroje vyrobené v iných sektoroch hospodárstva. Aj napriek týmto iniciatívam a politikám bol prístup väčšiny obyvateľstva ku kultúrnym aktivitám obmedzený a to až do vypuknutia „kultúrnej“ priemyselnej revolúcie, ku ktorej dochádza v desaťročiach tesne pred a po prelome 20. storočia, keď sa vytvárajú technologické podmienky na vytváranie trhov s masovou kultúrou (Sasson, 2006).

Kultúra 2.0

Koncept Kultúra 2.0 je spojený s „kultúrnou“ priemyselnou revolúciou, vznikom masových trhov s kultúrnymi aktivitami, ktoré umožnili vynálezy modernej tlače, fotografie a kina, reprodukovanej hudby, rozhlasového vysielania a pod. Vznik týchto trhov umožnil nielen dodávať, ale aj sprístupniť novú kultúrnu tvorbu širšiemu publiku za dostupnejšie ceny (Sacco, 2011).

¹ Verejná podpora kultúry zo strany štátu sa odvíja najmä od modelov kultúrnej politiky, ktoré štát uplatňuje. Autori Hillman-Chartrand a McCaughey (1989) a Craik (2007) zadefinovali 5 základných modelov: štát ako „facilitátor“ (v USA), štát ako „patrón“ (vo Veľkej Británii a Austrálii), štát ako „architekt“ (Francúzsko), štát ako inžinier (post-komunistické krajiny, Kuba a Kórea), štát ako „podporovateľ elít“ (Austrália).

V koncepte Kultúra 2.0 sa publikum kultúrnych aktivít výrazne rozširuje, ale kultúrna tvorba je limitovaná náročným a finančne nákladným prístupom k technológiám. Potenciálni tvorcovia kultúrnych aktivít, aj pre obmedzený prístup k technológiám, podliehajú systémom výberu zo strany tých, ktorí kultúrne aktivity financujú (napr. na fondoch, kde získavajú podporu na tvorbu).

Na rozdiel od konceptu Kultúry 1.0, kde kultúrne aktivity vznikali pod patronátom spoločenskej elity a pod jej patronátom a neboli primárne súčasťou trhovej transakcie, v koncepte Kultúry 2.0 sa objavujú najmä vďaka kultúrnej priemyselnej revolúcii aj kultúrne a kreatívne činnosti, ktoré sami o sebe prinášajú ekonomickú hodnotu a predstavujú špecifický sektor celého hospodárstva, pričom ide primárne o zábavný priemysel (Sacco, 2018). Časom sa kultúrny priemysel postupne stáva aj vyhľadávanou ekonomickou a spoločenskou hnacou silou (Howkins, 2001; Hesmondhalgh, 2002).

Kultúrne politiky sa taktiež transformujú - zaoberajú sa nielen tým, ako zlepšiť prístup širšej verejnosti ku kultúrnym aktivitám, ale aj zvýšením produkčných a podnikateľských kapacít v týchto odvetviach vzhľadom na ich stále relevantnejšie prispievanie v rámci hospodárstva štátov. V koncepte kultúry 2.0 sa stalo navrhovanie kultúrnych politik obzvlášť náročnou úlohou a to vzhľadom na špecifiká týchto odvetví, ktoré je len ťažko porovnateľné s tradičnými výrobnými odvetviami. Na pochopenie logiky priemyselnej organizácie kultúrnych a kreatívnych sektorov sa nemožno spoliehať na známe modely maximalizácie zisku, a to najmä preto, že interakcie v týchto sektoroch fungujú na iných princípoch, keď rozhodnutie vyrábať ako aj rozhodnutie konzumovať kultúrne aktivity sú určované voľbou iných v sociálnej sieti, ako napr. recenzia na film od kritika (Sacco, 2011, Potts a kol., 2008).

Okrem týchto odlišností sa v rámci kultúrnych politik zameraných na rozvoj Kultúry 2.0 začala venovať pozornosť aj multiplikačným efektom kultúry a kreatívneho priemyslu aj na iné odvetvia (Sacco, 2018) a oblasti spoločnosti (Bakshshi, 2008).

Kultúra 3.0

V súčasnosti sa koncept Kultúry 2.0, založený najmä na zväčšovaní trhov kultúrnych aktivít, transformuje na koncept Kultúry 3.0, ktorý je založený najmä na rýchlom technologickom pokroku, rozširujúcom najmä možnosti tvorby kultúrnych aktivít.

Pre koncept Kultúry 3.0 je typický technologický pokrok na strane tvorby kultúrnych aktivít ľahší a lacnejší prístup k výrobnéj technológii, ktorá umožňuje vytvorenie jednotlivých kultúrnych aktivít – či už ide o profesionálne spracovanie textu, filmov, fotografií, zvuku alebo multimédií. Tento technologický pokrok sa odvíja najmä od výrazných zmien v oblasti osobných počítačov, ktoré spôsobujú čoraz výraznejšie stieranie hraníc medzi tvorcami a užívateľmi kultúrnych aktivít, pričom sa tieto dve role stávajú zameniteľnými.

Tvorcovia aj užívatelia sa aktívne podieľajú na kultúrnych aktivitách, nejde už len o pasívne vstrebávanie kultúrnych podnetov. To znamená, že popri tvorcoch aj užívatelia využívajú svoje schopnosti a prispievajú k procesu kultúrnych aktivít – dochádza k rozširovaniu schopností prejavu, prehodnocovaniu očakávaní a presvedčení, pretváraniu spoločenskej identity jednotlivcov a pod. (Sacco, 2018).

Ďalšou črtou Kultúry 3.0. sú rozširujúce sa komunity praxe, ktorých členovia komunikujú na základe netrhuovo sprostredkovaných výmen umožnených najmä rozvojom online platforiem, ktoré sa organizujú najmä pri výrobe a zdieľaní kultúrnych obsahov. Kultúrne obsahy už nie sú iba pasívne prijímané kultúrne aktivity, ale sú nahrádzané aktívnymi vzormi prijímania, pričom dochádza aj k tvorivému privlastňovaniu používateľmi a manipulácii s kultúrnym obsahom (Sacco, 2018).

Koncept Kultúra 3.0 taktiež zahŕňa aj nový prístup k finančnej udržateľnosti kultúrnej tvorby a účasti na nej. Zatiaľ čo v koncepte Kultúra 1.0 boli kultúrne aktivity finančne podporované patrónmi a v koncepte Kultúra 2.0 sa pridalo aj financovanie cez verejné zdroje, v rámci Kultúry 3.0 vznikajú nové formy financovania, ktoré využívajú komunitu a novou dodatočnou formou je napr. využívanie crowdfundingu na financovanie kultúrnych aktivít (Sacco, 2018).

Ďalším charakteristickým znakom Kultúry 3.0 je, že kultúra je prítomná všade, je súčasťou každodenného života, je súborom unikátnych duchovných, hmotných, intelektuálnych a

emocionálnych črt spoločnosti alebo sociálnej skupiny, ktorý okrem umenia a literatúry zahŕňa aj životné štýly, spôsoby spolunažívania, hodnotové systémy, tradície a presvedčenia (UNESCO, 2001). Koncept Kultúry 3.0 postupne transformuje kultúrny a kreatívny sektor zo samostatného makroekonomického sektoru na ekosystém, ktorého vzťahy so širšou ekonomikou a spoločnosťou ako takou sú čoraz viac prepletené (Sacco, 2011), čo je možné sledovať cez rôzne multiplikačné efekty, ktoré tento sektor prináša.

Multiplikačné efekty v kontexte kultúry a kreatívneho priemyslu

Pojem multiplikačný efekt (*spillover effect*) sa v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu používa na zachytenie a vyjadrenie ich nepriamych spoločenských a ekonomických vplyvov a výsledkov verejných politík v tejto oblasti. *KEA European Affairs* definuje multiplikačné efekty v oblasti kreativity ako „*výhody vyplývajúce z činností (umelcov a kreatívnych profesionálov) kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktoré majú pozitívne účinky na iné odvetvia hospodárstva alebo oblasti spoločnosti. Tieto pozitívne externality sú výsledkom procesov, prostredníctvom ktorých sa na kultúre založená kreativita šíri naprieč ostatnými hospodárskymi odvetviami, čím prispieva k inovácii v širšom hospodárstve. K tomuto multiplikačnému efektu môže dôjsť v dôsledku neplánovaných interakcií medzi ekonomickými subjektmi, ale je možné k nim pristupovať aj strategickejším spôsobom s cieľom využiť potenciál kreativity založenej na kultúre na sociálno-ekonomický rozvoj.*“²

V analytickom materiáli spoločnosti Tom Fleming Creative Consultancy: *Cultural and creative spillovers in Europe* (2015) sú multiplikačné efekty v oblasti kultúry a kreatívy definované ako „*ako procesy, v rámci ktorých majú aktivity v umení, kultúre a kreatívnom priemysle široký dopad na miesta, spoločnosť alebo hospodárstvo prostredníctvom presahu konceptov, myšlienok, skúseností, schopností, znalostí a rôzneho druhu kapitálu z týchto odvetví.*“³

Multiplikačné efekty umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu v rôznych oblastiach a ich podkategórie

² Pre viac informácií pozri: https://urbact.eu/sites/default/files/creative_spin_final_report.pdf

³ Pre viac informácií pozri:

https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/Cultural_creative_spillovers_in_Europe_full_report.pdf

Úvod do strategickej časti

Táto časť *Stratégie rozvoja kultúry v BSK na roky 2021 - 2027 s výhľadom do roku 2030* (ďalej ako „Stratégia“) priamo nadväzuje na analytický materiál *Prehľad a stav nástrojov verejnej politiky v oblasti kultúry v BSK*, ktorý sa venuje popisu aktuálneho stavu BSK v oblasti kultúry cez konkrétne nástroje, s ktorými v súčasnosti BSK pracuje. Na to však, by Stratégia bola dokumentom, ktorý skutočne reflektuje na všetky potreby a problémy kultúry v BSK, bolo potrebné pracovať s viacerými zdrojmi dát a získať špecifické expertné aj laické poznanie, ktoré majú najrôznejšie skupiny expertiek a expertiek ako aj spotrebiteľiek a spotrebiteľiek kultúrnych služieb. Autori a autorky tejto Stratégie teda vychádzali z existujúcich analytických dokumentov predovšetkým z analýzy spoločnosti Erudio *Výstupy konzultačnej a facilitačnej pomoci pri nastavovaní procesu tvorby Stratégie rozvoja kultúry BSK na roky 2021 - 2025* spoločnosti (ďalej ako “Erudio 2019”) a taktiež oficiálnych politicko-analytických dokumentov ako je Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej ako „PHRSR BSK“) na roky 2021 – 2027 (s výhľadom do roku 2030) a Programové vyhlásenie BSK. Tieto boli následne doplnené o systematický zber dát získaných expertným tímom Ústavu verejnej politiky, Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave, v období mája až júla 2021. Na zber dát boli využité kvantitatívne výskumné metódy a kvalitatívne výskumné metódy. V júni 2021 prebehli tri fokusové skupiny (180 minút) zamerané špecificky na oblasť scénického (performatívneho) umenia, pamäťových a mienkotvorných organizácií a kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Poznanie z týchto fokusových skupín bolo doplnené šiestimi individuálnymi rozhovormi (60 minút). V mesiacoch máj až júl 2021 prebehlo dotazníkové zisťovanie, ktorého cieľovou skupinou bola široká verejnosť a zámerom dotazníka bolo doplniť pohľad verejnosti na smerovanie kultúry v BSK. Celkový počet zapojených respondentov a respondentiek, ktorí vyplnili celý dotazník, bol 856. Takto nastavený zber dát vytvoril dostatočnú dátovú bázu, ktorá bola následne predmetom analytickej práce, ktorej výsledkom je predložený materiál.

Text Stratégie je koncipovaný nasledovne. V prvej časti uvádzame pozitívne efekty kultúry a kreatívneho priemyslu, ktoré sú kľúčové pre pochopenie jej potenciálu pre región. Nasledujú časti, ktoré postupne analyzujú osem “metaproblémov” (označené písmenami A-H, čo však neimplikuje ich zoradenie podľa závažnosti problému). Tieto metaproblémy boli identifikované na základe vyzbieraných dát pre účely tvorby tejto Stratégie. Metaproblémy sú následne stručne popísané a špecifikované do tzv. hlavných problémov a výziev, ktorých počet sa rôzni v jednotlivých metaproblémoch v závislosti od komplexnosti a zložitosti problému. Následne sú pre každú skupinu metaproblémov a výziev identifikované prekážky, ktoré predstavujú štrukturálne bariéry alebo možné riziká pri riešení problému, a ktoré musia tvorcovia politik zohľadniť v dizajne opatrení – verejných politik a ich nástrojov, čo však táto Stratégia cielene neobsahuje. V neposlednom rade je každá skupina metaproblémov doplnená o tabuľku, ktorá poskytuje prehľad možných opatrení, ktoré sú priradené ku konkrétnemu problému alebo výzve. Pre každé opatrenie je (ak relevantné) identifikovaný zdroj financovania opatrenia a aj informácia o zdroji, z ktorého opatrenie pochádza. Vzhľadom

na to, že jednou z ambícií tejto Stratégie je prepájať už existujúce strategické a analytické dokumenty riešiace tému kultúry v BSK, mnohé z navrhovaných opatrení vychádzajú z už existujúcich dokumentov ako napríklad Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja BSK alebo štúdia vypracovaná Erudiom v roku 2019 spomenuté vyššie.

Dáta a ich analýzu vnímame ako nevyhnutný predpoklad pre prípravu a realizáciu akejkoľvek kvalitnej a účinnej verejnej politiky. Len na základe dát a poznania problematiky je možné zrozumiteľne a jasne definovať problémy a porozumieť štrukturálnym prekážkam. Preto je aj cieľom tejto časti predostrieť škálu problémov a výziev v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu v BSK a ich možných riešení prostredníctvom identifikovaných opatrení. Vo vyššie spomenutom analytickom materiály *Prehľad a stav nástrojov verejnej politiky v oblasti kultúry v BSK* sme pracovali s teoretickým prístupom nástrojov verejnej politiky v oblasti kultúry v BSK, ktorý slúžil ako rámec uvažovania pre účely pochopenia s akými nástrojmi kultúrnej politiky BSK v súčasnosti pracuje a z čoho sa dá odraziť na ďalšie obdobie. V tejto časti, v Stratégií, cielene nie sú pomenované konkrétne nástroje, keďže ako bolo vysvetlené v úvode tohto materiálu, rozhodnutie o konkrétnom nástroji resp. kombinácii nástrojov a ich kalibrácii, nevyhnutne musia rozhodnúť relevantné aktéri, v tomto prípade vedenie Oddelenia kultúry spolu s politickým vedením BSK. Pomenované sú teda opatrenia, ktoré by mali byť realizované (identifikované metódami popísanými vyššie), ak sa relevantní aktéri rozhodnú, že práve ten-ktorý problém je považovaný za tak závažný resp. zásadný (politicky/hodnotovo/technicky a pod.), aby bol zaradený do politickej agendy na obdobie, na ktoré sa táto Stratégia zameriava. Definovanie a kalibrovanie konkrétnych nástrojov je možné zrealizovať až potom, ako budú problémy, identifikované a popísané v tejto Stratégií, prioritizované a zároveň bude jasne definovaný verejná hodnota kultúrnej politiky BSK¹. Táto Stratégia má tak nasledovné ciele:

- identifikovať problémy a výzvy v oblasti kultúrnej a kultúrneho a kreatívneho priemyslu v BSK,
- mobilizovať aktérov na úrovni BSK, ktorí pôsobia v oblasti kultúry a v role zriadovanej alebo nezriadovanej kultúry,
- identifikovať hlavné prekážky, ktoré bude nevyhnutné zohľadniť v rozhodnutiach a dizajne zvolených opatrení – verejných politik,
- predložiť dostupné riešenia problémov a opatrenia v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu v BSK.

Predkladaná Stratégia zároveň nie je jednoduchým návodom, ktorý popisuje proces ako dosiahnuť ideálny stav kultúrnej politiky BSK v najbližších rokoch. Neposkytuje teda ani implementačný plán, nie je automaticky implementovateľným dokumentom a vyžaduje si viacero krokov rôznych relevantných aktérov, ktorí urobia predovšetkým politické rozhodnutie o tom, ktoré ciele kultúrnej politiky (vzdelávacia, kultivačná a/alebo zábavná)

¹ Koncept verejnej hodnoty je viac rozpracovaný v prílohe A.

a v akom pomere chcú naplňať, s ktorými aktérmi a za akých (finančných) podmienok. Je tak podkladom pre vytvorenie implementačného plánu na základe politického rozhodnutia ako smerovať rozvoj kultúry v BSK.

Na druhej strane však táto Stratégia obsahuje detailný popis stavu, v ktorom sa kultúrna politika BSK nachádza dnes a ponúka mnoho riešení formulovaných do opatrení (príp. alternatív) logicky naviazaných na identifikované problémy, z ktorých si tvorcovia kultúrnej politiky môžu vyberať podľa vlastných rozhodnutí. Tieto by však mali byť naviazané na jasne a v konsenze definované, čo je verejná hodnota kultúry v BSK, čo je prvým krokom k následnému definovaniu cieľov a priorít na dané časové obdobie. Z tohto dôvodu uvádzame stručné zhrnutie konceptu verejnej hodnoty v prílohe tejto Stratégie.

Prehľad problémov, výziev v oblasti kultúry v BSK

(A) Stavebno-technický stav kultúrnych pamiatok a kultúrnej infraštruktúry kultúry

Stručný popis kontextu:

Technický stav mnohých historických stavieb, pamiatok a kultúrnej infraštruktúry je dlhodobým problémom. Tento stav je predovšetkým spôsobený dlhodobým investičným dlhom a kompetenčnými spormi.

Hlavné problémy a výzvy:

(A1) Nevyhovujúci stavebno-technický stav niektorých kultúrnych pamiatok. Viaceré pamiatky regionálneho a národného významu potrebujú investície. Ide napríklad o synagógu vo Svätom Jure a Senci.

(A2) Nevyhovujúci stavebno-technický stav kultúrnej infraštruktúry zriaďovanej kultúry, ktoré sú v správe BSK a pôsobia v nich organizácie zriadené BSK (Např. Malokarpatské múzeum v Pezinku alebo Malokarpatské osvetové stredisko Modra). Priestory, ktoré slúžia na expozíciu nespĺňajú súčasné požiadavky na moderné expozície a budovy majú dispozične obmedzený priestor na otvorené kultúrne podujatia (např. otvorené čítania, premietania, koncerty a pod.) alebo nevyhovujúci technický stav, ktorá napríklad spôsobuje vysokú vlhkosť priestorov. Ide napríklad na nevyhovujúci stavebno-technický stav Múzea Ferdiša Kostku v Stupave, Kaštieľa v Malinove alebo havarijný stav Bábkového divadla.

(A3) Nevyhovujúci stavebno-technický stav kultúrnej infraštruktúry nezriaďovanej kultúry. Dotačné schémy BSK neumožňujú čerpať prostriedky na malé stavebno-technické opravy. Aj nezriaďovaná kultúra je významne obmedzená stavebno-technickým stavom budov, ktoré nie sú majetkom BSK alebo obce a je spôsobený investičný dlhom z minulosti. Ide napríklad o budovu YMCA, v ktorej pôsobia viaceré občianske združenia a aktéri (např. hudobné kluby Majestic Music Club, kultúrne centrum A4 Nultý priestor).

Prekážky:

- Kompetenčné spory medzi štátnou správou, obcami/mestami a regionálnym samosprávami.
- Slabá koordinácia medzi štátnou správou, obcami/mestami a regionálnymi samosprávami.
- Legislatívne a politické prekážky pri dotovaní investícií do majetku, ktorý nie je majetkom BSK.
- Náročnosť procesu verejného obstarávania.
- Vysoké investičné náklady.
- Obmedzená možnosť BSK čerpať zdroje z európskych finančných mechanizmov.
- Relatívne nízka priorita oblasti kultúry v BSK v porovnaní s inými oblasťami.

Prehľad možných opatrení (A) Stavebno-technický stav kultúrnych pamiatok a kultúrnej infraštruktúry kultúry

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(A1) Nevyhovujúci stavebno-technický stav niektorých kultúrnych pamiatok	Ochrana, obnova a rozvoj pamiatkového fondu vrátane nového využitia pamiatok	Záchrana, obnova a nové využitie kultúrnej pamiatky - Synagóga vo Svätom Jure	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom a obcou Svätý Jur.	PHSR
		Záchrana, obnova a nové využitie Múzea F. Kostku v Stupave	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom a Stupavou.	PHSR
		Záchrana, obnova a nové využitie (Revitalizácia) kaštieľu a parku v Malinove	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom a obcou Malinovo.	PHSR
		Zvýšenie miery bezbariérovosti všetkých kultúrnych pamiatok v správe BSK	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom.	PHSR
		Revitalizácia kaštieľa a parku v Stupave	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom a Stupavou.	PHSR
		Revitalizácia Synagógy v Senci	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom a Sencom.	PHSR, programové vyhlásenie J. Drobu
		Revitalizácia budovy Malokarpatského osvetového strediska v Modre	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom a mestom Modra.	PHSR, programové vyhlásenie J. Drobu

		Vytvorenie klasifikácie národnej kultúrnej pamiatky (NKP) podľa ich významu a dôležitosti úradom BSK		PHSR
		Vytvorenie metodického usmernenia upravujúceho postup pri zachraňovaní pamiatky úradom BSK		Rozhovory
		Vytvorenie zoznamu dlhodobých investičných priorít a aktualizovanie zoznamu na ročnej báze úradom BSK		Fokusové skupiny
(A2) Nevyhovujúci stavebno-technický stav kultúrnej infraštruktúry zriaďovanej kultúry	Obnova a rozvoj kultúrnych zariadení	Obnova budovy divadla Aréna	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom Bratislava.	Fokusové skupiny, dotazník
		Obnova stálej scény Bábkového divadla	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom Bratislava.	Fokusové skupiny, dotazník
		Modernizácia infraštruktúry a materiálo-technického vybavenia potrebného pre fungovanie Malokarpatskej knižnice v Pezinku	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom Pezinko.	Fokusové skupiny, dotazník, programové vyhlásenie J. Drobu
(A3) Nevyhovujúci stavebno-technický stav kultúrnej infraštruktúry nezriaďovanej kultúry	Obnova a rozvoj kultúrnych zariadení	Úprava dotačných schém (BRDS), ktorá by umožnila čerpať finančné prostriedky aj na malé stavebno-technické opravy (napr. oprava havarijného stavu) pre subjekty nezriaďovanej kultúry	Existujúce finančné prostriedky v BRDS a rezerva predsedu BSK.	Fokusové skupiny

(B) Kultúrna infraštruktúra pre zriaďovanú a nezriaďovanú kultúru – modernizačný dlh

Stručný popis kontextu:

Chýbajúca kultúrna infraštruktúra (priestory, štúdiá, technika a pod.) patrí medzi najvýraznejšie problémy v BSK v oblasti kultúry. Konkrétne ide hlavne o obmedzené množstvo nehnuteľného majetku BSK, ktorý by mohol byť využitý pre potreby kultúry. Nezriaďovaná kultúra v BSK má tak obmedzené možnosti na tvorbu a prezentáciu kultúry a zároveň nie je dostatočne využívaná aktuálna infraštruktúra, ktorú dominantne využíva zriaďovaná kultúra v BSK.

Hlavné problémy a výzvy:

(B1) Chýbajúca infraštruktúra. Uvedené sa týka všetkých oblastí kultúry, špecificky napríklad performatívneho umenia. Samostatným problémom, ktorý zvýraznila pandémia covid-19 a potreba tvorby umenia v online priestore, je chýbajúce technické zabezpečenia tvorby a diseminácie umenia (nahrávacie štúdiá, technika, a pod.).

(B2) Absencia vonkajšieho priestoru na prezentáciu umenia a kultúry. Chýba amfiteáter v dobrej dopravnej dostupnosti v BSK, ktorý by slúžil na koncerty, divadelné predstavenia alebo premietanie filmov.

(B3) Absencia infraštruktúry kolaboratívneho charakteru so službami inkubátora a akcelerátora. Nová Cvernovka má potenciál pre kultúrny a kreatívny priemysel, no aktuálne neplní úlohu kolaboratívneho hubu pre širšie spektrum kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Kolaboratívny hub by mal plniť úlohu nielen dostupných priestorov na tvorbu a vývoj, ale aj priestoru na spoluprácu naprieč sektormi a subregiónmi.

(B4) Koncentrácia infraštruktúry v hlavnom meste. Kultúrna infraštruktúra je z prirodzených dôvodov koncentrovaná v hlavnom meste Bratislava a BSK nedostatočne využíva potenciál celého kraja. Príkladom je koncentrácia zriaďovanej divadelnej scény v meste Bratislava.

Prekážky:

- Kompetenčné spory medzi štátnou správou, obcami/mestami a regionálnymi samosprávami.
- Slabá koordinácia medzi štátnou správou, obcami/mestami a regionálnymi samosprávami.
- Náročnosť procesu verejného obstarávania.
- Potenciálne vysoké investičné náklady.
- Chýbajúce dáta a tzv. mapa aktérov ich potrieb, záujmov a vzťahov v oblasti kultúry v BSK.
- Množstvo aktérov z rôznou mierou profesionalizácie z rozličnými potrebami, čo potenciálne zvyšuje politické, ale aj časové náklady.
- Vysoké koordinačné náklady.
- Obmedzená možnosť BSK čerpať zdroje z európskych finančných mechanizmov.

Prehľad možných opatrení (B) Kultúrna infraštruktúra pre zriaďovanú a nezriaďovanú kultúru – modernizačný dlh

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(B1) Chýbajúca infraštruktúra	Rozvoj kultúrnych organizácií v oblasti scénického (performatívneho) umenia	Transformácia a/ alebo vytvorenie priestorov pre účely performatívneho umenia (budova vrátane zázemia - šatne, skladové priestory, maskérne, vybavenia a personálneho zabezpečenia- kultúrny dom ("venue", "kulturhaus"))	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom/obcou, v ktorej by bola tzv. venue vytvorená, spolupráca so súkromným sektorom.	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny
		Vytvorenie systému rotácií umeleckých zoskupení v oblasti performatívneho umenia na scénach BSK (Aréna, Astorka, BAB), ktoré by boli vyberané cez otvorenú súťaž, prípadne na základe tém/oblastí, ktoré BSK vyberie		Fokusové skupiny
	Podpora projektu kreatívneho centra	Pokračovanie v podpore projektu Nová Cvernovka	Rozpočet BSK, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom/obcou.	PHSR, Erudio štúdia
		Podpora budovania malých kreatívnych centier v regióne BSK	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom/obcou, v ktorej by bolo kreatívne centrum, spolupráca so súkromným sektorom.	Erudio štúdia, Rozhovory
		Pasportizácia nevyužitých budov BSK	Rozpočet BSK	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny, Erudio štúdia
	Hľadanie novej kultúrnej infraštruktúry	Spolupráca a koordinácia BSK s Ministerstvom kultúry SR s obcami a mestami, ktoré majú v správe infraštruktúru (DPOH, Kaštieľ v Budmericiach a pod.)		Fokusové skupiny

Ponuka nevyužitých budov pre účely chýbajúcej infraštruktúry	Aktívny prístup v ponuke nevyužitých budov obciam, mestám a neziskovým organizáciám pre komunitné projekty a kultúrno-spoločenské podujatia a kreatívny priemysel		PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu
Podpora filmového priemyslu	Film Office pre BSK (regionálna kancelária na princípe Filmovej agentúry). Úlohou Film Office by bolo manažovať lokácie v rámci BSK, vyjednávať s majiteľmi lokácií, filmovými profesionálmi, filmovými tvorcami – zabezpečovala by zamestnanca ako lokačného manažéra, pomáha by s komunikáciou medzi úradmi a filmovými štábmi pri potrebe komunikácie s úradmi, políciou SR, hasičmi, sanitkou. Film Office by zabezpečovala asistenta na zabezpečenie ekologického nakrúcania - tak aby bol nastavený enviromentálny spôsob nakrúcania, prepájala by filmový priemysel s ostatnými priemyslami na území BSK.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestami a obcami v BSK, spolupráca so súkromným sektorom.	PHSR, Fokusové skupiny, Rozhovory
Podpora filmového priemyslu a kreatívneho regionálne centra	Súčasťou regionálneho kreatívneho centra (napr. súčasť Novej Cvernovky) by pre potreby (v BSK významného) filmového priemyslu mala byť tzv. dielňa, fundus a rezervoár umeleckých rekvizít, ktoré by fungovali na princípe opakovaného využívania, a taktiež post produkčné štúdio a zvukové štúdio. Okrem toho by mali byť k dispozícii priestory pre zahraničných i domácich filmárov – kancelárie, stretávacie miestnosti, konferenčné priestory, ktoré by mohli využívať. Pri tejto infraštruktúre by BSK mohol	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom/obcou, v ktorej by bol takýto priestor, spolupráca so súkromným sektorom.	PHSR, Rozhovory

		fungovať ako partner filmu, alebo iba ako prenajímateľ.		
(B2) Absencia vonkajšieho priestoru na prezentáciu umenia a kultúry	Vytvorenie vonkajšieho priestoru na prezentáciu kultúry	Vytvorenie amfiteátra pre účely rôznych odvetví kultúry a kreatívneho priemyslu	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom/obcou, v ktorej by bol takýto priestor.	Fokusové skupiny
(B3) Absencia infraštruktúry kolaboratívneho charakteru so službami inkubátora a akcelerátora	Podpora aktivít rozvíjajúcich podnikanie v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu	Vytvorenie infraštruktúry kolaboratívneho charakteru so službami inkubátora a akcelerátora, poradenstva v rôznych oblastiach (právo, účtovníctvo, podnikanie a pod.)	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom.	PHSR, Fokusové skupiny
		Aktívne sieťovanie aktérov v kultúrnom a kreatívnom priemysle (organizácie prezentácii, stretnutí s donormi a pod.)	Rozpočet BSK	
(B4) Koncentrácia infraštruktúry v hlavnom meste	Rozširovanie infraštruktúry v celom BSK	Na základe pasportizácie nevyužitých budov BSK identifikovať potenciál na rozvoj kultúrnej infraštruktúry v málo pokrytých okresoch (Malacky, Senec)	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestom/obcou, v ktorej by bol takýto priestor, spolupráca so súkromným sektorom.	Fokusové skupiny, dotazník, PHSR

(C) Dotačné schémy pre nezriaďovanú kultúru (BRDS a rezerva predsedu BSK)

Stručný popis kontextu:

Nezriaďovaná kultúra je BSK podporovaná prostredníctvom dvoch ekonomických nástrojov - dotáciami poskytovanými cez Bratislavskú regionálnu dotačnú schému (ďalej len ako „BRDS“) a individuálnymi dotáciami resp. prostredníctvom rezervy predsedu BSK. Disponibilné zdroje na nezriaďovanú kultúru neprekračujú 20 percent z prostriedkov, ktoré dostáva ako rozpočtové zdroje zriaďovaná kultúra. Rok 2020 predstavoval kvôli pandemickým opatreniam BSK zníženie týchto zdrojov pre nezriaďovanú kultúru o približne 50 percent. Tento nepomer vo finančnej podpore nezriaďovanej a zriaďovanej kultúry spôsobuje v kultúrnej obci napätie. BSK by sa mal usilovať o čo najefektívnejšie v kontexte dosahovania hodnoty za peniaze. Rovnako dôležité je však aj adresné podporovanie kultúry v BSK. Aktuálne nastavenie oboch dotačných schém neumožňuje naplno využívať potenciál tohto ekonomického nástroja.

Hlavné problémy a výzvy:

(C1) Grantové schémy nerozlišujú medzi etablovanými a začínajúcimi profesionálmi a profesionálkami. Etablovaní profesionáli s kvalitnými výstupmi v minulosti sú v grantových schémach každý rok posudzovaní ako neznámi umelci a umelkyne.

(C2) Grantové schémy sú len jednoročné schémy. Grantové schémy podporujú projekty na jeden rok, čo predstavuje riziko pre zachovanie kontinuity umeleckej tvorby a udržateľnosti. Uvedené taktiež negatívne vplyva mieru profesionalizácie nezriaďovanej kultúry.

(C3) Nízka predvídateľnosť procesu vyhodnotenia výzvy a požiadavka na okamžitú implementáciu. Termíny na predkladanie a vyhodnotenie predložených projektov v grantových výzvach nie sú stanovené dostatočne v predstihu tak, aby boli predvídateľné a predkladatelia a predkladateľky projektov vedeli termín hodnotenia. Zároveň schémy predpokladajú okamžitú implementáciu po schválení projektu, čo nie je vzhľadom na mnohé objektívne dôvody (napr. výška schválenej dotácie) vždy možné.

(C4) Nízka podpora cez dotačné schémy. Stratégia dotačných schém je podpora čo najvyššieho počtu projektov. Uvedené však spôsobuje, že žiadatelia a žiadateľky v priemere získajú jednu tretinu zo žiadaných financií. Dotácie BSK cez grantové schémy tak majú skôr formu transferov, ktoré dostane takmer každý, kto formálne správne vyplnil žiadosť.

(C5) Nízka miera hodnotenia kvality predkladaných a implementovaných projektov (ex post hodnotenie). Dotačné schémy vo veľkej miere podporujú projekty, ktoré spĺňajú formálne náležitosti (správnosť a presnosť vyplnenej žiadosti). Uvedené spôsobuje formalizáciu celého procesu predkladania žiadostí a vytvárania tzv. profesionálnych žiadateľov, ktorí vedú správne vyplniť formulár. Komisia však nedokáže, aj vzhľadom na vysoký počet žiadostí, vyhodnotiť kvalitu predkladaných projektov (prínos, relevantnosť, inaktívnosť a pod.).

(C6) Absentujúca vízia BSK, nedefinovanie dopytu. BSK nemá jasnú a zrozumiteľne zafinancovanú víziu kultúry a jej verejnú hodnotu v BSK, ktorú by chcela aj prostredníctvom

svojich grantových schém naplňovať. BSK nedefinuje aký typ výstupu (formáty, obsahy, témy) chce podporovať.

(C7) Nízka flexibilita položiek v schválených projektoch. Schválené projekty môžu len v malej miere meniť jednotlivé položky v priebehu čerpania. Flexibilita položiek je však dôležitá pre manažment projektu.

(C8) Grantové schémy nepodporujú financovanie prevádzkových, mzdových nákladov a rekonštrukčných prác. Prevádzkové náklady (napr. prenájom priestorov) a mzdové náklady sú dôležité fixné náklady aj pre nezriaďovanú kultúru. Ich pokrytie výrazne ovplyvňuje udržateľnosť projektov a profesionalizáciu kultúry.

(C9) Chýbajúci systém pomoci v prípade neočakávaných situácií. Pandémia Covid-19 ilustrovala, že v prípade neočakávaných situácií, nie je BSK pripravený reagovať v dostatočnej miere na potreby nezriaďovanej kultúry (napr. schéma na podporu online tvorby alebo sociálna podpora profesionálov).

(C10) Absentujúca podpora pre online projekty a tvorbu. Dáta z dotazníka ukazujú, že v priemere dva z troch respondentov a respondentiek zaregistrovali online tvorbu a takmer polovica z tejto skupiny využila možnosť sledovania takejto tvorby viackrát do mesiaca a radi pokračovali aj v budúcnosti. Online tvorba je špecifická, pretože zážitok diváka je výrazne ovplyvnený kvalitou technického spracovania. Grantové schémy BSK dostatočne nezareagovali na túto zmenu a nový trend.

(C11) Nízka miera zohľadňovania komerčného charakteru projektov v grantových schémach BSK. Grantové schémy taktiež systematicky nezohľadňujú, či predkladaný projekt je komerčný (má napr. výnosy z predaja výrobkov, lístkov a pod.) alebo je nekomerčný (žiadne dodatočné príjmy).

(C12) Súčasné ekonomické nástroje sú rigidné a neadaptujú sa potrebám prostredia. Grantové schémy sú jedným z možných ekonomických nástrojov na podporu kultúry a kreatívneho priemyslu v BSK. Iné typy nástrojov napr. systém pôžičiek, alebo štipendií majú potenciál poskytnúť priestor na tvorbu a tým môžu výrazne stimulovať kultúru a kreatívny priemysel v BSK.

Prekážky:

- Vysoké politické náklady v prípade upustenia od stratégie podporení všetkých, ktorí splnia formálne kritériá.
- Obmedzené finančné zdroje BSK.
- Relatívne nízka priorita oblasti kultúry v BSK v porovnaní s inými oblasťami.
- Nedostatočné kapacity ľudských zdrojov na oddelení kultúry na BSK.
- Chýbajúce dáta a tzv. mapa aktérov ich potrieb, záujmov a vzťahov v oblasti kultúry v BSK.
- Vnímanie nezriaďovanej kultúry ako neprofesionálnej kultúry.

Prehľad možných opatrení (C) Dotačné schémy pre nezriaďovanú kultúru (BRDS a rezerva predsedu BSK)

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(C1) Grantové schémy nerozlišujú medzi etablovanými a začínajúcimi profesionálmi a profesionálkami	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Vytvorenie samostatných grantových výziev pre etablovaných profesionálov a profesionálky a začínajúcich profesionálov a profesionálky (profesionálne/neprofesionálne umenie).	Rozpočet BSK, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny, Erudio štúdia
		Vytvorenie a pravidelné aktualizovanie databázy žiadateľov v dotačných schémach BSK s cieľom evidovania podaných žiadostí, ich výstupov a ex-post hodnotením projektov (<i>track record</i>).	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny
(C2) Grantové schémy sú len jednoročné schémy	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Vytvorenie viacročných grantových schém pre vybrané oblasti podpory.	Rozpočet BSK, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny, Erudio štúdia
(C3) Nízka predvídateľnosť procesu vyhodnotenia výzvy a požiadavka na okamžitú implementáciu	Zvýšiť mieru predvídateľnosti grantových schém	Informovať o termínoch na predkladanie výziev (web, sociálne siete, databáza aktérov nezriaďovanej kultúry) v predstihu aspoň 6 mesiacov a umožniť žiadateľom, v prípade zníženia sumy žiadanej dotácie, ktorá vyžaduje a upravenie projektu alebo získanie ďalších zdrojov, časový priestor na prípravu implementácie aspoň 1 mesiac.		Fokusové skupiny
(C4) Nízka podpora cez dotačné schémy	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Prerozdeľovať definovaný finančný balík v grantových schémach menším počtom žiadateľov – uprednostniť kvalitu pred kvantitou.		PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny, rozhovory
		Posilnenie grantového systému podpory začínajúcich aktérov kultúrno-kreatívneho	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy,	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu

		priemyslu vytvorením samostatnej grantovej výzvy.	dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	
(C5) Nízka miera hodnotenia kvality predkladaných a implementovaných projektov	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Konzultácia projektov so subregiónmi, resp. zriaďovanými organizáciami BSK, ktorá obohatí zameranie výzvy o ich poznanie.	Rozpočet BSK	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny
		Verejná prezentácia podporených projektov po ukončení (ex post hodnotenie) - festival podporených projektov, spojený s prezentáciou umelcov a umelkýň a diskusnými panelmi. Môže ísť aj o putovný formát „Tour de BRDS“.	Rozpočet BSK, spolupráca so súkromným sektorom a s obcami v BSK	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny, Erudio štúdia
(C6) Absentujúca vízia BSK, nedefinovanie dopytu	Podpora kultúrnych podujatí s medzinárodným rozmerom	Podľa vzoru Rakúska (napr. zámok Grafenegg alebo mesto Salzburg) by BSK malo iniciovať diskusiu o veľkom tzv. emblematickom podujatí, ktoré priláka aj zahraničných divákov napr. špičkový festival opery, klasickej hudby alebo festival typický pre región (v minulosti to bol napr. festival Devín). Je možné vytvoriť festival odvíjajúci sa od historicky významnej osobnosti alebo festival iného typu, aby bol odlišný, ale zároveň typický pre BSK.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca s mestami a obcami v BSK, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Erudio štúdia
	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Vypracovanie vízie kultúry (zadefinovanie dopytu – stratégia podpory projektov) v BSK a zadefinovanie verejnej hodnoty kultúry, ktorú chce BSK vo svojich grantových schémach podporovať (je možné napojiť na riešenie problému F1 a riešiť to spoločne).	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, fokusové skupiny, rozhovory
		Koordinácia vytvorenej vízie BSK v oblasti kultúry (zadefinovanie dopytu – stratégia podpory projektov) s národnou úrovňou (FPU,	Rozpočet BSK	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, fokusové skupiny

		AVF), lokálnou (Nadácia mesta Bratislavy) a ďalšími podpornými mechanizmami.		
		Vytvorenie administratívne čo najjednoduchšieho (napr. nárokovateľné dotácie po splnení podmienok definovaných BSK) nástroja na podporu aktivít obcí, ktoré nespĺňajú parametre kultúrnych podujatí v rámci BRDS (napr. hody, jarmoky – kde kultúrny program nie je nosnou súčasťou podujatia).	Rozpočet BSK, spolupráca so súkromným sektorom a s obcami, v ktorých sú dané podujatia	PHSR, Erudio štúdia
	Podpora filmového priemyslu	Podpora tvorby filmov cez grantové schémy BSK (ako pri vzniku schémy BRDS), prípadne podpora iba určitého druhu filmov (napr. podpora krátkometrážnej tvorby, ktorá na Slovensku nie je), prípadne podpora iba určitého vývojového štádia filmu (vývoj a distribúcia).	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, rozhovory
	Investícia do výnimočnej oblasti umenia	Nasmerovanie väčšej podpory do jednej konkrétnej oblasti kultúry a kultúrneho a kreatívneho priemyslu, v ktorej v BSK existuje prostredie svetovej kvality. Väčšia miera podpory by pomohla dlhodobo zmeniť postavenie danej oblasti kultúry, podporiť aktivitu organizácií a zvýšiť povedomie verejnosti o kvalite umenia na Slovensku.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom, spolupráca s mestami a obcami v BSK	Erudio štúdia
(C7) Nízka flexibilita položiek v schválených projektoch	Uľahčenie manažmentu projektov	Umožnenie zmeny účelu schválených položiek. Stanovenie percentuálnej hranice z celkovej sumy schváleného projektu (napr. 20 %), kedy zmeny účelu položky nepotrebuje schválenie BSK.		Fokusové skupiny

(C8) Grantové schémy nepodporujú financovanie prevádzkových, mzdových nákladov a rekonštrukčných prác	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Umožnenie žiadania prevádzkových, mzdových nákladov a nákladov na pokrytie malých rekonštrukčných prác v grantových schémach BSK.		PHSR, fokusové skupiny
(C9) Chýbajúci systém pomoci v prípade neočakávaných situácií	Príprava na ďalšiu pandémiu	Príprava metodiky pomoci v čase nepredvídateľnej udalosti s výraznými negatívnymi vplyvmi na kultúrnu a kreatívny priemysel (napr. pandémie). Napr. zriadením fondu, ktorý bude poskytovať aj sociálnu podporu pre aktérov kultúry a kreatívneho priemyslu.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácu s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, rozhovory, Erudio štúdia
(C10) Absentujúca podpora pre online projekty a tvorbu	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Špecifická podpora BRDS alebo rezervy predsedu BSK aj pre infraštruktúru potrebnú pre online tvorbu.	Rozpočet BSK	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, fokusové skupiny
		Podpora BRDS smerujúca na nové formáty projektov, najmä vzhľadom na online formu, ktorá sa rozvíjala najmä počas pandémie a bude tvoriť podstatnú časť výstupov aj v post-pandemickom čase.	Rozpočet BSK	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, fokusové skupiny, Erudio štúdia
(C11) Nízka miera zohľadňovania komerčného charakteru projektov v grantových schémach BSK	Úprava dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu	Zaviesť povinnosť žiadateľov uviesť, či projekt má určitý podiel komerčnej aktivity (napr. zdroje z predaja lístkov). Projekty s významnejšou komerčnou zložkou by mali mať podmienky vyššej miery spolufinancovania a viaczdrojového financovania.		PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny
(C12) Potreba nových foriem podpory – ekonomických nástrojov	Navýšenie finančných zdrojov pre nezriaďovanú kultúru prostredníctvom zavedenia	Vytvorenie štipendijnej schémy na podporu umelcov.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu,	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu

nových ekonomických podporných nástrojov	spolupráca so súkromným sektorom	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, Fokusové skupiny, rozhovory
Zavedenie formy pôžičiek (napr. pre etablovaných žiadateľov s históriou výstupov)	Rozpočet BSK doplnený	o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, rozhovory
Zavedenie formy dotácie pre jednotlivcov a organizácie, ktoré vyrábajú výrobky a zohľadňujú pri ich tvorbe slovenský dizajn.	Rozpočet BSK doplnený	o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, rozhovory
Zavedenie finančnej podpory na záchranu pamätihodností (spolufinancovanie nákladov) pre súkromné subjekty	Rozpočet BSK doplnený	o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, rozhovory

(D) Dáta o kultúre v BSK

Stručný popis kontextu:

Zber relevantných dát o jednotlivých aktéroch, ich problémoch, vzťahoch medzi nimi, záujmoch a predmete činnosti v oblasti kultúry v BSK (zriaďovaná aj nezriaďovaná kultúra) neprebíha systematicky a cielene. Nedochádza k dostatočnému zachovaniu inštitucionálnej pamäte po odchode zamestnanca alebo zamestnankyne, prípadne personálnych zmenách na úrade BSK. Chýbajúca mapa aktérov v kultúre a kultúrnom a kreatívnom priemysle do významnej miery obmedzuje možnosti BSK robiť politiky na základe dát a obmedzuje BSK v strategickom a cieleňom rozvoji kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorý by dosahoval čo najvyššiu hodnotu za peniaze. **Dáta chýbajú aj na štátnej úrovni a absentuje systematický a komplexný zber dát o dopyte a návštevnosti kultúrnych zariadení v spolupráci s relevantnými aktérmi (štatistický úrad, ministerstvo kultúry, a d.).**

Hlavné problémy a výzvy:

(D1) Chýbajúca mapa aktérov pôsobiacich v kultúrnom a kreatívnom priemysle pôsobiacich v BSK. V BSK pôsobí množstvo aktérov (občianskych združení, jednotlivcov, súkromných firiem a pod.), o ktorých predmete činnosti, problémoch a prekážkach v tvorbe a vzťahoch má úrad BSK len obmedzené množstvo informácií. Uvedené limituje možnosti BSK mobilizovať týchto aktérov a účinne a efektívne smerovať pomoc s cieľom dosiahnutia najvyššej hodnoty za peniaze.

(D2) Nedostatočné (ex post) hodnotenie efektívnosti rozdelených finančných prostriedkov cez grantové schémy a kvality výstupov. BSK má obmedzené finančné zdroje, ktoré alokuje na grantové systémy na podporu nezriaďovanej kultúry. Chýbajúce systematické hodnotenie kvality výstupov realizovaných prostredníctvom finančných podporných schémy BSK, neumožňuje BSK evidenciu úspešných uchádzačov a uchádzačiek a ich realizovaných projektov.

(D3) Nedostatočná koordinácia kultúrnych udalostí v BSK. V BSK sa uskutočňuje mnoho kultúrnych podujatí s regionálnych alebo s národným významom. Vo viacerých prípadoch však dochádza ku kolízii termínov (napr. vinobrania, divadelné predstavenia, letné street festivaly a pod.).

(D4) Chýbajúci pravidelne aktualizujúci sa zoznam investičných potrieb BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Zoznam investičných potrieb BSK a ich prioritizácia je dôležitým predpokladom na efektívne využívanie disponibilných zdrojov.

Prekážky:

- Nedostatočné kapacity ľudských zdrojov na oddelení kultúry na BSK.
- Metodická a časová náročnosť a chýbajúce poznanie evalvačných metódik v oblasti kultúry.
- Vysoké koordinačné náklady pri zbere informácií od obcí a miest.

Prehľad dostupných opatrení (D) Dáta o kultúre v BSK

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(D1) Chýbajúca mapa aktérov pôsobiacich v kultúrnom a kreatívnom priemysle pôsobiacich v BSK	Zber a práca s dátami	Vytvorenie „Mapy aktérov pôsobiacich v kultúrnom a kreatívnom priemysle pôsobiacich v BSK“, za účelom poznania nielen aktérov (ich vzťahov, štruktúry a problémy), ale aj proces (vrátane jeho potrieb) tvorby a distribúcie produktov a služieb, ktoré aktéri vytvárajú a vzájomné prepojenia v rámci aktérov i procesov. Túto mapu je potrebné pravidelne aktualizovať.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy	Fokusové skupiny, Erudio štúdia
		Zavedenie regionálneho satelitného účtu kultúry a kreatívneho priemyslu (v koordinácia so Štatistickým úradom SR).	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, rozpočty iných subjektov obcí a miest, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR
(D2) Nedostatočné (ex post) hodnotenie efektívnosti rozdelených finančných prostriedkov cez grantové schémy a kvality výstupov.	Zber a práca s dátami	Vytvorenie evaluačnej metodiky na hodnotenie rozdelených finančných prostriedkov s ohľadom na definovanie kritérií a indikátorov kvality výstupov, definovaných priamo do výzvy v grantových schémach.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	Fokusové skupiny
(D3) Nedostatočná koordinácia kultúrnych udalostí v BSK	Zber a práca s dátami	Vytvorenie ročného kalendára kultúrnych udalostí, ktorému predchádza vytvorenie jasných, primerane flexibilných pravidiel naplňania tohto kalendára.	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny
(D4) Chýbajúca pravidelne aktualizujúci plán investičných potrieb BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu.	Zber a práca s dátami	Vytvorenie a pravidelné aktualizovanie na základe zhodnotenej miery plnenia tzv. stratégie investičných potrieb BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Tomuto	Rozpočet BSK	PHSR, fokusové skupiny

**dokumentu by malo predchádzať mapovanie
investičných potrieb na základe špecificky
zozbieraných dát relevantných k tejto
problematike.**

(E) Úloha, postavenie a fungovanie zriaďovanej kultúry

Stručný popis kontextu:

Zriaďovaná kultúra je stabilnou súčasťou kultúrnej politiky BSK. Je kontinuálne financovaná z rozpočtu BSK v nepomerne väčšom rozsahu ako nezriaďovaná kultúra, čo vytvára pnutie medzi umelcami a umelkyňami v BSK. Toto napätie je spôsobené aj chýbajúcimi informáciami o hodnotení výkonov zriaďovanej kultúry v kontexte hodnoty za peniaze a taktiež chýbajúcou analýzou vyťaženia kultúrnej infraštruktúry (a priestoru na efektívnejšie využívanie tejto infraštruktúry), ku ktorej má zriaďovaná kultúra lepší prístup ako nezriaďovaná kultúra.

Hlavné problémy a výzvy:

(E1) Nedostatok informácií o výkonnosti a využívaní zriaďovanej kultúry, monitorovanie a hodnotenie ich fungovania. Dáta sú predpokladom pre nastavenie procesov v rámci zriaďovanej organizácie, ako aj medzi organizáciami BSK. Rovnako sú dáta kľúčové pre rozhodovanie o prerozdeľovaní financií tak, aby výstupy a výsledky dosahovali čo najvyššiu hodnotu za peniaze. Chýbajúce dáta znemožňujú monitorovanie a vyhodnocovanie kvality výstupov, efektívnosti organizácií a procesy v nich. Rovnako je v tejto oblasti priestor na lepšiu prácu s prezentáciou organizácií BSK - pridanou hodnotou a šírením informácie o pridanej hodnote – mnohí obyvatelia BSK nevedia o mnohých aktivitách, ktoré robia. Jednotlivé zriaďované organizácie zároveň nemajú definovanú a zverejnenú verejnú hodnotu a dlhodobé ciele organizácie.

(E2) Nedostatočné kapacity v zriaďovaných organizáciách v regióne. Zriaďované organizácie ako sú napr. Malokarpatská knižnica v Pezinku alebo Malokarpatské osvetové stredisko v Modre, svojimi mnohými aktivitami kompenzujú absentujúci rolu organizácií podobného charakteru aj v iných subregiónoch kraja (napr. pri organizácií okresných súťaží). Uvedené vytvára tlak na ľudské kapacity v týchto zriaďovaných organizáciách.

(E3) Nerovnomerné rozloženie pôsobenia zriaďovanej kultúry v subregiónoch BSK. Tzv. bratislavacentrismus sa silne prejavuje aj v kultúre v BSK. Okrem faktu, že pomerne najväčšia koncentrácia kultúry je v hlavnom meste, niektoré okresy napr. Senec a Malacky nedisponujú žiadnou zriaďovanou organizáciou, čo vytvára priestor pre rovnomernejšiu distribúciu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry v celom BSK.

(E4) Nedostatočná (nefinančná) podpora zriaďovaných organizácií. Napriek pravidelnému a stabilnému finančnému mechanizmu, ktorým disponujú zriaďované organizácie BSK, priestor pre rozvoj a inovácie v rámci nich je limitovaný. Uvedené otvára priestor pre BSK, ktorý môže pôsobiť aj v podpornej roli, to znamená v zabezpečovaní metodickej podpory (napr. manažérske zručnosti) alebo tzv. koordinačno-moderačnej úlohy, ktorá by spočívala v propagácii svojich zriadených organizácií. Podľa vyjadrení zástupcov zriaďovanej kultúry je výrazný priestor na zlepšenie v oblasti pravidelných stretnutí zástupcov a zástupkyň zriaďovaných organizácií, koordinácie a prezentácie o činnosti a aktivitách jednotlivých organizácií. Existuje potreba lepšej práce s prezentáciou zriaďovaných organizácií BSK, ich

pridanej hodnoty, a šírení informácií o tejto pridanej hodnote ako aj ich vzájomnom prepojení pod BSK.

Prekážky:

- Nedostatočné kapacity ľudských zdrojov na oddelení kultúry na BSK.
- Chýbajúce priestory vo vyhovujúcom technickom stave v celom regióne BSK.
- Vysoké náklady na koordináciu aktérov.
- Kompetenčné spory medzi štátnou správou, obcami/mestami a regionálnym samosprávami.
- Absentujúci systematický zber dát.

Prehľad možných opatrení (E) Úloha, postavenie a fungovanie zriaďovanej kultúry

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(E1) Nedostatok informácií o výkonnosti a využívaní zriaďovanej kultúry, vyhodnocovanie ich fungovania	Transparentnosť	Vytvorenie strategických vízií (s výhľadom do roku 2030) pre každú zriaďovanú organizáciu a ich vecná transformácia na základe týchto vízií.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	Programové vyhlásenie župana, Erudio štúdia
		Transparentné a otvorené výberové konania na 5-ročnej báze na riadiace funkcie.	Rozpočet BSK	Programové vyhlásenie župana, Erudio štúdia
	Verejná hodnota	Vypracovanie definície verejnej hodnoty každej zriaďovanej organizácie a zadefinovanie dlhodobých cieľov organizácie.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	Fokusové skupiny
(E2) Nedostatočné kapacity v zriaďovaných organizáciách v regióne	Ľudské zdroje	Zavedenie systematického mapovania a koordinácie kultúrnych aktivít s obcami v BSK za účelom efektívnejšieho využívania kapacít.	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny
		Vytvorenie vysunutých pracovísk (alebo presunutie pracovných miest), ktoré by zastrešili nepokryté subregióny BSK (Podunajsko a Záhorie), prípadne okresoch BSK (opatrenie relevantné aj v kontexte metaproblému E3).	Rozpočet BSK v spolupráci s obcami, v ktorých by bolo takéto pracovisko vytvorené	Fokusové skupiny
(E3) Nerovnomerné rozloženie pôsobenia zriaďovanej kultúry v subregiónoch BSK	Vyrovňavanie subregionálnych rozdielov	Mapovanie záujmu o účasť na programe zriaďovaných divadiel v subregiónoch a následne vytvoriť systém tzv. výjazdových predstavení t.j. poskytovať služby zriaďovaných divadiel aj v subregiónoch.	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny, dotazník
	Metodická podpora	Zabezpečovanie pravidelnej metodologickej podpory pre manažment zriadených	Rozpočet BSK	

		organizácií (manažérskej zručnosti, riadenie projektov a pod.).		
(E4) Nedostatočná (nefinančná) podpora zriaďovaných organizácií	Koordinačno-moderačná úloha	Organizácia stretnutí zástupcov a zástupkýň zriaďovaných organizácií na pravidelnej báze za účelom koordinovania prezentácie o činnosti a aktivitách jednotlivých organizácií.	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny
		Pripraviť na pravidelnej báze napr. raz ročne spoločný deň otvorených dverí vo všetkých zriaďovaných inštitúciách BSK.	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny

(F) Úloha úradu BSK

Stručný popis kontextu:

Ako ukázalo aj obdobie počas pandémie COVID-19, kultúra nie je politickou prioritou BSK. Uvedené môže byť spôsobené aj nedostatkom informácií a s tým súvisiacim nedostatočným poznaním poslancov a poslankýň BSK o agende kultúrnej politiky a o pozitívnych efektoch z kultúry a kultúrneho a kreatívneho priemyslu pre región (viď prvá časť tejto Stratégie). Oddelenie kultúry potrebuje kvalitné ľudské zdroje (experti/expertky v oblasti kultúry, analytici/analytičky), vzhľadom na komplexnosť agendy kultúry a kultúrneho a kreatívneho priemyslu a náročnosť úloh spojených napríklad so zberom dát, mapovaním a koordináciou aktérov, prípravou analytických a strategických dokumentov a pod.

Hlavné problémy a výzvy:

(F1) Absencia formovania obsahu/tém v oblasti kultúry zo strany kraja. Úloha BSK nedostatočne vstupuje do definovania smerovania kultúrnej politiky na svojom území, do čoho spadá identifikovanie ucelenej vízie a v rámci toho konkrétnej predstavy o kultúrnych aktivitách kraja a ich prioritizovanie v rámci finančných a infraštruktúrnych možností na dané obdobie. Nejasné definovanie rámcového smerovania môže obmedzovať vnímanie úlohy BSK len na akéhosi "prerozdeľovača" finančných prostriedkov a nie ako relevantného a silného aktéra s jasnou víziou kultúrnej politiky. Dôležitou výzvou je presadiť kultúru ako prioritu BSK, vzhľadom na prítomnosť hlavného mesta by mohol mať BSK ambíciu byť lídrom v oblasti kultúry v porovnaní s ostatnými krajinami.

(F2) Vnímanie nezriadovanej kultúry. Nezriadovaná kultúra je často vnímaná ako amatérska tvorba, ktorá nedosahuje profesionálne kvality, čo môže vyplývať zo samotného jej označenia, nakoľko pre bežnú verejnosť a politických predstaviteľov a predstaviteľky BSK, nie je zrejmé pojmové delenie na zriadovanú a nezriadovanú kultúru a pôvod tohto označenia. Faktom však je, že v rámci nezriadovanej tvorby pôsobí mnoho úspešných profesionálov a profesionálok.

(F3) Nedostatočná informovanosť poslancov a poslankýň o kultúre a jej potenciálom prínose pre BSK. Poslanci a poslankyne ako volená reprezentácia obyvateľov BSK častokrát nemá dostatočné informácie o kultúre (napr. považujú nezriadovanú kultúru za nepodstatnú bez schopnosti vnímať jej profesionálny rozmer alebo nepozná pozitívny ekonomický efekt kultúrneho a kreatívneho priemyslu). To následne spôsobuje náročnejšie presadzovanie zmien verejných politík v oblasti kultúry v BSK.

(F4) Nedostatočné odborné kapacity na oddelení kultúry BSK. Dostatok kvalitných ľudských zdrojov je nevyhnutným predpokladom pre možnosť kvalitnej a na dôkazoch postavenej tvorby verejných politík aj v oblasti kultúry BSK. V súčasnosti oddelenie kultúry BSK disponuje celkovo šiestimi zamestnancami a zamestnankyňami (vedúca zamestnankyňa, asistentka, štyria referenti a referentky).

(F5) Nedostatočná aktivita BSK smerom k sieťovaniu aktérov kultúry a kreatívneho priemyslu. Sieťovanie zo strany BSK je považované za nedostatočné na viacerých úrovniach.

Týmito úrovňami sú: medzi zriaďovanými organizáciami BSK navzájom, medzi aktérmi zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry, medzi úradníkmi a úradníčkami BSK a aktérmi zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry, medzi rôznymi úrovňami správy - európskej, národnej, regionálnej a lokálnej, medzi aktérmi kultúry a kreatívneho priemyslu a investormi (developerami), prípadne medzi rôznymi odvetvami kultúry a kreatívneho priemyslu a inými odvetvami ekonomiky v rámci BSK.

(F6) Výraznejšie prepájanie kultúry a kultúrneho a kreatívneho priemyslu s cestovným ruchom a cestovaním za kultúrou v rámci regiónu. BSK sa dlhodobo usiluje prepájať cestovných ruch a kultúru (napr. aj v minulosti spoločným oddelením), naďalej však zostáva významnou výzvou pre BSK. Nástroj Rodinné pasy mal ambíciu propagovať kultúrne podujatia smerom k verejnosti. Dotazníkový prieskum však ukázal, že široká verejnosť pozná a aktívne využíva tento nástroj len minimálne. Iba približne 3 percentá respondentov využíva portál na získavanie informácií o kultúrnych podujatiach. Zároveň rodinné pasy boli zavedené pred viac ako siedmimi rokmi a počas tejto doby neprebehla výraznejšia úprava tohto nástroja.

(F7) Zlepšenie prezentácie kultúry a kultúrnych udalostí v BSK. Úloha a vplyv sociálnych médií sa posilňuje. Tradičné formy propagácie a marketingu (napr. časopisy) majú stále svoju cieľovú skupinu, no ich účinnosť je výrazne nižšie. Časopis Bratislavský kraj je podľa dotazníka málo (6 %) vnímaný ako zdroj informácií o kultúre a podujatiach. Vzhľadom na to, že BSK je zriaďovateľom umeleckých stredných škôl, vzniká tu potenciál na využitie kreatívneho potenciálu na propagáciu kultúry v BSK v spolupráci so študentmi a študentkami.

(F8) Právna úprava prostredia kultúry a kreatívneho priemyslu obmedzuje tvoriť zisk a zabezpečovať súkromné (spolu)financovanie. Ide predovšetkým o chýbajúci zákon o sponzoringu, a legislatívy, ktorá by umožňovala vytvorenie nových organizačných foriem kultúrnych inštitúcií a obmedzené možnosti financovania kultúry aj zo súkromných zdrojov.

Prekážky:

- Nevyjasnené vzťahy v oblasti kultúrnej politiky medzi BSK a mestom Bratislava.
- Vysoké koordinačné náklady na koordináciu tvorby kultúrnych politik BSK – obce – štát – nadnárodná úroveň.
- Dlhodobá absencia kvalitných na dôkazoch postavených strategických dokumentov.
- Relatívne nízka priorita oblasti kultúry v BSK v porovnaní s inými oblasťami.

Prehľad možných opatrení (F) Úloha úradu BSK

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(F1) Absencia formovania obsahu/tém v oblasti kultúry zo strany kraja	Formovanie obsahu, tém a priorit v oblasti kultúry	Vypracovanie krátkodobého (napr. na tri roky) implementačného plánu kultúrnej politiky BSK, ktorý definuje ciele, úlohy, alokované finančné prostriedky na aktivity a projekty, témy v kultúrnej politike BSK.	Rozpočet BSK	Fokusové skupiny, Erudio štúdia
		Vypracovanie koncepcie rozvoja kultúrno-kreatívneho priemyslu BSK.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	PHSR
	Definovanie verejnej hodnoty kultúry v BSK	Vypracovanie vízie kultúry v BSK (napr. podoba kultúry v regióne v horizonte 20 rokov) a zadefinovanie verejnej hodnoty kultúry v BSK.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom prípadne v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	Fokusové skupiny, Erudio štúdia
(F2) Vnímanie nezriaďovanej kultúry	Zvyšovanie informovanosti o hodnote nezriaďovanej kultúry	Realizácia aktivít smerujúcich k celoživotnému vzdelávaniu v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu a ich úlohe v spoločnosti - napr. osвета o umelcoch z BSK.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	Fokusové skupiny, Rozhovory, Erudio štúdia
		Iniciovať (prípadne organizovať) otvorené diskusie s odborníkmi a aktérmi v oblasti	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske	Erudio štúdia

		kultúry, ktoré by mali aj osvetový a vzdelávací efekt pre verejnosť.	štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	
		Organizácia verejnej prezentácie aktivít a činností nezriaďovanej kultúry (napr. tých aktérov, ktorý boli podporení cez grantovú schému BRDS – prezentácie po realizácii projektov).	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Programové vyhlásenie J. Drobu, fokusové skupiny, Erudio štúdia
(F3) Nedostatočné informovanosť poslancov a poslankýň o kultúre a jej potenciálnom prínose pre BSK	Zvyšovanie informovanosti o hodnote kultúry	Vypracovanie analytického a následne aj popularizačného dokumentu, ktorý popíše model fungovania kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktorý vysvetlí zmysel kultúry pre región a prínos odvetvia nielen po ekonomickej, ale aj vzdelávacej a spoločenskej stránke.		Fokusové skupiny, rozhovory
(F4) Nedostatočné odborné kapacity na oddelení kultúry BSK	Ľudské zdroje	Personálne posilnenie oddelenia kultúry BSK na expertných, analytických a koordinačných pozíciách na základe auditu potrebných a existujúcich zručností na oddelení kultúry BSK.	Rozpočet BSK	Erudio štúdia
(F5) Nedostatočná aktivita BSK smerom k sieťovaniu všetkých relevantných aktérov	Sieťovanie	Pravidelne zastrešovať fundraisingové podujatie pre projekty hľadajúce donorov vrátane poskytnutia pomoci s prezentáciou projektov.		Fokusové skupiny
		Vytvorenie platformy na vzájomnú koordináciu a komunikáciu BSK s ostatných kľúčových aktérov - MK SR, hlavné mesto Bratislava, a ostatnými obcami/mestami v		Fokusové skupiny, rozhovory, Erudio štúdia

BSK vrátane nadnárodných organizácií a MVO na Slovensku.	Fokusové skupiny, Erudio štúdia
Vytvorenie platformy na vzájomnú koordináciu a komunikáciu za účelom, čo možno najefektívnejšieho a najúčinnějšíeho poskytovania kultúrnych služieb poskytovaných rôznymi organizáciami v BSK. Výstupom by mohol byť napr. pravidelne aktualizovaný kalendár podujatí.	Fokusové skupiny, Erudio štúdia
Podpora networkingu pre vytváranie partnerstiev medzi správcami pamiatok, podnikateľmi, občianskymi združeniami a miestnymi iniciatívami.	Programové vyhlásenie J. Drobu
Prepojenie úradu BSK so Slovenským Centrom Dizajnu s cieľom zabrániť zničeniu a likvidácii pamiatok a verejných priestorov v BSK cez aktívnu spoluprácu – živý kontakt na oboch úrovniach cez odborných zamestnancov a zamestnankyne.	Rozhovory
Pôsobenie BSK v iniciovaní spolupráce pri väčších projektoch, ktoré sa periodicky opakujú. Např. (spolu)organizácia prehliadok, kde by prebiehala konfrontácia slovenského umenia a kreatívneho priemyslu s európskym/svetovým.	Rozhovory
Zber dát o aktuálnom dianí v oblasti kultúry (zriaďovaná aj nezriaďovaná ktorého výstupom môže byť např. kalendár podujatí v BSK).	Erudio štúdia

(F6) Výraznejšie prepájanie kultúry a kultúrneho a kreatívneho priemyslu s cestovným ruchom a cestovaním za kultúrou v rámci regiónu

Rodinné pasy	Transformácia alebo nahradenie rodinných pasov za iný typ nástroja, ktorý bude viac reflektovať potreby širokej verejnosti. (Transformácia môže byť iniciovaná zapojením všetkých kultúrnych zariadení zriaďovaných BSK, ktoré doposiaľ neboli zapojené)	Dotazník, IRP
Cestovný ruch	Vytvorenie novej koncepcie využívania kultúry ako súčasti produktov a balíkov cestovného ruchu BSK.	PHSR, Erudio štúdia
	Rozvoj tématických ciest na území BSK (Cesta šľachtických rodov, Kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda, Cesta židovskej kultúry, Cesta železnej opony, Limes Romanus a pod.). V rámci komplexného rozvoja tématických ciest je potrebná spolupráca vrátane obsahového napĺňania a vytvárania produktu v spolupráci s Inštitútom regionálnej politiky, Krajskou organizáciou cestovného ruchu a inými aktérmi, vrátane zriaďovaných organizácií BSK – Malokarpatské múzeum, MOS, Synagóga v Senci, a pod; a škôl.	IRP
	Organizácia alternatívneho využívania priestorov národných kultúrnych pamiatok na území BSK s cieľom prilákať návštevníkov kraja – napr. organizáciou podujatí, koncertov, a pod. na záujmových kultúrnych miestach a kultúrno historických lokalitách s využitím lokálnych umeleckých kapacít:	IRP

		Podpora nehmotného kultúrneho dedičstva (napr. podpora folklóru, tradičných lokálnych produktov a remeselníctva) prostredníctvom organizácie špecifických podujatí s prepojením na cestovný ruch (napr. Tematické cesty), alebo napojením na už existujúce iniciatívy v oblasti kultúrneho dedičstva (Medzinárodná keramická cesta).		IRP
	Prezentácia kultúry	Koordinácia a aktívna spolupráca so strednými umeleckými školami v BSK za účelom tvorby propagačných materiálov pre subjekty tvoriace kultúru v BSK.		PHSR, Erudio štúdia
(F7) Zlepšenie prezentácie kultúry a kultúrnych udalostí v BSK		Úprava prehľadnosti informačných webových stránok zriaďovaných organizácií BSK a úprava lepšej jazykovej vybavenosti informačných webových stránok kraja.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou s expertmi/expertkami a výskumníkmi/výskumníčkami v danej oblasti	Programové vyhlásenie J. Drobu
	Informovanie kultúrnych aktivítach a udalostiach	Systematická práca so sociálnymi sieťami BSK ako najefektívnejším kanálom na informovanie verejnosti (promovanie podujatí, organizácií BSK, získavanie spätnej väzby)	Rozpočet BSK	PHSR, Erudio štúdia
		Zabezpečenie školení pre organizácie zriaďovanej kultúry BSK na prácu so sociálnymi médiami a marketing.	Rozpočet BSK doplnený o grantové výzvy a v spoluprácou so súkromným sektorom.	Fokusové skupiny
		Podpora zriaďovanej kultúry pri adaptácii modelu získavania najmladších návštevníkov napr. podľa vzoru projektu Staromestskej knižnice podporujúcej čitateľskú gramotnosť	Rozpočet BSK	Erudio štúdia

		<p>od útleho veku - Môj prvý čitateľský preukaz, prostredníctvom ktorého sa knižnica snaží formou bezplatného čitateľského preukazu prilákať rodičov s malými deťmi a fungovať aj ako určitá forma komunitného centra.</p> <p>Posilnenie spolupráce s kľúčovými organizáciami v ktorých je BSK členom – Krajská organizácia cestovného ruchu a SDC - pri vytváraní produktových balíčkov zameraných aj na kultúru a celkovej propagácii kultúry v BSK</p>		IRP
(F8) Zlepšovanie právnej úpravy prostredia kultúry a kreatívneho priemyslu.	Lobing	<p>Vytvorenie legislatívneho prostredia, umožňujúceho vznik nového typu kultúrnych organizácií, ktoré by boli zriaďované rôznymi subjektmi v spolupráci (kraj, mestá, obce, tretí sektor súkromný sektor).</p>	<p>Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom</p>	PHSR
		<p>Úprava legislatívy, tak, aby bolo umožnené kultúrnym organizáciám tvoriť zisk, úprava zákona o sponzoringu a podpora investovania peňazí do oblasti kultúry - rozvoj viaczdrojového financovania kultúry aj zo súkromných zdrojov (napr. prostredníctvom daňových úľav v prípade novelizácie daňových zákonov SR).</p>	<p>Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotácia zo štátneho rozpočtu, spolupráca so súkromným sektorom</p>	PHSR
		<p>Podpora kultúry cez začlenenie povinnosti investovať do kultúry pri obnove pamiatok, prípadne pri vývoji iných projektov.</p>		Fokusové skupiny, rozhovory

(G) Digitalizácia

Stručný popis kontextu:

Digitalizácia kultúrneho dedičstva je dôležitou úlohou pre BSK najmä preto, že zabezpečuje zachovávanie kultúrnych obsahov. Okrem tejto dôležitej úlohy, umožňuje digitalizácia, v prípade využitia interaktívnych prezentačných aktivít, sprístupňovať kultúrne dedičstvo širokému okruhu návštevníkov i používateľov. V rámci zriaďovanej kultúry BSK svoj obsah digitalizujú Malokarpatské múzeum v Pezinku, Malokapratská knižnica v Modre a Malokarpatské osvetové stredisko osvetové stredisko v Modre. V rámci Malokarpatského osvetového strediska má v najbližších rokoch vzniknúť digitálno-dokumentačné centrum. Súčasné nastavenie náročnosti procesov a chýbajúce technológie však neumožňujú digitalizovať a sprístupňovať väčšie množstvo diel. Výzvou je zároveň zvýšiť popularizáciu už zdigitalizovaných diel pri zachovaní autorských práv.

Hlavné problémy a výzvy:

(G1) Nedostatočná digitalizácia umeleckých diel a objektov kultúrneho dedičstva. Miera digitalizácie umeleckých diel a objektov kultúrneho dedičstva a ich ponuka zaostáva za dopytom po takýchto dielach. Z dôvodu dlhých čakacích lehôt je digitalizácia realizovaná aj svojpomocne, v rámci obmedzených technických možností, ktoré nedokážu nahradiť profesionálny digitalizačné nástroje a vybavenie.

(G2) Nedostatočná popularizácia a prezentácia digitalizovaných diel v online priestore. Legislatíva v oblasti autorských práv je komplikovaná na interpretáciu a do výraznej miery obmedzuje zriaďované organizácie BSK vo väčšej popularizácii. Zdigitalizované diela (prípadne nahrávky vystúpení) tak mnohokrát nie sú automaticky prístupné verejnosti v online podobne, ale výhradne vystavované v priestoroch jednotných zriaďovaných organizácií ako súčasť výstavy.

Prekážky:

- Finančná a časová náročnosť digitalizácie.
- Autorský zákon v kontexte digitalizácie umeleckých diel a objektov kultúrneho dedičstva.
- Obmedzené národné kapacity na digitalizáciu – dlhé čakacie doby.
- Podmienky projektov, prostredníctvom ktorých sa digitalizovali diela.

Prehľad možných opatrení v (G) Digitalizácia

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(G1) Nedostatočná digitalizácia umeleckých diel a objektov kultúrneho dedičstva	Zvýšenie tempa v digitalizácii a umeleckých diel a objektov kultúrneho dedičstva	Zriadenie digitalizačného strediska v Malokarpatskom osvetovom stredisku v Modre (resp. pokračovanie v tejto iniciatíve).	Európske štrukturálne a investičné fondy, PPP, dotácia zo štátneho rozpočtu a spolupráca so súkromným sektorom	Fokusové skupiny
		Zdieľanie zriadeného digitalizačného strediska v Malokarpatskom osvetovom stredisku v Modre medzi ostatným zriaďovanými organizáciami BSK.		Fokusové skupiny
(G2) Nedostatočná popularizácia a prezentácia digitalizovaných diel v online priestore	Skvalitnenie a zvýšenie interaktivity expozícií kultúrnych zariadení	Poskytovanie pomoci pri interpretácii legislatívy autorského zákona a podmienok zverejňovania zdigitalizovaných diel a objektov pre zriaďované organizácie.	Rozpočet BSK doplnený o dotáciu zo štátneho rozpočtu a spolupráca so súkromným sektorom	PHSR
		Podpora spolupráce a sieťovania so súkromným sektorom v oblasti prezentácie a popularizácie zdigitalizovaného obsahu.	Európske štrukturálne a investičné fondy, PPP, dotácia zo štátneho rozpočtu a spolupráca so súkromným sektorom	PHSR, Fokusové skupiny

(H) Profesionalizácia v kultúre a kultúrnom a kreatívnom priemysle

Stručný popis kontextu:

V sektore kultúry a kreatívneho priemyslu chýbajú profesionáli a profesionálky disponujúce zručnosťami v oblasti manažmentu, podnikateľských činností, marketingu, získavania financovania a konceptu kapitalizácie kreativity a talentu. Nedostatok tréningových a mentoringových aktivít pre profesionálov, ktorí sa takýmto činnostiam venujú, ako aj nízke finančné zabezpečenie projektov, negatívne vplyva na úroveň profesionalizácie v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Nízka miera profesionalizácie ľudských zdrojov v kultúre, kultúrnom a kreatívnom priemysle komplikuje tvorcom realizáciu projektov a diel, keďže sa miesto toho musia venovať práve práci na manažmente projektov, zabezpečovaní podnikateľských činností, marketingu, získavaniu financií na projekt a konceptu kapitalizácie vlastnej kreativity a talentu. Preto sú potrebné špecializované tréningové a poradenské programy, ktoré by umožnili už pracujúcim profesionálom rozvíjať svoje zručnosti, ktoré vedia následne uplatniť na trhu alebo vo vlastnej tvorbe. S profesionalizáciou v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu je spojená aj potreba identifikovania nových rolí v spoločnosti, ktoré vznikli, prípadne vzniknú na základe klimatickej krízy, prípadne fungovania postpandemického sveta.

Hlavné problémy a výzvy:

(H1) Nedostatok profesionálov v podporných činnostiach pre oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu. V BSK je veľké množstvo tvorcov, ale chýba im množstvo profesionálov, ktorí by disponovali špecifickými zručnosťami v oblasti manažmentu, podnikateľských činností, marketingu, získavania financovania a konceptu kapitalizácie kreativity a talentu. Táto absencia špecifických profesionálov limituje možnosti kultúry a kreatívneho priemyslu na realizáciu projektov a ich rozmerov.

Prekážky:

- Nedostatok tréningových a mentoringových aktivít v kraji.
- Nízka finančná podpora projektov.
- Intervencie v tejto oblasti nemajú okamžité viditeľné efekty, čo môže byť rizikom pre ich udržateľnosť.
- Nedostatok absolventov z vysokých umeleckých škôl z príbuzných odborov, ktorí zostávajú v sektore.

Prehľad možných opatrení v (H) Profesionalizácia v kultúre a kultúrnom a kreatívnom priemysle

Hlavný problém/výzva	Metariešenie	Opatrenie	Zdroj financovania opatrenia	Zdroj návrhu
(H1) Nedostatok profesionálov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu	Podpora vzdelávacích programov súvisiacich s kultúrno-kreatívnym priemyslom	Podpora alebo realizácia vzdelávania konkrétnych filmových profesionálov, ktorý v regióne chýbajú, prostredníctvom vzdelávacích organizácií, ktoré má BSK k dispozícii (vlásenkári, kostyméri, make-up artisti pre film, výrobcovia rekvizít).	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotáciu zo štátneho, spolupráca obcí, spolupráca so súkromnými firmami	PHSR, rozhovory
		Podpora alebo realizácia vzdelávania ďalších profesionálov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu - aj v podporných profesiách ako je - manažment, PR, fundraising a pod.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotáciu zo štátneho, spolupráca obcí, spolupráca so súkromnými firmami	PHSR, Rozhovory, fokusové skupiny
	Identifikácia nových výziev a úloh v spoločnosti	Vypracovanie analytického materiálu, ktorý identifikuje nové úlohy v spoločnosti, ktoré vznikajú, prípadne vzniknú, v dôsledku klimatickej krízy a v kontexte postpandemického sveta a ich využitie tejto identifikácie vo vzdelávacom systéme, ktorý kompetenčne spadá pod BSK (na základe myšlienky Nového európskeho Bauhausu, kreatívnej a interdisciplinárnej iniciatívy, ktorá vytvára priestor na dialóg s cieľom navrhovať spôsob života v budúcnosti, v ktorom sa spája umenie, kultúra, sociálne začlenenie, veda a technológia).	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotáciu zo štátneho, spolupráca obcí, spolupráca so súkromnými firmami	PHSR, rozhovory
Podpora umeleckých rezidencií	Podpora zriaďovania umeleckých rezidencií v rámci nezriaďovanej kultúry – poskytnutím priestorov alebo infraštruktúry	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy,	PHSR	

umelcom a pracovníkom v kultúre na obmedzený čas.	dotáciu zo štátneho, spolupráca obcí, spolupráca so súkromnými firmami	PHSR
Podpora zriaďovania umeleckých rezidencií v rámci zriaďovanej kultúry - organizácií BSK - poskytnutím priestorov alebo infraštruktúry umelcom a pracovníkom v kultúre na obmedzený čas.	Rozpočet BSK doplnený o doplnkové zdroje európske štrukturálne a investičné fondy, dotáciu zo štátneho, spolupráca obcí, spolupráca so súkromnými firmami	PHSR

Prílohy: A. Verejná hodnota

Verejná hodnota je koncept, ktorý pokrýva nielen hodnotu verejných služieb (služieb zabezpečovaných alebo poskytovaných verejným sektorom), ale aj procesov riadenia verejných organizácií a samotného prístupu poskytovania verejnej služby. Tento koncept preto nezahŕňa len samotný výsledok verejnej služby alebo realizovanej verejnej politiky, ale aj jej charakter a spôsob, akým je identifikovaná potreba dizajnovaná (napr. participatívne procesy) a realizovaná - sprostredkovaná občanom (Moore, 1995).

Verejná hodnota podľa Moora (1995) kladie dôraz na:

- na doručovanie kvalitných služieb a tovarov a dosahovania cieľov,
- na budovanie a udržiavanie dôvery a legitímnosti verejných organizácií.

Dôležitou charakteristikou verejnej hodnoty je dôraz na merateľnosť stanovených cieľov, ktorá prispieva v zúčtovateľnosti verejných manažérov. Rovnako dôležitý je dôraz na definovanie nielen okamžitých výstupov navrhovanej verejnej politiky (napr. zrekonštruované divadlo Aréna), ale aj definovanie očakávaných výsledkov (napr. zvýšená návštevnosť divadla Aréna po rekonštrukcii, alebo realizácia väčšieho množstva predstavení a iných akcií) a vplyvov (napr. zvýšenie dlhodobej ekonomickej udržateľnosti divadla Aréna a čo vytvorí priestor na investície do experimentálnych predstavení).

Organizácie vytvárajú verejnú hodnotu podľa Moore (1995):

- napĺňaním reálnych potrieb a túžob občanov,
- intervenciou, v prípade zlyhávania trhu,
- vytváraním a udržiavaním inštitúcií,
- komunikáciou, budovaním dôvery.

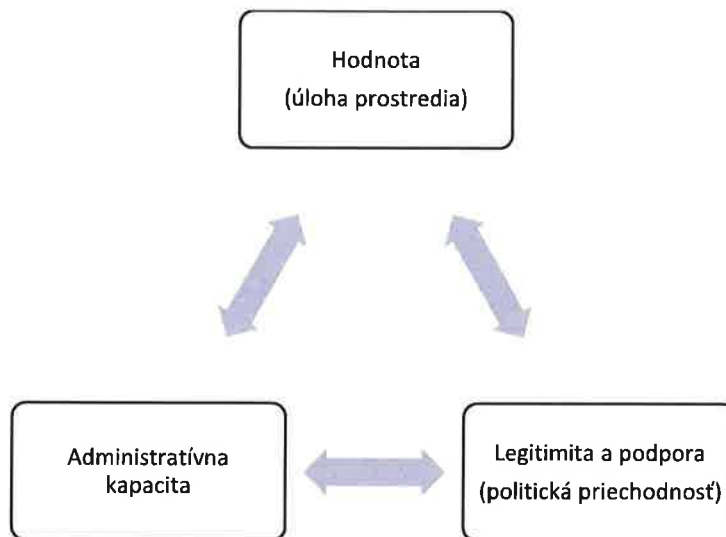
Hodnota za peniaze je len jeden z množných spôsobov definovania verejnej hodnoty, ktorý kladie primárne dôraz hodnotu - hospodárnosť a nákladovú efektívnosť (čo najviac výstup za čo najmenej vstupov). Jørgensen a Bozeman (2007) hovoria o tzv. inventári verejnej hodnoty – verejná hodnota môže byť zložená z viacerých hodnôt, nielen z jednej a nielen z ekonomických hodnôt. Verejná hodnota v oblasti kultúry môže okrem hospodárnosti prioritizovať aj iné hodnoty, ako napríklad inkluzívnosť, inovatívnosť, responzívnosť na verejné udalosti, alebo napríklad ekologickú udržateľnosť.

Každá organizácia by mala pri vytváraní a dosahovaní verejnej hodnoty napĺňať jednotlivé body v „strategickom trojuholníku“ (viď. obrázok 2).

- Zameraná na vytváranie niečoho hodnotného – definovať si, čo je tou hodnotou/hodnotami.

- Byť legitímnou a politicky udržateľnou – čo znamená, že dokážu získať dostatočnú politickú podporu a zdroje a vytvoriť si prostredie, ktoré bude podporovať dosahovanie zadaných hodnôt.
- Musí byť operatívne a administratívne uskutočniteľná – v rámci dostupných organizačných a iných zdrojov.

Obrázok 2: Vzťah medzi verejnou hodnotou, verejných záujmom a verejným statkom

Zdroj: Alford, J., O'Flynn, J. (2009)

Zdroje:

Alford, J., O'Flynn, J. (2009). Making sense of public value: Concepts, critiques and emergent meanings. *Intl. Journal of Public Administration*. Vol. 32, 3-4, pp 171 – 191, DOI: <https://doi.org/10.1080/01900690902732731>

Moore, M. (1995). *Creating Public Value: Strategic Management in Government*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Jørgensen, B., T., Bozeman, B. Public Values: An Inventory. *Administration & Society*. Vol. 39, 3, pp. 354 – 381. DOI: <https://doi.org/10.1177/0095399707300703>

B. Pozitívne efekty kultúry a kreatívneho priemyslu: Multiplikačný efekt v kontexte umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu

Pojem multiplikačný efekt (*spillover effect*) sa v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu používa na zachytenie a vyjadrenie ich nepriamych spoločenských a ekonomických vplyvov a výsledkov verejných politík v tejto oblasti. KEA *European Affairs* definuje multiplikačné efekty v oblasti kreativity ako „výhody vyplývajúce z činností (umelcov a kreatívnych profesionálov) kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktoré majú pozitívne účinky na iné odvetvia hospodárstva alebo oblasti spoločnosti. Tieto pozitívne externality sú výsledkom procesov, prostredníctvom ktorých sa na kultúre založená kreativita šíri naprieč ostatnými hospodárskymi odvetvami, čím prispieva k inovácii v širšom hospodárstve. K tomuto multiplikačnému efektu môže dôjsť v dôsledku neplánovaných interakcií medzi ekonomickými subjektmi, ale je možné k nim pristupovať aj strategickjším spôsobom s cieľom využiť potenciál kreativity založenej na kultúre na sociálno-ekonomický rozvoj.“²

V analytickom materiáli spoločnosti Tom Fleming Creative Consultancy: *Cultural and creative spillovers in Europe* (2015) sú multiplikačné efekty v oblasti kultúry a kreatívy definované ako „ako procesy, v rámci ktorých majú aktivity v umení, kultúre a kreatívnom priemysle široký dopad na miesta, spoločnosť alebo hospodárstvo prostredníctvom presahu konceptov, myšlienok, skúseností, schopností, znalostí a rôzneho druhu kapitálu z týchto odvetví.“³

Multiplikačné efekty umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu v rôznych oblastiach a ich podkategórie

Multiplikačné efekty umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu je možné rozdeliť do troch základných kategórií⁴, ktoré sa ďalej členia na podkategórie týchto efektov (viď. obrázok 1):

- 1) multiplikačné efekty v oblasti znalostí,
- 2) multiplikačné efekty v oblasti priemyslu,
- 3) multiplikačné efekty v oblasti sieťovania.

Multiplikačné efekty v oblasti znalostí (*knowledge spillovers*) odkazujú k novým ideám, inováciám a procesom vyvíjaným v rámci umeleckých organizácií, umelcami a podnikmi v kreatívnom priemysle, ktoré presahujú do širšieho hospodárstva a spoločnosti. Ako príklady je možné uviesť stimulovanie kreativity, rozvíjanie zručností obyvateľov, či posilnenie cezhraničnej a medzi sektorovej spolupráce.

² Pre viac informácií pozri: https://urbact.eu/sites/default/files/creative_spin_final_report.pdf

³ Pre viac informácií pozri:

https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/Cultural_creative_spillovers_in_Europe_full_report.pdf

⁴ Toto rozdelenie je používané v rôznych analytických materiáloch: Frontier Economics (2007) *Creative industry spillovers – Understanding the impact on the wider economy*; Nesta (2008) *Policy briefing: Beyond the creative industries: making policy for creative economy*, Tom Fleming Creative Consultancy (2015) *Cultural and creative spillovers in Europe* atď.

Multiplikačné efekty v oblasti priemyslu (*industry spillovers*) odkazujú na vertikálny hodnotový reťazec a horizontálne medzi sektorové výhody pre hospodárstvo a spoločnosť. Ide o taký typ multiplikačných efektov, v ktorých činnosti v jednom sektore ovplyvňujú výkonnosť v naprieč hodnotovým reťazcom medzi sektormi alebo v rámci sektorov (napríklad produktivita, konkurencieschopnosť alebo prax). Tieto pramenia z vplyvu dynamiky kreatívneho priemyslu - podnikov, umelcov, umeleckých organizácií alebo umeleckých podujatí. Ako príklady je možné uviesť vplyv na trh s nehnuteľnosťami či stimulácia domácich i zahraničných investícií.

Multiplikačné efekty v oblasti sieťovania (*Network spillovers*) sa vzťahujú na vplyvy a následky na hospodárstvo a spoločnosť, ktoré vznikajú z prítomnosti veľkej hustoty umenia a/alebo kreatívneho priemyslu v špecifickom priestore (klaster alebo kultúrna štvrť). Sieťové multiplikačné efekty sú spájané s klastrovaním (ako systémom rozširovania tacitného poznania) a zhlukovaním, pričom prínosy sú veľmi široké, vrátane ekonomického rastu, nárastu atraktivity regiónu a posilnenie jeho identity/zviditeľnenia. Ako príklady je možné uviesť budovanie spoločenskej súdržnosti, zvyšovanie blahobytu či vytváranie atraktívneho ekosystému ako aj identity mesta a priestoru.

Obrázok 1: Diagram multiplikačných efektov a ich podkategórií

Zdroj: Tom Fleming Creative Consultancy (2015) *Cultural and creative spillovers in Europe*, s. 9

ANALYTICKÁ ČASŤ
Stratégie rozvoja kultúry v Bratislavskom samosprávnom kraji na roky
2021 - 2027
s výhľadom do roku 2030

Autori:

prof. Ing. Emília Sičáková-Beblavá, PhD.,
Mgr. Alexandra Poláková Suchalová, PhD.
Mgr. Matúš Šloboda, PhD.
doc. Mgr. art. Svetlana Waradzinová
Mgr. Eva Pavlovičová, Dis.
Mgr. Silvia Hroncová

OBSAH

ANALÝZA KULTÚRNEJ POLITIKY CEZ POHĽAD NA NÁSTROJE VEREJNEJ POLITIKY	4
1 SUBJEKTY V OBLASTI KULTÚRY V BSK.....	6
Štruktúra organizácií podľa Finstatu	6
Štruktúra subjektov podľa podpory z Fondu na podporu umenia	8
Štruktúra profesií fyzických osôb v kultúre v zmysle evidencií Fondu na podporu umenia	10
Štruktúra subjektov podľa podpory z Audiovizuálneho fondu.....	10
Štruktúra subjektov podľa podpory z Fond na podporu kultúry národnostných menšín	12
2 REGULAČNÉ NÁSTROJE	14
2.1 Strategické dokumenty Európskej únie	14
<i>Nová európska stratégia pre kultúru</i> prijatá Európskou komisiou v roku 2018 (COM(2018) 267 final)	14
Záver Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022 v kontexte Záverov Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022) (2018/C 460/10 v kontexte 8271/20).....	15
Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy[14] (JOIN(2016) 29 final).....	15
Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))	16
2.2 Strategické materiály na národnej úrovni.....	18
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030	18
Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022.....	19
Konceptia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025	19
Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3	19
2.3 Strategické materiály na regionálnej úrovni	20
2. 4 Politické deklarácie (vládne vyhlásenia).....	21
2.5 Legislatíva v oblasti regionálnej kultúrnej politiky	21
2.6 Všeobecne záväzné nariadenia BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu	23
3 EKONOMICKÉ NÁSTROJE BSK.....	24
3.1 Bratislavská regionálna dotačná schéma	24
3.2 Rezerva predsedu BSK - individuálne dotácie	26
3.3 Financovanie zriaďovanej kultúry BSK	26
4 INFORMAČNÉ NÁSTROJE BSK	30
4.1 Webstránka https://bratislavskykraj.sk/	30
4.2 Časopis Bratislavský kraj	31
4.3 Tlačové správy	33
4.4 Tlačové konferencie.....	33
4.5 Marketingové kampane realizované odborom propagácie a komunikácie BSK	33
4.6 Ocenenie za príkladnú obnovu	33

4.7 Sociálne siete.....	34
Facebook Bratislavský kraj.....	34
Instagram Bratislavský kraj.....	34
Youtube Bratislavský kraj.....	34
5 ADMINISTRATÍVNE NÁSTROJE BSK.....	38
5.1 Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK.....	38
5.2 Bratislavské bábkové divadlo.....	40
5.3 Divadlo Ludus.....	41
5.4 Divadlo Astorka Korzo.....	42
5.5 Divadlo Aréna.....	42
5.6 Malokarpatské múzeum Pezinok.....	44
5.7 Malokarpatské osvetové stredisko Modra.....	44
5.8 Malokarpatská knižnica Pezinok.....	45
5.9 Resumé.....	46
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	47

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

Tabuľka 1 Štruktúra verejných organizácií pôsobiach v BSK.....	6
Tabuľka 2 Štruktúra organizácií (firiem) zriadených miestnou samosprávou v BSK zriadených nielen BSK).....	7
Tabuľka 3 Štruktúra organizácií (firiem) v súkromnom sektore pôsobiach v BSK.....	7
Tabuľka 4 Prehľad FPU 2020.....	9
Tabuľka 5 Prehľad AVF 2020.....	11
Tabuľka 6 Prehľad FPKNM 2020.....	13
Tabuľka 7 Prehľad BRDS 2015-2020.....	24
Tabuľka 8 Individuálne dotácie.....	26
Tabuľka 9 Výdavky na zriaďovanú kultúru.....	28
Graf 1 Podiel žiadateľov a úspešnosť podľa typu zamerania AVF.....	12
Graf 2 Vývoj rozpočtových zdrojov BSK na zriaďovanú kultúru 2017-2021.....	27
Graf 3 Rozloženie tém v časopise Bratislavský kraj v rokoch 2019 – 2020.....	32
Graf 4 Témy tlačových správ vydaných BSK v období január 2020 - júl 2020.....	33
Graf 5 Rozloženie tém na Facebook stránke Bratislavský kraj za rok 2020.....	35
Graf 6 Rozloženie tém na Instagrame Bratislavský kraj za rok 2020.....	36
Graf 7 Rozloženie tém na Youtube kanály Bratislavského samosprávneho kraja v rokoch 2018-2020.....	37

ZOZNAM SKRATIEK

BSK – Bratislavský samosprávny kraj
BRDS – Bratislavská regionálna dotačná schéma

ANALÝZA KULTÚRNEJ POLITIKY CEZ POHĽAD NA NÁSTROJE VEREJNEJ POLITIKY

Cieľom predkladaného materiálu je analýza kultúrnej politiky Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len BSK) prostredníctvom čiastkových analýz jednotlivých nástrojov verejnej politiky, ktoré BSK v súčasnosti používa na dosiahnutie cieľov.

Pri napĺňaní uvedeného cieľa sme sa opierali o koncepty spojené s problematikou nástrojov verejnej politiky, ktoré v krátkosti predstavujeme nižšie. Veríme, že práve tento prístup k uchopeniu súčasnej reality v oblasti stavu kultúrnej politiky BSK umožní štruktúrovane sa zamýšľať nad obsahom strategického materiálu a teda želané budúcnosti kultúrnej politiky v Bratislavskom samosprávnom kraji.

Nástroje verejnej politiky – všeobecne

To, čo je možné si pod týmto pomerne abstraktným termínom - nástroj verejnej politiky - predstaviť je veľmi podobné tomu, čo samotný pojem „nástroj“ evokuje t.j. akýsi prostriedok, ktorý je vhodný resp. nevyhnutný použiť za účelom dosiahnutie želaného stavu alebo cieľa. Teda, aj v tvorbe verejných politík sa využívajú na dosiahnutie stanovených cieľov rôzne nástroje, ktoré sú nositeľmi ich praktickej realizácie resp. implementácie ako napr. dotácie, dane, informačné kampane a pod. Nástrojov využívaných vo verejných politikách je obrovské množstvo a v žiadnej nefunguje jeden nástroj ako solitér, práve naopak vždy ide o kombináciu alebo ako súčasná teoretická literatúra využíva pojem „balíček nástrojov“ a výskumné tendencie smerujú k tomu hľadať ideálnu kombináciu nástrojov, ktoré každá politika potrebuje využívať, aby mohla dosiahnuť stanovený cieľ (tamtiež).

Kultúrna politika v tomto nie je iná a vzhľadom na obrovský rozsah jej agendy a potenciál jej dosahu na kultivovanie spoločnosti a učenie ľudí vnímaniu umenia je nevyhnutné, aby bola tvorená na základe súčasných poznatkov ako z oblasti kultúry, tak aj verejnej politiky, ktorá umožní strategickú tvorbu kultúrnej politiky štruktúrovať. Práve štruktúrovaný resp. analytický prístup k tvorbe politík vytvára priestor na tvorbu politiky na základe dôkazov¹ (). Ide o tvorbu rozhodnutí o konečnej podobe verejných politík na základe rôznych typov dôkazov (napr. dáta) na rozdiel od rozhodovania sa na základe ideológie alebo tzv. „sedliacke rozumu“ či intuície. Napriek tomu, že aj tento prístup k tvorbe verejných politík má svojich kritikov, súčasné trendy v prístupoch k dobre spravovanej spoločnosti poukazujú na veľký význam rozhodovania sa v komplexných témach. akými verejné politiky rozhodne sú, na základe dôkazov a zároveň hľadať rovnováhu medzi poznaním o tom ako funguje ľudských mozog v rozhodovaní, ktoré nám odhaľujú neurálne vedy. A práve tento veľmi krehký priestor je výzvou pre všetkých tvorcov verejných politík - tvoriť politiky „s ľudskou tvárou“ na základe dôkazov.

Jednou z možností ako sa je možné štruktúrovane zamýšľať nad obsahom strategického materiálu, ktorý vytvára želanú budúcnosť v tomto prípade kultúry resp. kultúrnej politiky v Bratislavskom samosprávnom kraji je v prvom kroku prostredníctvom poznania jej súčasného stavu. A aby aj tento popis nebol chaotickou a intuitívnou úvahou, ďalší text štruktúrujeme na základe kategórií nástrojov, ktoré nám ponúkajú teoretické prístupy.

Zo všetkých modelov a typológií, ktoré existujú, vyberáme takú, ktorú by čitateľom a čitateľkám tohto textu mohla pomôcť pochopiť náš prístup k formulovaniu analytických záverov ako nevyhnutného

podkladu pre tvorbu vízií v strategickej časti. Táto typológia vytvára štyri druhy nástrojov a síce regulačné, informačné, ekonomické a administratívne, ktoré následne podľa miery ich záväznosti resp. miery donútenia, ktorou disponujú na povinné, zmiešané a dobrovoľné. Nasledujúci text ich podrobnejšie vysvetlí.ⁱⁱ

Prostredníctvom **regulačných nástrojov** formulujú rôzne organizácie a inštitúcie na všetkých úrovniach verejnej správy práva a povinnosti, prostredníctvom ktorých sa snažia ovplyvňovať správanie a konanie jednotlivcov alebo organizácií v spoločnosti. Zároveň mieru záväznosti určujú na základe (n)existencie sankčného systému formou napr. pokút, obmedzenia osobnej slobody jednotlivca a pod. Keďže sankčný systém má často podobu finančnej záťaže je vhodné poukázať na ich prepojenosť so skupinou ekonomických nástrojov. „Klasickými **ekonomickými nástrojmi** sú tie, ktoré sú súčasťou základných ekonomických vzťahov. Pôsobia vo vnútri ekonomických procesov, preto ovplyvňujú priamu podstatu týchto procesov – dopyt a ponuku.“ (Staroňová, 2008, s. 18) Ovplyvňovať dopyt a ponuku je však možné prostredníctvom ekonomických nástrojov aj v širšom ako ekonomickom kontexte. Na jednej strane môžu ekonomické nástroje slúžiť ako generátor zdrojov do štátneho rozpočtu (daň z príjmu, DPH, užívateľské poplatky, clá a i.) resp. ako mechanizmy na alokovanie zdrojov (najčastejšie finančných) na realizáciu verejných politík (sociálne dávky, kultúrne poukazy a i.). V závislosti od potrieb a charakteru cieľovej skupiny, ale aj cieľa verejnej politiky možné voliť medzi dotáciami, grantmiⁱⁱⁱ či kupónmi. Zároveň niektoré majú (de)motivačný efekt, v snahe motivovať alebo odradiť od nejakej aktivity. Vtedy je možné hovoriť skôr o ekonomicko-regulačných nástrojoch resp. o regulačnom rozmere ekonomických nástrojov (spotrebné dane, daňové úľavy, investičné stimuly, poplatok za vjazd do historickej časti mesta a i.). Ďalšou skupinou sú **informačné nástroje**, ktoré majú tri potenciálne významy - prostredníctvom ich využívania je možné získať dáta o spoločnosti, ktoré sú nevyhnutnou podmienkou pre tvorbu politík na základe dôkazov napr. rôzne registre, no zároveň je nimi možné ovplyvniť správanie jednotlivca alebo organizácie prostredníctvom poskytovania informácií rôzneho druhu (informačné kampane, certifikáty, potravinový semafor a i.) a v neposlednom rade sú komunikačným kanálom medzi organizáciami verejnej správy a verejnosťou ako prevencia korupcie či zlyhania implementácie. Aj tu je opäť možné hovoriť o miere záväznosti t.j. kým niektoré informačné nástroje sú dobrovoľné ako napr. info kampaň, iné sú povinné ako napr. zverejňovanie VZN pred jeho schválením. Poslednou skupinou sú **nástroje administratívne**, ktoré sú využívané hlavne v takých verejných politikách, ktorých cieľom je poskytovať tovary alebo služby a teda riešia možné prístupy k zabezpečeniu tovarov a služieb t.j. priame poskytovanie zo strany štátu, kontrahovanie, trh, mimovládny sektor a pod. Zároveň medzi administratívne nástroje patria aj také, ktoré vytvárajú ľudsko-zdrojový potenciál resp. jeho kvalitu. Mieru záväznosti vidíme aj v tejto skupine, ktorá je definovaná tým nakoľko je štát povinný konkrétnu službu poskytovať.

Ako je možno vidieť v texte vyššie, každý z nástrojov môže nadobúdať, okrem svojho základného obsahového typu /informačný, aj regulačný rozmer t.j. o každom nástroji je de facto možné hovoriť ako o regulačnom resp. ako o sekundárne regulačnom, čo je logické, keďže hlavným cieľom verejných politík je zjednodušene povedané usmerňovať fungovanie spoločnosti s cieľom tvorby spoločného blahobytu, čo v podstate hovorí o snahe a miere regulovania fungovania spoločnosti. Zároveň odvrátená stránka pohľadu na stále prítomný silný regulačný rozmer všetkých nástrojov verejných politík zaraďuje Slovensko do „sveta mŕtvych písmen“ (Treib, O., Falkner, G., 2007) inými slovami do sveta, kde kvantita regulácií výrazne prevyšuje ich kvalitu a kontrolu ich dodržiavania.

1 SUBJEKTY V OBLASTI KULTÚRY V BSK

Cieľom tejto časti Správy je poskytnúť prehľad o typoch subjektov pôsobiach v oblasti kultúry na území BSK a to z viacerých hľadísk, tak ako nám to umožnili východiskové dáta z Finstat.sk a troch dotačných schém - Audiovizuálny fond (AVF), Fond na podporu umenia (FPU) a Fond na podporu kultúry národnostných menšín (FPKMN).

Štruktúra organizácií podľa Finstatu

Na základe dát z Finstat.sk vieme získať prehľad o tom, aká je štruktúra organizácií (bez ohľadu na právnu formu) pôsobiaca v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu (dáta za rok 2020). Jednotlivé NACE kódy pre oblasť kultúrneho a kreatívneho priemyslu boli identifikované z Podrobnej definície odvetví kultúrneho a kreatívneho priemyslu. V tejto časti analyzujeme štruktúru organizácií v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, ktoré pôsobia v BSK a to z pohľadu:

- štruktúry verejných organizácií pôsobiach v BSK
- štruktúry organizácií (firiem) zriadených miestnou samosprávou v BSK (zriadených nielen BSK)
- štruktúry organizácií (firiem) v súkromnom sektore pôsobiach v BSK

V BSK pôsobí v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu celkovo takmer 2 300 organizácií. Kým verejné organizácie a organizácie zriadené samosprávami v BSK sa primárne orientujú na činnosti knižníc, archívov a múzeí alebo prevádzku kultúrnych zariadení, súkromné firmy v BSK pôsobia predovšetkým v sektore, ktorý súvisí s filmovým priemyslom a televíznou tvorbou.

Tabuľka 1 Štruktúra verejných organizácií pôsobiach v BSK

Činnosť podľa NACE	
Činnosti knižníc a archívov	25 % (8)
Činnosti múzeí	12,5 % (4)
Činnosti spravodajských agentúr	3 % (1)
Prevádzka kultúrnych zariadení	9 % (3)
Rozhlasové vysielanie	3 % (1)
Scénické umenie	19 % (6)
Umelecká tvorba	3 % (1)
Vydávanie kníh	12,5 % (4)
Výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov	3 % (1)
Vysielanie televízie a predplatené programy televízie	9 % (3)
Celkový súčet	32

Zdroj: Finstat.sk, spracované autormi na základe NACE kódov kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Keď sa pozrieme na štruktúru verejných organizácií zriadených ministerstvami alebo inými orgánmi verejnej správy, prípadne neziskovými organizáciami, vidíme, že relatívne najviac organizácií (37,5 %)

vykonáva ako primárnu činnosť prevádzku knižníc, múzeí, archívov alebo spravovanie kultúrneho dedičstva. Ide napríklad o galériu Danubiana, Slovenské národné múzeum alebo Slovenský filmový archív. Scénické umenie je druhou relatívne najčastejšou (19 %) činnosťou organizácií. Ide napríklad o SND, SĽUK alebo Slovenskú filharmóniu. Treťou relatívne najčastejšou (12,5 %) činnosťou organizácií je vydávanie kníh.

Tabuľka 2 Štruktúra organizácií (firiem) zriadených miestnou samosprávou v BSK zriadených nielen BSK)

Činnosť podľa NACE	
Činnosti knižníc a archívov	13 % (6)
Činnosti múzeí	9 % (4)
Podporné činnosti súvisiace so scénickým umením	2 % (1)
Prevádzka kultúrnych zariadení	58 % (26)
Scénické umenie	4 % (2)
Vydávanie časopisov a periodík	2 % (1)
Vysielanie televízie a predplatené programy televízie	11 % (5)
Celkový súčet	45

Zdroj: Finstat.sk, spracované autormi na základe NACE kódov kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Organizácie zriadené miestnymi samosprávami alebo BSK sa vo výraznej miere orientujú na prevádzku kultúrnych zariadení (58 %), ako sú miestne osvetové centrá alebo miestne kultúrne strediská. Patria sem však aj viaceré divadlá, ako napríklad divadlo Aréna. Druhou najčastejšou činnosťou organizácií v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, zriadených samosprávou, je prevádzka knižníc (napr. mestská knižnica v Pezinku), archívov a múzeí (napr. Galéria mesta Bratislavy alebo Malokarpatské múzeum v Pezinku). Vysielanie televízie je treťou najčastejšou činnosťou (11 %). Ide predovšetkým o miestne, lokálne televízie (napr. TV PEZINOK).

Tabuľka 3 Štruktúra organizácií (firiem) v súkromnom sektore pôsobiacich v BSK

Činnosť podľa NACE	
Činnosti súvisiace s tvorbou filmov	1,2 % (26)
Činnosti knižníc a archívov	1,1 % (24)
Činnosti spravodajských agentúr	0,2 % (4)
Distribúcia filmov, videozáznamov a televíznych programov	1,6 % (34)
Podporné scénické činnosti	0,1 % (3)
Podporné činnosti súvisiace s výrobou filmov, videozáznamov a televíznych programov	29,9 % (657)

Podporné činnosti súvisiace so scénickým umením	8,0 % (176)
Premietanie filmov	0,5 % (11)
Prevádzka kultúrnych zariadení	7,1 % (156)
Príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok	3,8 % (85)
Rozhlasové vysielanie	0,7 % (15)
Scénické umenie	1,5 % (32)
Umelecká tvorba	15,9 % (349)
Vydávanie časopisov a periodík	6,5 % (143)
Vydávanie kníh	4,1 % (91)
Vydávanie novín	1,4 % (31)
Výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov	15,7 % (346)
Vysielanie televízie a predplatené programy televízie	0,7 % (17)
Celkový súčet	2200

Zdroj: Finstat.sk, spracované autormi na základe NACE kódov kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

V BSK pôsobí v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu 2 200 firiem. Relatívne najviac firiem má primárnu činnosť súvisiacu s podpornými činnosťami na výrobu videozáznamov a televíznych programov (29,9 %). Ide o takmer každú tretiu firmu v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Ak k tomu pripočítame aj firmy, ktorých primárna činnosť je výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov (15,7 %) a distribúcia filmov, videozáznamov a televíznych programov (1,6 %), dostaneme sa k číslu takmer 50 percent. Inými slovami, minimálne polovica firiem pôsobiaca v BSK pôsobí vo filmovom alebo televíznom priemysle. Bližšie nezaradené umelecké činnosti tvoria ďalších takmer 16 percent firiem. Scénické umenia a podporné činnosti súvisiace so scénickým umením tvoria ďalších takmer 10 percent firiem pôsobiacich v BSK.

Štruktúra subjektov podľa podpory z Fondu na podporu umenia

Fond na podporu umenia (FPU) je verejnoprávna inštitúcia zabezpečujúca podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu. Fond poskytuje finančné prostriedky najmä na tvorbu, šírenie a prezentáciu umeleckých diel; podporu medzinárodnej spolupráce; na vzdelávacie programy v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu; na štipendiá pre fyzické osoby, ktoré sa tvorivo, či výskumne podieľajú na rozvoji umenia a kultúry.

V roku 2020 tento fond prerozdieval finančnú podporu, ktorá súvisela s pandemiou Covid-19 a zámerom tejto podpory bolo zmierniť následky pandémie na jednotlivcoch - fyzické osoby, ktoré pracujú v oblasti kultúry. Pre potreby analytickej časti Stratégie rozvoja kultúry na roky 2021-2027, tieto mimoriadne individuálne dotácie neanalyzujeme pre potreby prehľadu finančných prostriedkov na kultúru v BSK. Tieto dáta však využívame na získanie predstavy o tom, aké profesie (ktoré žiadali o covid podporu) v oblasti kultúry sa nachádzajú v BSK.

Tabuľka 4 ukazuje štruktúru žiadostí a udelených prostriedkov v rámci FPU podľa typu žiadateľa. Celkovo schéma podporila 1 019 subjektov sumou približne 8 miliónov eur. V tejto schéme boli dominantne zastúpené neziskové organizácie, OZ, nadácie, neinvestičné fondy. Títo žiadatelia získali približne 60 percent všetkých prerozdelených fondov a v priemere uspelo sedem z desiatich žiadateľov z tejto skupiny žiadateľov. Neziskové organizácie, OZ, nadácie, neinvestičné fondy a ostatné právnické osoby získali v priemere najvyššie dotácie, približne 6 300 eur. Stratégiou FPU bolo prerozdelenie obmedzeného balíka finančných zdrojov čo najväčšiemu množstvu subjektov, čo prirodzene vyústilo do krátenia žiadaných finančných zdrojov. V priemere získali úspešní uchádzači približne 40 percent zo žiadaných finančných prostriedkov.

Drvivá väčšina všetkých žiadateľov v schéme FPU mala sídlo v okrese Bratislava (90 %). Približne jeden z desiatich žiadateľov mal sídlo v okrese Pezinok (5 %), Malacky (2 %), Senec (3 %).

Tabuľka 4 Prehľad FPU 2020

	Počet žiadateľov	Žiadané prostriedky z FPU	Priemerné žiadané prostriedky	Počet schválených žiadostí	Schválené žiadosti v EUR celkovo	Priemerná schválená žiadosť
Jednotlivec (SZČO, FO)	362	2 988 646 €	8 256 €	239	1 242 829 €	3 433 €
Nezisková organizácia, OZ, nadácia, neinvestičný fond	765	12 029 782 €	15 725 €	532	4 773 877 €	6 240 €
Obec	16	105 847 €	6 615 €	15	43 000 €	2 688 €
Ostatné právnické osoby	207	3 933 364 €	19 002 €	140	1 306 148 €	6 310 €
Rozpočtová alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je obec	74	703 263 €	9 504 €	57	335 570 €	4 535 €
Verejná vysoká škola	45	421 054 €	9 357 €	34	240 966 €	5 355 €
Záujmové združenie	3	28 350 €	9 450 €	2	9 000 €	3 000 €

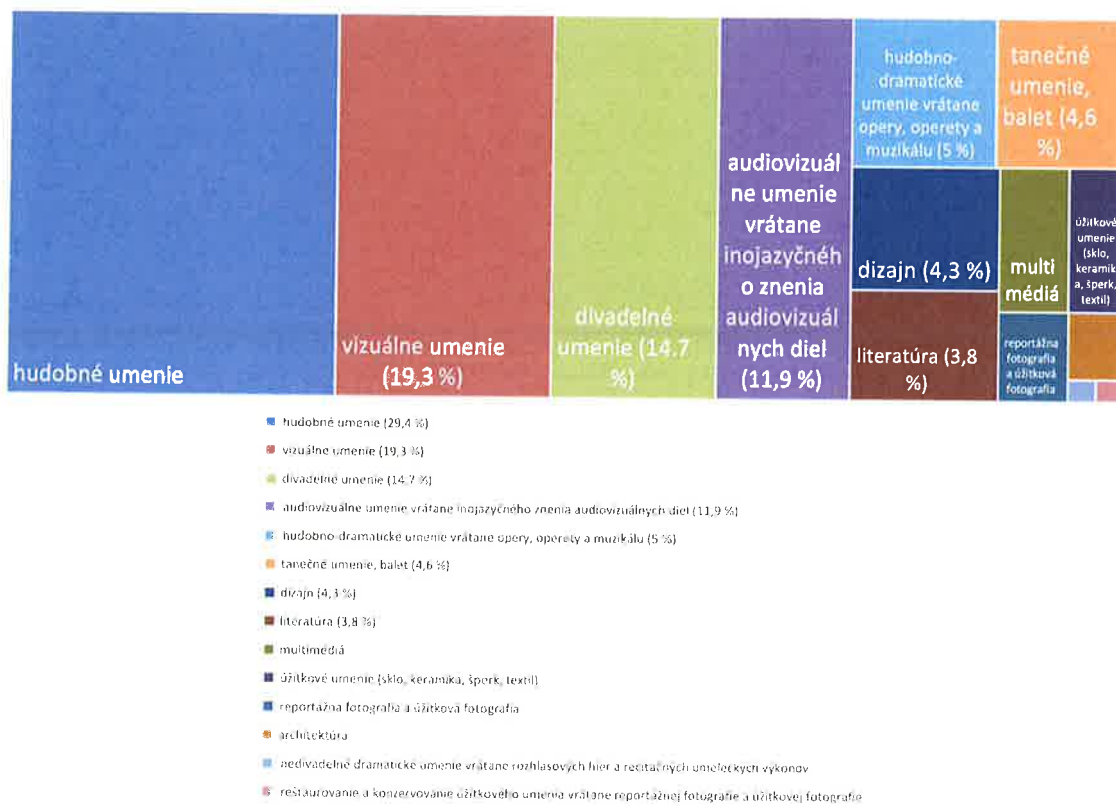
právnických osôb						
Spolu	1472	20 210 306 €		1019	7 951 390 €	

Zdroj: FPU, spracované autormi

Štruktúra profesií fyzických osôb v kultúre v zmysle evidencií Fondu na podporu umenia

Obrázok 1 ukazuje oblasti profesií v kultúre, v ktorých fyzické osoby pracovali a teda aj pôsobia v BSK. Z tejto databázy FPU vidíme, že registrované povolania v oblasti kultúr súvisia predovšetkým s hudobným umením, vizuálnym umením, divadelným umením a audiovizuálnym umením.

Obrázok 1 Oblať umenia podľa počtu registrovaných fyzických osôb v BSK

Zdroj: FPU, spracované autormi

Štruktúra subjektov podľa podpory z Audiovizuálneho fondu

Audiovizuálny fond (AVF) je verejnoprávna inštitúcia na podporu a rozvoj audiovizuálnej kultúry a priemyslu. Základom zdrojov fondu je spojenie verejných financií (štátny rozpočet) a príspevkov od neštátnych subjektov, ktoré vo svojom podnikaní používajú audiovizuálne diela.

AVF finančne podporuje, vývoj, tvorbu a produkciu slovenských audiovizuálnych diel vrátane európskych koprodukcí, distribúciu, propagáciu a marketingovú podporu audiovizuálnych diel, prezentáciu

slovenskej kinematografie v zahraničí, digitalizáciu kín a technologický rozvoj v audiovizíe, filmové festivaly a prehliadky, výskum a vydávanie odbornej literatúry, vzdelávanie, workshopy a tréningy pre profesionálov v audiovizíi.

Hlavných cieľom AVF je podporovať trvalo udržateľný rozvoj audiovizuálnej kultúry a priemyslu na Slovensku a prispievať k stabilizácii finančných zdrojov, transparentnosti a odbornosti. Zdroje v tejto grantovej schéme sú poskytované vo forme dotácií, štipendií alebo pôžičiek.

Tabuľka 5 ukazuje štruktúru žiadostí a udelených prostriedkov podľa typu žiadateľa. Celkovo schéma podporila 285 subjektov sumou 8,7 miliónov eur. V tejto schéme boli dominantne zastúpené právnické osoby, špecificky právnické osoby zapísané v obchodnom registri. Táto skupina získala zo schémy až 98 percent všetkých zdrojov a v priemere uspelo sedem z desiatich žiadateľov. Tieto subjekty získavali aj v priemere vyššie dotácie ako jednotlivci, čo je spôsobené tým, že predkladali väčšie projekty s vyššími rozpočtami. Jednotlivci mali výrazne nižšiu relatívnu úspešnosť pri žiadaní o prostriedky - len približne 28 percent z nich získalo dotáciu.

Tabuľka 5 Prehľad AVF 2020

	Počet žiadostí	Celkový rozpočet predkladaných projektov	Žiadané prostriedky z AVF	Priemerné žiadané prostriedky	Počet schválených žiadostí	Schválené žiadosti	Priemerná schválená žiadosť
FO - SZČO	4	1 822 238 €	264 000 €	66 000 €	1	33 000 €	33 000 €
FO, nie je SZČO v živnostenskom registri	54	252 435 €	248 425 €	4 601 €	17	68 100 €	4 006 €
PO, nie je zapísaná v obchodnom registri	93	2 999 708 €	1 640 161 €	17 636 €	75	1088 072 €	14 508 €
PO je zapísaná v obchodnom registri	345	1 5711 8611 €	2 661 9587 €	77 608 €	192	7 498 019 €	39 052 €
Spolu	496	162 192 992 €	28 772 173 €		285	8 687 191 €	

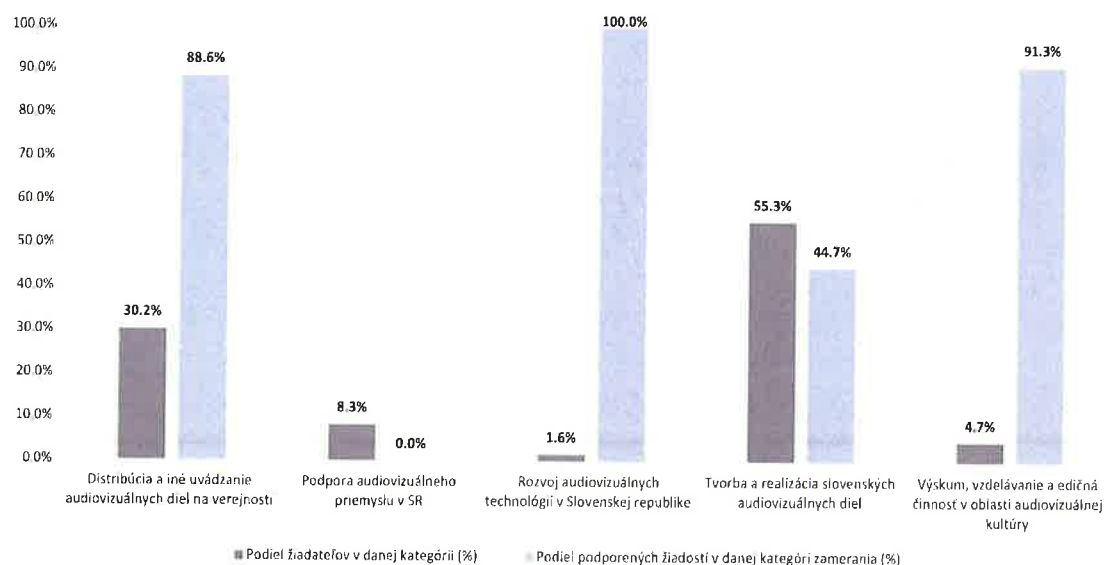
Zdroj: AVF, spracované autormi

V priemere deväť z desiatich subjektov malo sídlo v okrese Bratislava. Menej ako sedem percent právnických osôb malo sídlo v okresoch Malacky, Pezinok alebo Senec. Približne každá piata fyzická osoba, ktorá požiadala o dotáciu mala sídlo v okresoch Malacky, Pezinok alebo Senec. Zastúpenie

subjektov so sídlo v okrese Bratislava je teda výrazne dominantné v schém AVF. Väčšina organizácií je veľkosťou mikropodnik (69 %), stredne veľkým podnikom je len približne desať percent organizácií.

Ako môžeme vidieť na grafe 1, relatívne najviac žiadateľov je podávalo žiadosti v zameraní Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel. V tomto zameraní však bola aj relatívne veľká súťaž, keď len približne každý druhý (45 %) žiadateľ získal podporu. Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosť je druhým najviac zastúpeným zameraním. Takmer 90 percent žiadateľov aj uspelo so žiadosťou a získalo podporu. Podobná úspešnosť bola aj v ostatných zameraniach, s výnimkou podpory audiovizuálneho priemyslu v SR, kde AVF nepodporil ani jednu zo 41 žiadostí.

Graf 1 Podiel žiadateľov a úspešnosť podľa typu zamerania AVF

Zdroj: AVF, spracované autormi

Štruktúra subjektov podľa podpory z Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

V tejto časti analyzujeme štruktúru podaných žiadostí a udelených dotácií pre jednotlivcov a organizácie v BSK v rámci schémy Fondu na podporu kultúry národnostných menšín (FPKNNM). Fond je nezávislá verejnoprávna inštitúcia, ktorá podporuje kultúru národnostných menšín v oblasti kultúrnych a vedeckých aktivít národnostných menšín, najmä vytváraním podporných mechanizmov pre tvorbu a šírenie kultúrnych a vedeckých hodnôt.

Tabuľka 6 ukazuje štruktúru žiadostí a udelených prostriedkov podľa typu žiadateľa. Celkovo cez schému podporili 311 subjektov v celkovej sume viac ako 2,2 milióna eur. V tejto schéme boli v roku 2020 dominantne zastúpené OZ, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie. Táto skupina žiadateľov je aj relatívne najúspešnejšou pri získaní podpory, až 81 percent zo žiadostí je podporených. Druhou najpočetnejšou skupinou boli jednotlivci s nižšou relatívnou úspešnosťou pri žiadaní o podporu z tejto schémy (73 %).

V priemere, najvyššiu podporu žiadali väčšie organizácie, ktoré mali právnu formu rozpočtovej organizácie, obce, organizácie cirkvi alebo iných právnických osôb, ktoré v priemere žiadali viac ako 25-

tisíc eur. Jednotlivci a OZ, nadácie a iné neziskové organizácie žiadali o viac ako polovicu nižšie podpory. Uvedené je pomerovo viditeľné aj v priemernej výške získanej podpory pre jednotlivé skupiny žiadateľov.

Tabuľka 6 Prehľad FPKNM 2020

	Počet žiadostí	Žiadaná podpora	Priemerná žiadaná podpora	Udelená podpora	Získaná podpora	Priemerná získaná podpora
Jednotlivec	117	864 493 €	7 389 €	85	367 544 €	4 324 €
OZ, nadácia, neinvestičný fond, nezisková org.	242	2 628 802 €	10 863 €	195	1 272 771 €	6 527 €
Iné organizácie (napr. obec, rozpočtová org., a pod.)	41	1 059 313 €	25 837 €	31	587 228 €	18 943 €
Spolu	400	4 552 608 €			2 227 543 €	

Zdroj: FPKNM, spracované autormi

Drvivá väčšina žiadateľov mala sídlo v okrese Bratislava, až 98 percent OZ, nadácií, neinvestičných fondov, neziskových organizácií. V prípade jednotlivcov približne osem z desiatich žiadateľov malo sídlo v okrese Bratislava (78 %) a ostatní žiadatelia mali sídlo v okrese Senec (20 %). Dáta z FPKNM z roku 2020 ukazujú, že žiadatelia sú dominantne koncentrovaní v okrese Bratislava a minimálne v okresoch Malacky a Pezinok (1,3 %).

2 REGULAČNÉ NÁSTROJE

Tvorba verejných politík (stratégií, koncepcií, regulácií a pod.) na úrovni samosprávneho kraja je nevyhnutne ovplyvnená verejnými politikami tvorenými na európskej či národnej úrovni. Vzhľadom na to, že decentralizácia na Slovensku umožnila samospravovanie na úrovni regiónu/samosprávneho kraja, ide skôr o dokumenty, ktoré majú odporúčací charakter, nastavujú smerovanie - hodnotové či obsahové a priamy výkon a konkrétnu podobu politík ponechávajú v kompetencii volených a nevolených predstaviteľov konkrétnych samosprávnych krajov. V nasledujúcom texte sú kategorizované podľa úrovne spravovania t.j. na nadnárodné, národné a regionálne a zároveň na strategické, politické (deklaratívne) a relevantné právne normy (zákony a VZN).

2.1 Strategické dokumenty Európskej únie

Celkovo bolo identifikovaných päť strategických dokumentov na nadnárodnej úrovni - konkrétne úrovni Európskej únie, ktoré sú relevantné pre oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu a majú dosah až po úroveň regiónov. Ich cieľom je vytvárať hodnotové a obsahové smerovanie pre tvorbu kultúrnych politík.

Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou komisiou v roku 2018 (COM(2018) 267 final)^{iv}

Nová európska stratégia pre kultúru nahradila stratégiu prijatú v roku 2007, pričom „...reaguje na výzvu európskych lídrov urobiť prostredníctvom kultúry a vzdelávania viac v záujme vybudovania súdržných spoločností a ponúknuť víziu atraktívnej Európskej únie. Jej cieľom je využiť plný potenciál kultúry na pomoc v budovaní inkluzívnejšej a spravodlivejšej Únie podporujúcej inováciu, kreativitu a udržateľnú zamestnanosť a rast.“^v

Smerom k regiónom *Nová európska stratégia pre kultúru* konštatuje, že:

- mestá a regióny sú prirodzenými partnermi pre kultúrne a kreatívne sektory, ktoré majú obrovský potenciál, pokiaľ ide o experimentovanie, predvídanie trendov a skúmanie modelov sociálnej a hospodárskej inovácie.
- sú na čele rozvoja prostredníctvom kultúry, a to vďaka väčšej miestnej nezávislosti, ich príťažlivosti pre veľmi talentovaných jednotlivcov a ich blízkosti k potrebám a potenciálu svojich obyvateľov.
- kultúra a cestovný ruch sú silným hnacím motorom hospodárskej činnosti.
- mestá, ktoré investujú do kultúry, z toho môžu mať značný úžitok a môžu prilákať viac pracovných miest a ľudského kapitálu ako iné porovnateľné mestá (v zmysle Monitoru kultúrnych a tvorivých miest)

Smerom k vidieckym oblastiam^{vi} *Nová európska stratégia pre kultúru* konštatuje, (že):

- obnova a modernizácia kultúrneho a prírodného dedičstva k rastovému potenciálu a udržateľnosti,
- integrované riadenie kultúrnych a prírodných statkov podnecuje ľudí k tomu, aby objavovali oba druhy a aktívne sa o ne zaujímali^{vii}
- prínos makro-regionálnych kultúrnych ciest v rámci rastu zamestnanosti ako aj propagácii Európy ako destinácie^{viii}

- potrebu zlepšiť úlohu kultúry v rámci územného rozvoja na základe inovácií. K plánovaniu v rámci regiónov a miest uvádza, že je potrebné, ale musí byť umožnená aj inovácia pomocou procesov zdola nahor, kreatívnych centier a inkubátorov, v ktorých spoločne pracujú a tvoria pracovníci v slobodných a kreatívnych povolaniach^x.

V rámci využitia transformačného potenciálu kultúry, umenia a kreativity a s cieľom vytvoriť prostredie podporujúce inovácie na základe kultúry, navrhuje Európska komisia zamerať sa na tri osobitné oblasti:

- vzdelávanie a odbornú prípravu,
- mestá a regióny
- samotný kultúrny a kreatívny priemysel

Záver Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022^x v kontexte Záverov Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022)^{xi} (2018/C 460/10 v kontexte 8271/20)

Dokument je postavený na troch základných zásadách a síce, že kultúra je hodnotou sama osebe, že prispieva k udržateľnému sociálnemu a hospodárskemu rozvoju a kultúrna a jazyková rozmanitosť patrí medzi kľúčové hodnoty Európskej únie a jej ochrana a podpora je ťažiskom kultúrnej politiky na európskej úrovni. Zároveň konštatuje, že uplatňovanie kultúrnych aspektov si vyžaduje holistický a horizontálny prístup k legislatíve, financovaniu a medziodvetvovej spolupráci. Vyzdvihuje potrebu pravidelného dialógu medzi členskými štátmi, európskymi inštitúciami a občianskou spoločnosťou, ako aj tematickú spoluprácu s medzinárodnými organizáciami, ktorá prináša synergie a lepšie výsledky. Za zásadnú súčasť pracovného plánu pre kultúru považuje flexibilitu, ktorá umožní reagovať na meniace sa politické prostredie.

Prioritami v pracovnom pláne na roky 2019 – 2022 sú vybrané oblasti vzhľadom na ich príspevok ku kultúrnej rozmanitosti, európsku pridanú hodnotu a potrebu spoločných opatrení a dôrazom na synergiu medzi nimi:

- udržateľnosť v oblasti kultúrneho dedičstva^{xii},
- súdržnosť a kvalita života^{xiii},
- ekosystém, ktorý bude podporovať umelcov, profesionálov z kultúrnych a kreatívnych odvetví a európsky obsah^{xiv},
- rodová rovnosť^{xv},
- medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry^{xvi},
- Kultúra ako hnacia sila udržateľného rozvoja^{xvii}.

Okrem týchto priorít sú pridané aj horizontálne témy digitalizácie (vytvárajúcej nové a inovatívne možnosti z hľadiska prístupu, prejavu, uchovávanía, šírenia a spotreby pre umenie a kultúru) a štatistiky v oblasti kultúry (podporujúcu tvorbu politiky založenej na dôkazoch na európskej a vnútroštátnej úrovni).

Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy (JOIN(2016) 29 final)^{xviii}

Stratégia EÚ pre medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry sa zameriava na podporu kultúrnej spolupráce s partnerskými krajinami v troch hlavných oblastiach: podpora kultúry ako hnacieho motora sociálneho a hospodárskeho rozvoja, podpora kultúry a medzikultúrneho dialógu v rámci mierových vzťahov medzi

komunitami, posilňovanie spolupráce v oblasti kultúrneho dedičstva. Pri sledovaní týchto cieľov medzinárodné kultúrne vzťahy EÚ prispievajú k tomu, aby sa z EÚ stal silnejší globálny aktér.

Stratégia určuje hlavné zásady pre činnosť EÚ v oblasti medzinárodných kultúrnych vzťahov:

1. Podpora kultúrnej rozmanitosti a rešpektovania ľudských práv
2. Podpora vzájomného rešpektu a medzi-kultúrneho dialógu
3. Zabezpečenie rešpektovania komplementárnosti a subsidiarity
4. Podpora prierezového prístupu ku kultúre
5. Podpora kultúry prostredníctvom existujúcich rámcov pre spoluprácu.

So zameraním sa regióny je Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy relevantná hlavne v tom, že konštatuje nasledujúce:

- kultúrne vzťahy by mali zohľadňovať regionálne rozdiely a miestne citlivé otázky a činnosti by sa mali prispôbiť konkrétnym kultúrnym kontextom a záujmom
- pri úplnom rešpektovaní zásady subsidiarity EÚ prijíma opatrenia na podporu medzinárodných kultúrnych vzťahov, ak by boli účinnejšie ako opatrenia prijaté na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.
- kultúrny a kreatívny priemysel, ktoré patria medzi dynamické hospodárske sektory, sú významnými tvorcami kvalitných pracovných miest a často podporujú inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Investície do kultúrnych projektov prispievajú ku konkurencieschopnosti, príťažlivosti a sociálnej súdržnosti miest a regiónov^{xix}
- viac než 70 regiónov EÚ určilo kultúrny a kreatívny priemysel ako prioritu pre svoje stratégie inteligentnej špecializácie, v ktorých sa tieto odvetvia uznávajú ako hybná sila regionálneho rastu a tvorby pracovných miest na miestnej úrovni.
- kultúra spája rôznorodé regióny, prispieva k udržateľnému cestovnému ruchu, zachovávať životné prostredie a podporovať energetickú efektívnosť a zároveň konštatuje, že vo všetkých stratégiách sa kultúra považuje za investíciu do rastu a zamestnanosti, ako aj za pilier hospodárskej činnosti v rámci cieľa Európskej územnej spolupráce.
- v rámci programu Horizont 2020 sa podporuje výskum a inovácie zamerané na činnosti v oblasti kultúrneho dedičstva prostredníctvom nadnárodných, interdisciplinárnych projektov so zapojením miestnych a regionálnych orgánov, podnikov a občianskej spoločnosti, s cieľom nájsť nové riešenia zamerané na zachovanie a správu kultúrneho dedičstva v Európe, ktoré ohrozuje zmena klímy.

Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))

Uznesenie prináša novú definíciu kultúrneho a kreatívneho priemyslu: „kultúrny a kreatívny priemysel predstavujú tie odvetvia, ktoré sa zakladajú na kultúrnych hodnotách, kultúrnej rozmanitosti, individuálnej a/alebo kolektívnej tvorivosti, zručnostiach a talente a majú potenciál generovať inovácie, bohatstvo a pracovné miesta vytváraním sociálnych a hospodárskych hodnôt predovšetkým z duševného vlastníctva; patria sem tieto odvetvia, ktoré závisia od kultúrnych a kreatívnych vstupov: architektúra, archívy a knižnice, umelecké remeslá, audiovizuálna oblasť (vrátane filmu, televízie, softvéru, videohier, multimédií a hudby zo záznamu), kultúrne dedičstvo, dizajn, odvetvia vyrábajúce

luxusné výrobky, v ktorých má významnú úlohu kreativita, a móda, festivaly, naživo hraná hudba, divadelné umenie, knihy a publikácie (noviny a časopisy), rozhlas a výtvarné umenie, reklama.“

Smerom k regiónom uznesenie konštatuje, že:

- kultúrny a kreatívny priemysel má dvojakú a vnútornú hodnotu, pretože prostredníctvom priamych väzieb na umelcov a tvorcov zachováva a podporuje kultúrnu a jazykovú rozmanitosť a posilňuje európsku, národnú, regionálnu a miestnu identitu, pričom podporuje sociálnu súdržnosť a spolu s rôznymi modelmi tvorby hodnôt významne prispieva ku kreativite, k investíciám, rastu, inováciám a k zamestnanosti a je hnacou silou udržateľného hospodárskeho rastu v EÚ a jej členských štátoch
- kultúrny a kreatívny priemysel zohráva významnú úlohu pri vytváraní živých a jedinečných regiónov, čo môže zvýšiť kvalitu života občanov a môže byť významným faktorom priťahujúcim investície
- kultúrne iniciatívy a odvetvia zohrávajú v oblasti miestneho a regionálneho rozvoja viacero úloh, pričom tradične zvyšujú príťažlivosť regiónov, zabezpečujú sociálno-ekonomické začlenenie a rozvoj vidieckych a izolovaných oblastí a umožňujú integrovanú a udržateľnú obnovu miest
- cestovný ruch zameraný na priemyselné dedičstvo a múzea priemyslu môžu poskytnúť nové kultúrne a hospodárske vyhliadky, najmä pre post-industriálne regióny, a zachovať tradičné európske know-how
- kultúrny a kreatívny priemysel prispieva k uchovávaniu a zlepšovaniu ohromného kultúrneho, historického a architektonického dedičstva Európy; keďže kultúrny a kreatívny sektor je dôležitý z hľadiska rozvoja kultúrnej diplomacie, cestovného ruchu, propagácie národných a miestnych kultúr, pričom je motorom snahy o pokrok a rozvoj miest a regiónov
- vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vo svojich príslušných oblastiach právomoci podporovali medziodvetvovú spoluprácu tým, že zavedú „vzdelávacie laboratória“, tvorivé centrá, spoločné pracovné priestory, programy vytvárania kontaktov a kultúrne a tvorivé zoskupenia a siete na regionálnej, vnútroštátnej, európskej a medzinárodnej úrovni s cieľom podporiť interakcie medzi mikro-podnikmi, malými, strednými a veľkými podnikmi a medzi neziskovými organizáciami a obchodnými spoločnosťami pôsobiacimi v kultúrnom a kreatívnom sektore, tradičnými remeslami, organizáciami pôsobiacimi v oblasti kultúrneho dedičstva, výskumnými centrami, univerzitami, investormi a tvorcami politik; okrem toho žiada o podporu pre rozvoj priaznivého právneho prostredia nakloneného inováciám na tvorbu a skúšanie nových obchodných modelov, výrobkov a služieb prostredníctvom strategických partnerstiev výrobcov, distribútorov a propagátorov a o podporu činností podnikateľských inkubátorov
- uznáva, že mnohé mestá a regióny v celej Európe vypracovali rozsiahle plány pre svoj miestny kultúrny a kreatívny priemysel; vyzýva Komisiu, aby nadviazala na najlepšie postupy z týchto stratégií
- pripomína, že jedným z najväznejších problémov, ktorému odvetvie kultúrneho dedičstva čelí, je postupný zánik tradičných zručností a remesiel; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zabezpečili zachovanie dedičstva, kultúrnej a jazykovej rozmanitosti, tradičných zručností a európskeho národného, regionálneho a miestneho know-how a aby chránili a propagovali remeselné živnosti spojené s kultúrnym a kreatívnym sektorom, aby podporovali a uľahčovali prenos know-how a aby venovali väčšiu pozornosť odbornej príprave a v záujme prilákania talentov aj vysoko kvalifikovanej pracovnej sile

- poukazuje na to, že na dosiahnutie účinnejšej interakcie medzi európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) a inými európskymi programami na programové obdobie 2014 – 2020 stále možno urobiť oveľa viac, najmä pokiaľ ide o programy Erasmus+ a Kreatívna Európa uvedené v bodoch 4.6 a 6.4 prílohy I k nariadeniu o spoločných ustanoveniach, a to poskytovaním lepších informácií v celej EÚ a oveľa jednoznačnejším vykonávaním v členských štátoch a ich regiónoch.

2.2 Strategické materiály na národnej úrovni

Strategické materiály na národnej úrovni sú zamerané všeobecne (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) i pre konkrétne oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu (Stratégie, koncepcie a Akčné plány z dielne Ministerstva kultúry SR).

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Stratégia predstavuje „...komplexný medzi-sektorálny strategický dokument, ktorý rámcuje implementáciu Agendy 2030, prípravu dokumentov pre nasledujúce programové obdobie a ktorý sa bude aktualizovať v kontexte spoločenských zmien, výziev a medzinárodných strategických dokumentov“. (s.5) Dokument Slovensko 2030 „definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja: ochrana a rozvoj zdrojov, ich udržateľné využívanie a rozvoj komunit. Tieto programy sú chápané ako prierezové, integrujúce problematiku rôznych rezortov a rôznych úrovní štátnej správy a územnej samosprávy. Reagujú na hlavné výzvy nielen na národnej úrovni, ale berú do úvahy špecifiká regiónov Slovenska.“ (s.4)

V jednotlivých kľúčových oblastiach rozvoja sa kultúra a kreatívny priemysel nachádzajú v častiach *Ochrana a rozvoj zdrojov^{xx} a Udržateľné využívanie zdrojov^{xxi}*. V časti Ochrana rozvoj zdrojov ide hlavne o opatrenia na vypracovanie politiky na podporu rodiny aj prostredníctvom kultúrneho vyžitia, pokračovanie v obnove národných kultúrnych pamiatok a v ich využívaní, posilnenie úlohy kultúrneho dedičstva v živote spoločnosti s dôrazom na zabránenie vo fyzickej degradácii, zatraktívnenie lokalít kultúrneho dedičstva aj cez kultúrny turizmus, zvýšenie rastu spotreby kultúry na Slovensku, zlepšenie interpretáciu, prezentáciu, manažment a marketing verejných kultúrnych hodnôt, využívanie digitalizácie pri prezentácii kultúrneho dedičstva a posilnenie vzťahu ku kultúrno-historickým hodnotám.

V časti *Udržateľné využívanie zdrojov* sú uvedené opatrenia na podporu a rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu, zabezpečenie rozvoja kultúrnej infraštruktúry a ochrany a udržiavania pamiatkového fondu, zabezpečenie fyzickej infraštruktúry pre kultúrne a súvisiace účely, zahrnutie rozvoja kultúrnej infraštruktúry, kultúry, kultúrneho a kreatívneho priemyslu ako vzácneho verejného statku do stratégií a programov rozvoja obcí, miest a regiónov, vybudovanie systému podpory zapojenia rôznych komunit do využívania kultúrneho a kreatívneho potenciálu podpora partnerstiev medzi sektormi kultúry a kreatívnych odvetví, miestnymi orgánmi, sociálnymi partnermi a aktérmi v oblasti formálneho a neformálneho vzdelávania.

Dokument Slovensko 2030 plní aj funkciu Národnej stratégie regionálneho rozvoja a vytvára základné východisko pre regionálnu a miestnu samosprávu pre spracovanie ich programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja. V časti stratégie Slovensko 2030 ako Národná stratégia regionálneho

rozvoja SR, ktorá je prílohou č. 1 sú kultúra a kreatívny priemysel taktiež zastúpené cez výzvy, priority, ciele či nástroje. V časti A. Analýza hospodárskej a sociálnej situácie v regiónoch, hlavné faktory a odhad vývoja regiónov je ako jedna z kľúčových oblastí výziev a problémov identifikovaná aj ochrana a rozvoj kultúrnych zdrojov. V časti D Priority, ciele a nástroje regionálneho rozvoja podľa typov regiónov, miest a obcí je kultúra uvedená v časti s názvom Regióny, mestá a obce s dominanciou prírodných a kultúrnych chránených území^{xxii} a v časti s názvom Regióny, mestá a obce v prihraničných a cezhraničných územiach je kultúra zastúpená prostredníctvom pamiatok^{xxiii}.

Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022

Stratégia „má ambíciu konkrétnymi opatreniami realizovanými subjektmi verejnej správy (štátnej správy a samosprávy) odstraňovať disproporciu medzi záväzkami Slovenskej republiky v ochrane a obnove pamiatkového fondu a medzi vyčleňovaním reálnych zdrojov na jeho udržanie a záchranu tak, aby v strednodobom časovom výhľade nedochádzalo k zhoršovaniu stavebnotechnického stavu pamiatkového fondu a jeho úbytku a tým k zhoršovaniu konkurencieschopnosti Slovenskej republiky a k narastaniu „spoločenského dlhu“ v tejto oblasti.

Smerom k samosprávnym krajom stratégia konštatuje, že „Samosprávne kraje, mestá a obce si len pomaly a postupne a stále nie dostatočne osvojujú agendu a potenciál kultúrneho dedičstva“ (str.6) a že „...v súčasnosti ochrana pamiatok stále viac predmetom dobrovoľných a spontánnych aktivít občianskych iniciatív a mimovládnych organizácií. Priame väzby na túto oblasť má aj miestna a regionálna samospráva, ktorá však prevažne význam stavu pamiatok popri iných úlohách nedoceňuje, ktorá má možnosť vytvárať zoznamy pamätihodností obce slúžiace ako podklad pre ich možný zápis ako národné kultúrne pamiatky (s.8) Stratégia uvádza, že pre potreby samospráv bude na plánovanie stavebnej činnosti ako pomôcka slúžiť sprístupnený zoznam archeologických nálezísk na Slovensku („Archeologická mapa Slovenska“) (str. 24).

Koncepcia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025

Koncepcia na základe potreby ochrany, zachovania a rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry, pristupuje k realizácii konkrétnych krokov prispievajúcich k vyššej miere ochrany ako aj k zvýšeniu povedomia odbornej i laickej verejnosti o tejto problematike.

Smerom k samosprávnym krajom stratégia uvádza, že „V rámci celého komplexu činností a aktivít prispievajúcich k uchovávaniu i rozvíjaniu tradičnej ľudovej kultúry a nehmotného kultúrneho dedičstva má okrem štátnej správy svoj významný podiel aj územná samospráva (zriaďovanie organizácií, poskytovanie grantov a dotácií a i.) a tretí sektor.“

Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3

Projekt CREADIS3, ktorého partnerom bolo Ministerstvo kultúry SR mal ambíciu prispieť k zlepšeniu inštitucionálneho riadenia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu a zvýšiť jeho podiel na regionálnom rozvoji. Jedným z výstupov projektu je Akčný plán, ktorý slúži ako jeden z nástrojov na naplnenie špecifického čiastkového cieľu projektu pre Ministerstvo kultúry SR, ktorým bola podpora a rozvoj viacúrovňovej spolupráce na území s cieľom umožniť lepšiu súčinnosť medzi rôznymi orgánmi pôsobiacimi v kultúrnom a kreatívnom priemysle na Slovensku a vytvorenie konkrétnych opatrení na jeho efektívnu podporu. Súčasťou tohto Akčného plánu sú dve opatrenia, ktoré sa týkajú regionálnych politik v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Týmito opatreniami sú:

- Opatrenie 2: Vytvorenie nového komunikačného nástroja Fórum pre kultúrny a kreatívny priemysel^{xxiv}
- Opatrenie 3: Podpora prípravy regionálnych politík pre kultúrny a kreatívny priemysel prostredníctvom špecifických vzdelávacích aktivít^{xxv}

2.3 Strategické materiály na regionálnej úrovni

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027 (s výhľadom do 2030)

Kultúra a kreatívny priemysel sú obsiahnuté v tomto dokumente už v globálnom ciele samosprávneho kraja: „Rozvoj udržateľnej mobility, zlepšovanie kvality životného prostredia, kvalitný systém vzdelávania, zdravotníctva a poskytovania sociálnych služieb, efektívna podpora kultúry, cestovného ruchu a podnikania, moderná vybavenosť územia a efektívne riadenie verejnej správy“. (s. 12)

Kultúra a kreatívny priemysel sa nachádzajú vo viacerých strategických cieľoch a prioritách, ktorými sú najmä:

- Strategický cieľ 4: „Zvýšiť rozmanitosť a kvality kultúry a udržateľnosť cestovného ruchu“ a
- Strategický cieľ 8: „Na princípe partnerstva a dátach zefektívniť riadenie verejnej správy“.

Z vyššie uvedeného strategického cieľa 4: Zvýšiť rozmanitosť a kvality kultúry a udržateľnosť cestovného ruchu následne vychádza aj Priorita 4: Udržateľný cestovný ruch a rozmanitá kultúra. (s.13).^{xxvi} Ďalej je strategický cieľ rozpracovaný do strategických investičných balíčkov so špecifickými cieľmi, z ktorých sa kultúry a kreatívneho priemyslu týkajú nasledovné: Zlepšenie podmienok pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu so špecifickým cieľom podpory rozvoja udržateľného prírodného turizmu na území kraja^{xxvii}, Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu a budovanie doplnkovej infraštruktúry so špecifickým cieľom Podpora rozvoj udržateľného cestovného ruchu na území kraja^{xxviii}, Rozvoj kultúry a kultúrno-kreatívneho priemyslu so špecifickým cieľom zvýšiť ochrana kultúrneho dedičstva a vytvoriť vhodné podmienky pre rozvoj kreatívneho priemyslu.^{xxix}

Z vyššie uvedeného globálneho cieľa vychádza strategický cieľ 8: Na princípe partnerstva a dátach zefektívniť riadenie verejnej správy, z ktorého následne vychádza aj Priorita 8: Efektívne financovanie a komplexný rozvoj regiónu (s.13). Kultúra a kreatívny priemysel sú tu identifikované v Strategickom investičnom balíčku: Podpora systémových zmien so špecifickým cieľom podporiť zavádzanie systémových zmien v jednotlivých rozvojových oblastiach.^{xxx}

Kultúra a kreatívny priemysel boli identifikované aj v časti dokumentu A.5 Územná prioritizácia – územná a tematická koncentrácia, ktorá rozdeľuje územie BSK na spoločné plánovacie územia. V rámci jednotlivých plánovacích území sú ďalej identifikované kľúčové problémy a výzvy spolu s kľúčovými projektmi a riešeniami na jednotlivé priority PHSR BSK a teda aj v prioritě 4: Udržateľný cestovný ruch a rozmanitá kultúra. Táto časť rozdeľuje BSK na tieto plánovacie územia:

- Územie mestského regiónu Bratislava v zmysle kompetencií hl. m. SR Bratislavy^{xxxi},
- Územie hl. m. SR Bratislava (mimo kompetencií hl. m. SR Bratislava),^{xxxii}
- Okres Malacky^{xxxiii},
- Okres Pezinok^{xxxiv} a

- Okres Senec^{xxxv}.

V rámci časti PHSR BSK A.6.1 Zdôvodnenie výberu cieľov a identifikácia kľúčových problémov a výziev sú kultúra a kreatívny priemysel identifikované v bode A.6.1.4 Kľúčové problémy a výzvy v oblasti Cestovný ruch, kultúra a kreatívny priemysel a to nasledovne:

Podpora rozvoja lokálnych produktov vidieckeho turizmu a agroturizmu - rozvoj vidieka;

- Obnova kultúrnych pamiatok (vrátane NKP) a zaujímavostí vrátane doplnkovej infraštruktúry (NKP Devín; NKP kúpele Grössling, rekonštrukcia Michalskej veže, obnova kultúrnych pamiatok budov UK (Filozofická fakulta, Lekárska fakulta atď.);
- Obnova a rozvoj kultúrnych zariadení (trvalý depozitár pre zbierkové predmety - nová budova (BA), nová budova pre kultúru v Bratislave (nové PKO), depozitáre pre Múzeum mesta Bratislavy a Galériu mesta Bratislavy v KSP, Divadlo Aréna, Bratislavské bábkové divadlo, sprevádzkovanie Múzeum F. Kostku v Stupave, kultúrne centrum Pezinok, Malacky, Chorvátsky Grob, Ivanka pri Dunaji, rekonštrukcie kultúrnych domov);
- Budovanie novej infraštruktúry pre zachovanie prírodného a kultúrne dedičstva (múzeum, centrum histórie);
- Inovatívna ponuka informácií a cielená propagácia nových produktov cestovného ruchu (rozvoj siete tematických ciest zameraných na historické a technické pamätihodnosti, prírodné jedinečnosti, turistiku a golf, eko a geoturizmus [Geopark Malé Karpaty, Sanbersko-Pajštunský geopark], vínný turizmus a lokálne produkty, zriadenie a prevádzkovanie oficiálnej destinačnej karty Bratislava CARD City & Región);
- Podpora kreatívneho priemyslu (o. i. rekonštrukcia objektu Konskej železnice (kreatívne centrum)-Nové Mesto, rekonštrukcia objektu Vernosť - Kreatívne centrum-Nové Mesto).

2. 4 Politické deklarácie (vládne vyhlásenia)

2.5 Legislatíva v oblasti regionálnej kultúrnej politiky

Právne normy v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravujúce túto oblasť v kontexte samosprávnych krajov je možné rozdeliť do dvoch základných skupín. Prvú skupinu tvoria právne normy upravujúce základný kompetenčný rámec pre samosprávne kraje. Druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré upravujú výkon a rozsah kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorých predmetom úpravy sú jednotlivé oblasti ako sú múzeá, galérie, knižnice, divadelná činnosť či kultúrno-osvetová činnosť.

Základný kompetenčný rámec samosprávnych krajov v zmysle platnej legislatívy

Pod základný kompetenčný rámec samosprávnych krajov je možné zaradiť tri základné zákony:

- **Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov** (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov, konkrétne v §4 ods. 1: Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Pritom najmä v zmysle písm. a) zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja, v zmysle písm. l) utvára podmienky na tvorbu,

prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu; v §11 ods. 2: zastupiteľstvu vyhradzuje právo rozhodovať o základných otázkach samosprávneho kraja, a to: v zmysle písm. c) schvaľovať program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja, regionálnu stratégiu výchovy a vzdelávania v stredných školách, regionálne rozvojové plány a programy...

- **Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky** v znení neskorších predpisov, kde v rámci kompetenčného rámca samosprávneho kraja v oblasti kultúry upravuje prechod pôsobností z ministerstiev, z krajských úradov a z okresných úradov na obce a na vyššie územné celky, a to konkrétne v zmysle § 3 na úsekoch divadelnej činnosti^{xxxvi}; činnosti múzeí a galérií^{xxxvii}, osvetovej činnosti^{xxxviii} a činnosti knižníc^{xxxix}.
- **Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy** v znení neskorších predpisov v rámci kompetenčného rámca samosprávneho kraja upravuje v zmysle § 1 ods. (1) písm. a) rozpočet sektora verejnej správy, osobitne štátny rozpočet, vzájomné finančné a s nimi súvisiace vzťahy v rámci verejnej správy a tieto vzťahy k ostatným subjektom; písm. d) zriaďovanie rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií a hospodárenie rozpočtových a príspevkových organizácií.

Právne predpisy upravujúce výkon a rozsah kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu v zmysle platnej legislatívy

- **Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu** v znení neskorších predpisov - upravuje spoluprácu s Ministerstvom kultúry SR^{xi}, Krajským pamiatkovým úradom^{xii}. Ďalej právny predpis upravuje práva a povinnosti samosprávneho kraja v súvislosti s ochranou pamiatkového fondu^{xiii}, prevedenie vlastníctva archeologického nálezu jeho správcom^{xliii}.
- **Zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty** a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravuje zriadenie galérie samosprávnym krajom^{xliv}, zriadenie múzea vybraného regiónu^{xlv}.
- **Zákon č. 126/2015 Z.z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty** a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. V znení neskorších predpisov v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravuje možnosť samosprávneho kraja zriadiť regionálnu knižnicu^{xlvi}, jej status^{xlvii} a rozsah krajskej pôsobnosti vybranej regionálnej knižnice^{xlviii}.
- **Zákon č. 103/2014 Z.z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu upravuje pôsobnosť

samosprávneho kraja na úseku divadelnej činnosti a hudobnej činnosti^{ix} a možnosť samosprávneho kraja zriadiť divadlo alebo hudobnú inštitúciu^l.

- **Zákon č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu** upravuje možnosť zriadiť alebo založiť kultúrno-osvetové zariadenie samosprávnym krajom^{li}, a výkon samosprávy v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti^{lii}.

2.6 Všeobecne záväzné nariadenia BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu

V oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu bolo identifikované VZN č. 5/2020 o poskytovaní dotácií z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja. Tento predpis upravuje postup a podmienky poskytovania dotácií oprávneným žiadateľom z rozpočtu Bratislavského samosprávneho kraja aj v nadväznosti na Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja a ďalšie strategické dokumenty a koncepcie pre jednotlivé oblasti podpory verejného života.

3 EKONOMICKÉ NÁSTROJE BSK

V tejto časti analyzujeme tri ekonomické nástroje BSK. V prvom rade Bratislavskú regionálnu dotačnú schému (ďalej len BRDS), ktorá dlhodobo tvorila hlavnú schému pre podporu zriaďovanej, ale aj nezriaďovanej kultúry. V roku 2020 však bola zrušená. Druhým nástrojom sú individuálne dotácie, o ktorých rozhoduje predseda BSK. V roku 2020, po zrušení čiastočne sanovala výpadky z plánovaných zdrojov z BRDS pre nezriaďovanú kultúru. V neposlednom rade ide o rozpočtové zdroje BSK, ktorými podporuje zriaďovanú kultúru na území BSK. Ide predovšetkým o sedem kultúrnych zariadení.

3.1 Bratislavská regionálna dotačná schéma

V tejto časti analyzujeme Bratislavskú regionálnu dotačnú schému. Pri tejto analýze vychádzame z analýzy Erudio (2019) a dát BSK o schéme BRDS.

Ako môžeme vidieť v tabuľke 7, počet schválených žiadostí a ak množstvo pridelených zdrojov bol najvyšší v roku 2017. Posledné tri roky výrazne klesá počet schválených žiadostí a pridelených finančných zdrojov. Uvedené je však spôsobené aj klesajúcim počtom žiadostí o dotáciu a priemernou výškou žiadaných finančných zdrojov.

Schéma v roku 2020 bola pozastavená^{liii} a preto z uvedeného dôvodu je v tabuľke 7 uvedená nula v počte schválených žiadostí. Uvedené rozhodnutie súviselo s reakciou na pandémiu Covid-19 a potrebou BSK šetriť finančné prostriedky^{liv}. Podľa verejne dostupných informácií, v čase pozastavenia BRDS už boli komisiou vyhodnotené projekty za celkovo 440-tisíc eur^{lv}. Časť projektov pre nezriaďovanú kultúru bola podporená z jednorazovej schémy, ktorá vznikla spoluprácou BSK a Tatrabanky. V rámci tejto schémy prerozdelenil BSK celkovo 300-tisíc eur (50 % Tatrabanka, 50 % BSK) eur na podporu kultúry a umenia v BSK. Na prerozdelenie zdrojov využili pravidlá BRDS^{lvi}. Touto sumou bolo podporených 111, ktoré posudzovala odborná hodnotiacia komisia zložená zo 16 členov. Napriek tejto jednorazovej finančnej schéme, došlo v roku 2020, k výraznému výpadku zdroje pre nezriaďovanú kultúru

Priemerná výška schválenej žiadosti o dotáciu bola v rokoch 2015-2019 na úrovni približne 3 050 eur. Schválená výška dotácií je približne o dve tretiny nižšia ako bola výška žiadostí. Predovšetkým v rokoch 2016-2019, kedy bol nadpriemerný počet žiadostí bola stratégia BSK poskytnúť dotáciu čo najväčšiemu počtu žiadateľov na úrok zníženia požadovanej dotácie.

Väčšina úspešných žiadateľov (66 %) mala právnu formu občianskeho združenia alebo neziskovej organizácie.

Tabuľka 7 Prehľad BRDS 2015-2020

Rok	Počet žiadostí	Žiadané v EUR	Počet schválených žiadostí	Úspešnosť v %	Pridelené v EUR
2015	233	1 854 536 €	115	49,36 %	400 000 €

2016	450	4 230 573 €	260	57,78 %	796 300 €
2017	559	5 804 915 €	319	57,07 %	951 010 €
2018	651	5 298 745 €	258	39,63 %	888 905 €
2019	338	2 162 356 €	191	56,51 %	562 434 €
2020	411	2 671 743 €	0	0 %	0 €
2021					

Zdroj: BSK, spracované autormi

Podľa analýzy Erudio (2019), formulácia zámeru BRDS vystihuje aktuálne ciele a potreby BSK v oblasti kultúry na 86 percent.

Zámer a definované ciele v BRDS sú premietnuté do aktuálnych nastavení a podmienok a vo veľkej miere vnímané ako vyhovujúce a opodstatnené. Pozitívne je hodnotená a prístupnosť schémy pre široké spektrum oprávnených žiadateľov. Limitujúcim charakteristikami BRDS sú však v administratíve na strane BSK (zverejňovanie výziev len raz za rok) a na strane žiadateľov (maximálne dve žiadosti za jeden oprávnený subjekt) (Erudio, 2019).

Dotačnú schému BRDS a jej 10 oblastí podpory považovalo podľa štúdie Erudio (2019) až 80 % respondentov za dobre nastavené, pokrývajúca široké spektrum projektov z rôznych oblastí kultúry. Priestor na rozšírenie oblastí podpory vidia respondenti a respondentky v:

- podpore chodu organizácie, prevádzkových nákladov,
- tvorbe kultúrnej krajiny, ochrane technických pamiatok,
- práci s mládežou, podpore detí a detských časopisov/výchove detí a mládeže k vnímaniu umenia/kultúrno – športové aktivít,
- podpore architektúry, dizajnu a módy (Erudio, 2019)

Priestor na zlepšenie v BRDS je zvyšovanie je v popularizácii schémy medzi potenciálnymi uchádzačmi/uchádzačkami a organizáciami v oblasti kultúry. Približne štyria z desiatich (41 %) opýtaných respondentov a respondentiek nemalo informáciu o dotačnej schéme. Až sedem z desiatich (71 %) respondentov a respondentiek uviedlo, že zverejnenie výzvy nezaznamenali a chýba im propagácia schémy Bratislavským samosprávnym krajom (Erudio, 2019). Z uvedeného vyplýva, že organizácie v kultúre, ktoré majú informácie o grantovej schéme (napr. sú v kontakte s BSK, alebo vedia o schéme z minulosti) majú komparatívnu výhodu voči ostatným organizáciám.

Analýza Erudio (2019) na druhej strane ukazuje, že ak už organizácie a potenciálni žiadatelia a žiadateľky vedia o výzve, podávanie žiadostí nie je výrazne problematické z pohľadu užívateľskej priateľskosti formuláru.

Z hľadiska posudzovania projektov je BRDS vnímaná ako nemej transparentná. Podľa zisťovania Erudio (2019), je hodnotiaci proces považovaný respondentmi a respondentkami za netransparentný a chýba spätná väzba. Kritéria hodnotenia nepovažuje za vhodne stanovené približne jedna tretina respondentov a respondentiek.

Väčšina uchádzačov a uchádzačiek o BRDS využíva zdroje z grantovej schémy na pravidelne a opakujúce aktivity a považuje tento zdroj za významný zdrojom financií pre svoju činnosť. Inými slovami, BRDS umožnilo realizáciu kultúrnych aktivít, ktoré na seba nadväzovali (opakujúce aktivity) a ktoré by sa bez podpory vysoko pravdepodobne neuskutočnili. Až jedna tretina subjektov je do veľkej miery, z hľadiska ich činnosti, závislých od získania dotácií z BRDS (Erudio, 2019).

Na rok 2021 bola výška alokovaných prostriedkov pre kultúru v rámci schémy BRDS na úrovni 345-tisíc eur a inováciou je aj plne elektronizované podávanie žiadostí.

3.2 Rezerva predsedu BSK - individuálne dotácie

V tejto časti sa pozrieme na individuálne dotácie, ktoré sú finančnou schémou, o ktorej rozhoduje predseda BSK. V rámci tejto schémy sú podporované nielen projektu z oblasti kultúry, ale aj športu, vzdelávania alebo napríklad aktivity v oblasti ochrany prírody.

V roku 2020 bolo cez túto schému alokovaných celkovo 168-tisíc eur. V porovnaní s rokom 2019 (372 300 eur), išlo o výrazný pokles v alokovaných prostriedkoch.

V roku 2020 však len približne 27 percent z alokovaných zdrojov získali projekty z oblasti kultúry. Uvedené však približne zodpovedá podielu podaných žiadostí o podporu z oblasti kultúry (26 %). Podporená bola približne polovica projektov v oblasti kultúry a celková alokovaná čiastka do kultúru bola 45 450 eur. Podobne ako v BRDS, stratégiou bolo podporenie väčšieho počtu projektov na úkor výrazného, v priemere až 2,5-násobného, krátenia žiadaných finančných prostriedkov.

Na rok 2021 bola už výška alokovaných prostriedkov navýšená na 465-tisíc eur a inováciou je aj plne elektronizované podávanie žiadostí.

Tabuľka 8 Individuálne dotácie

	počet žiadostí	získaná podpora	počet žiadostí na kultúru	žiadaná podpora (len kultúra)	priemerná žiadaná podpora	udelená podpora (len kultúra)	získaná podpora na kultúru	priemerná získaná podpora (len kultúra)
2020	239	125	63	256 514 €	4 071,7 €	45 450 €	29	1567,24 €

Zdroj: BSK, spracované autormi

3.3 Financovanie zriaďovanej kultúry BSK

BSK v rámci kapitoly Kultúra v rozpočte BSK financuje činnosť siedmych kultúrnych zariadení:

- Divadlo Aréna
- Divadlo ASTORKA Korzo '90
- Bratislavské bábkové divadlo
- Divadlo LUDUS
- Malokarpatské osvet. stredisko v Modre
- Malokarpatské múzeum v Pezinku

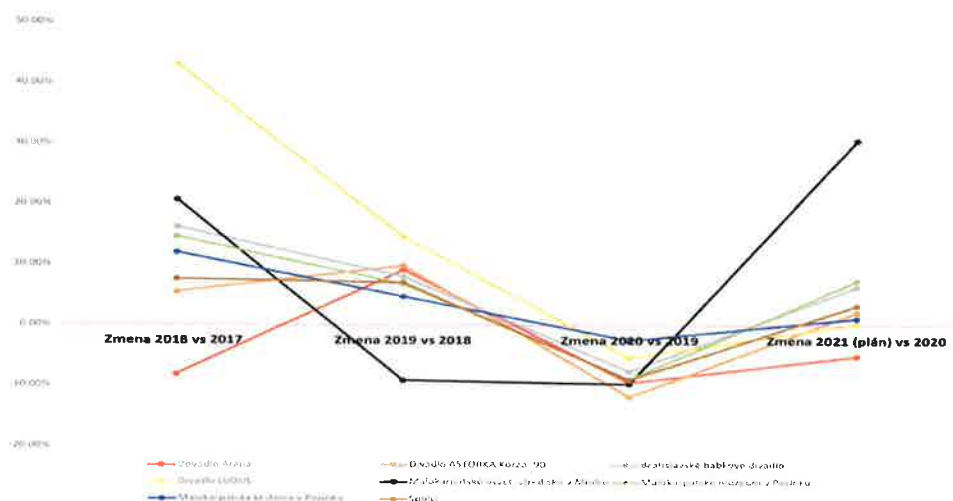
- Malokarpatská knižnica v Pezinku

V tejto časti analyzuje vývoj vo financovaní týchto zariadení, ktoré predstavujú zriaďovanú kultúru v BSK.

Rok 2020 znamenal pre kultúru výrazný pokles v disponibilných zdrojoch. Ako uvádzame aj v častiach vyššie, v roku 2020 došlo napríklad aj k pozastaveniu grantovej schémy BRDS, z ktorej primárne čerpala zdroje tzv. nezriaďovaná kultúra. V tom istom roku však došlo k výraznému šetreniu finančných zdrojov aj v rámci jednotlivých kapitol rozpočtu BSK. Uvedené sa týkalo aj kultúry. Podľa záverečného účtu za rok 2020, v roku 2020 došlo k celkovému zníženiu finančných transferov z rozpočtu BSK siedmym kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK o deväť percent. Uvedené predstavovalo pre rozpočty týchto kultúrnych zariadení výpadok vo výške viac ako 330-tisíc eur. Upozorňujeme, že pre potreby tejto analýzy uvádzame len zmenu vo finančných transferov priamo z rozpočtu BSK, nie zmeny v príjmoch samotných organizácií či dotácií zo štátneho rozpočtu. Pandémia Covid-19 však spôsobila výrazné príjmy v kultúrnych zariadeniach ako napríklad Divadlo, Astorka, alebo napríklad Bratislavské bábkové divadlo, ktoré pre pandemické opatrenia nemohli uvádzať predstavenia.

Graf 2 ukazuje výpadok príjmov v jednotlivých kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Z tohto obrázku vidíme, že všetky analyzované zariadenia získali z rozpočtu na rok 2020 výrazne menej ako v roku 2019. Malou výnimkou je Malokarpatské osvetové stredisko v Modre, ktoré zaznamenalo výrazný pokles v príjme finančných zdrojov z rozpočtu v BSK už v roku 2019 (na úrovni 9 %). Toto zariadenie však podľa rozpočtu na rok 2021 získa až o 30 percent viac zdrojov ako bol stav z roku 2020. Ostatné zariadenia môžu plánovať svoju činnosť na rok 2021 s výrazne nižším kompenzovaním prepadu príjmov z roku 2020.

Graf 2 Vývoj rozpočtových zdrojov BSK na zriaďovanú kultúru 2017-2021

Zdroj: BSK, spracované autormi

Positívnu správou však je, že plánované finančné prostriedky na rok 2021 sú celkovo o 3,2 percenta vyššie ako skutočný stav v roku 2020. Avšak vzhľadom na to, že v roku 2020 nastal pre tieto zariadenia až deväť percentný pokles pridelených zdrojov, tento nárast znamená, že tieto kultúrne zariadenia sa nedostanú na úroveň z roka 2019. Z hľadiska nominálnej sumy zdrojov na svoju činnosť sa dostanú na úroveň roka 2018 (pozri tabuľku 9).

Tabuľka 9 Výdavky na zriaďovanú kultúru

Názov organizácie / zdroj financovania	Čerpanie k 31.12.2017	Čerpanie k 31.12.2018	Čerpanie k 31.12.2019	Čerpanie k 31.12.2020	Plán na rok 2021
Divadlo Aréna	1 380 917,00 €	1 407 256,00 €	1 376 198,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	1 045 189,00 €	960 237,00 €	1 047 320,00 €	947 874,00 €	900 000,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	26 600,00 €	44 500,00 €	14 000,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	308 328,00 €	402 519,00 €	314 878,00 €	NA	NA
Iné zdroje	800,00 €	0,00 €	-	NA	NA
Divadlo ASTORKA Korzo '90	1 191 763,00 €	1 260 039,00 €	1 381 842,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	886 097,00 €	934 912,00 €	1 026 719,00 €	905 211,00 €	924 000,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	63 060,00 €	51 170,00 €	59 463,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	239 256,00 €	270 607,00 €	292 310,00 €	NA	NA
Iné zdroje	3 350,00 €	3 350,00 €	3 350,00 €	NA	NA
Bratislavské bábkové divadlo	809 460,00 €	906 923,00 €	947 766,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	686 739,00 €	798 206,00 €	862 076,00 €	796 510,00 €	846 510,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	9 370,00 €	28 000,00 €	43 821,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	106 242,00 €	80 717,00 €	41 868,00 €	NA	NA
Iné zdroje	7 109,00 €	-	-	NA	NA
Divadlo LUDUS	309 937,00 €	433 205,00 €	505 745,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	286 106,00 €	409 541,00 €	469 156,00 €	444 156,00 €	445 000,00 €

Dotácie zo štátneho rozpočtu	5 336,00 €	8 449,00 €	19 436,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	18 495,00 €	15 215,00 €	17 153,00 €	NA	NA
Malokarpatské osvet. stredisko v Modre	452 091,00 €	549 862,00 €	543 082,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	344 663,00 €	416 134,00 €	378 097,00 €	341 426,00 €	445 406,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	38 400,00 €	54 104,00 €	46 493,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	68 857,00 €	43 813,00 €	40 537,00 €	NA	NA
Iné zdroje	171,00 €	35 811,00 €	77 955,00 €	NA	NA
Malokarpatské múzeum v Pezinku	390 982,00 €	443 209,00 €	481 681,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	343 201,00 €	393 354,00 €	420 214,00 €	382 862,00 €	410 862,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	10 996,00 €	9 231,00 €	11 700,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	27 209,00 €	28 662,00 €	31 013,00 €	NA	NA
Iné zdroje	9 576,00 €	11 962,00 €	18 754,00 €	NA	NA
Malokarpatská knižnica v Pezinku	337 307,00 €	379 059,00 €	399 634,00 €	NA	NA
Rozpočet BSK	312 743,00 €	350 159,00 €	366 642,00 €	357 576,00 €	361 576,00 €
Dotácie zo štátneho rozpočtu	14 510,00 €	16 056,00 €	20 202,00 €	NA	NA
Vlastné príjmy organizácie	9 354,00 €	11 994,00 €	12 403,00 €	NA	NA
Iné zdroje	700,00 €	850,00 €	386,00 €	NA	NA
Celkom	3 221 349,00 €	3 467 687,00 €	3 711 498,00 €	3 379 105,00 €	3 486 844,00 €

Zdroj: BSK, spracované autorm

4 INFORMAČNÉ NÁSTROJE BSK

BSK z informačných nástrojov využíva najmä šírenie informácií cez rôzne médiá. O kultúrnej politike informuje BSK prostredníctvom webstránky, tlačovými správami, tlačovými konferenciami, časopisom Bratislavský kraj mesačnou periodicitou, cez sociálne médiá (facebook, instagram, youtube), interné podujatia, tlačoviny a i. Tieto nástroje využíva BSK na univerzálne účely, pričom kultúra a kultúrna politika sú len jednou z viacerých tém (k ďalším patria školstvo, zdravotníctvo, šport, cestovný ruch, doprava, sociálne služby, životné prostredie a d.), ktoré sú cez tieto nástroje komunikované.

4.1 Webstránka <https://bratislavskykraj.sk/>

Webstránka BSK obsahuje aktuálne informácie z BSK. Okrem základných sekcií – ktoré sú venované jednotlivým oblastiam regionálnej politiky BSK (zdravie, doprava, školstvo, sociálne veci, životné prostredie a kultúra a voľný čas) a mapám, obsahuje aj sekcie zamerané prierezovo – ako sú novinky, informácie o úrade BSK, informácie o zastupiteľstve, o otvorenej župe, o e-knižnici, časopise Bratislavský kraj, úradných hodinách, dotáciách, eurofondoch, očkovaní a kontaktoch na úrad BSK.

Webstránka bratislavský kraj má samostatnú sekciu venovanú kultúre a voľnému času. V nej informuje o zriaďovanej kultúre, nezriaďovanej kultúre, podpory kultúry v regióne a o kultúrnom dedičstve BSK. Podľa dodaných informácií bola stránka v období 28.2. – 7.8. 2020 zobrazená 2 818 554 krát, pričom priemerný čas trvania relácie bol 1 min. a 2 sekundy. V 45,85 % boli návštevníčkami ženy a v 54,15% navštevovali stránku muži. Najpočetnejšou vekovou skupinou medzi návštevníkmi a návštevníčkami bola veková skupina 25-34 rokov, ktorý tvorilo 33,5%. Najmenšími skupinami návštevníkov a návštevníčok boli vekové skupiny 55-64 rokov a 65 a viac rokov, ktoré mali zastúpenie 5,50% každá. Najviac návštev webu bolo realizovaných na mobilných zariadeniach – 73,33%. Prístup z desktopových zariadení tvorilo 23,64%.

Počas prvého polroka 2020 bolo na stránke realizovaných 12 rôzne projektov (mimo hlavných sekcií). Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venoval 1 projekt o rekonštrukcii divadla Aréna. Tento projekt mal 815 zobrazení a stránka slúžila na informovanie verejnosti o priebehu projektu.

V sekcií o zriaďovanej kultúre informuje BSK o svojich kultúrnych zariadeniach (Divadlo Aréna, Malokarpatské osvetové stredisko, Divadlo Astorka Korzo, Malokarpatská knižnica, Divadlo Ludus, Malokarpatské múzeum, Bratislavské bábkové divadlo a Synagóga Senec), podujatiach a videách súvisiacich s touto témou. O kultúrnych zariadeniach informuje BSK prostredníctvom informačných textov a fotografií opisujúcich jednotlivé zariadenia ako aj cez samostatné novinky, články a videá, ktoré ku jednotlivým zariadeniam vydalo BSK. V sekcií o nezriaďovanej kultúre informuje BSK o dotačnej schéme na podporu kultúry, projekte TELO-cvičňa. Sekcia má podstránky venované Nadácii Cvernovka a kreatívnemu priemyslu, ale tie nemajú obsah. Ďalej sú na tejto stránke zverejnené videá a aktuálne články k téme nezriaďovanej kultúry vydané BSK. Podstránka obsahuje kalendár podujatí zriaďovanej kultúry.

Sekcia Podpora kultúry v regióne nemá obsah.

Sekcia venovaná kultúrnemu dedičstvu BSK sa venuje nehmotnému a hmotnému kultúrnemu dedičstvu kraja pod záštitou a správou BSK. O témach informuje všeobecne cez textové informácie. Pozornosť je venovaná Konferencii ku dňom európskeho kultúrneho dedičstva a oceneniu za príkladnú obnovu roka a národným kultúrnym pamiatkam vo vlastníctve BSK. Podstránka obsahuje aktuálne správy k téme vydané BSK a kalendár podujatí zriadených kultúry.

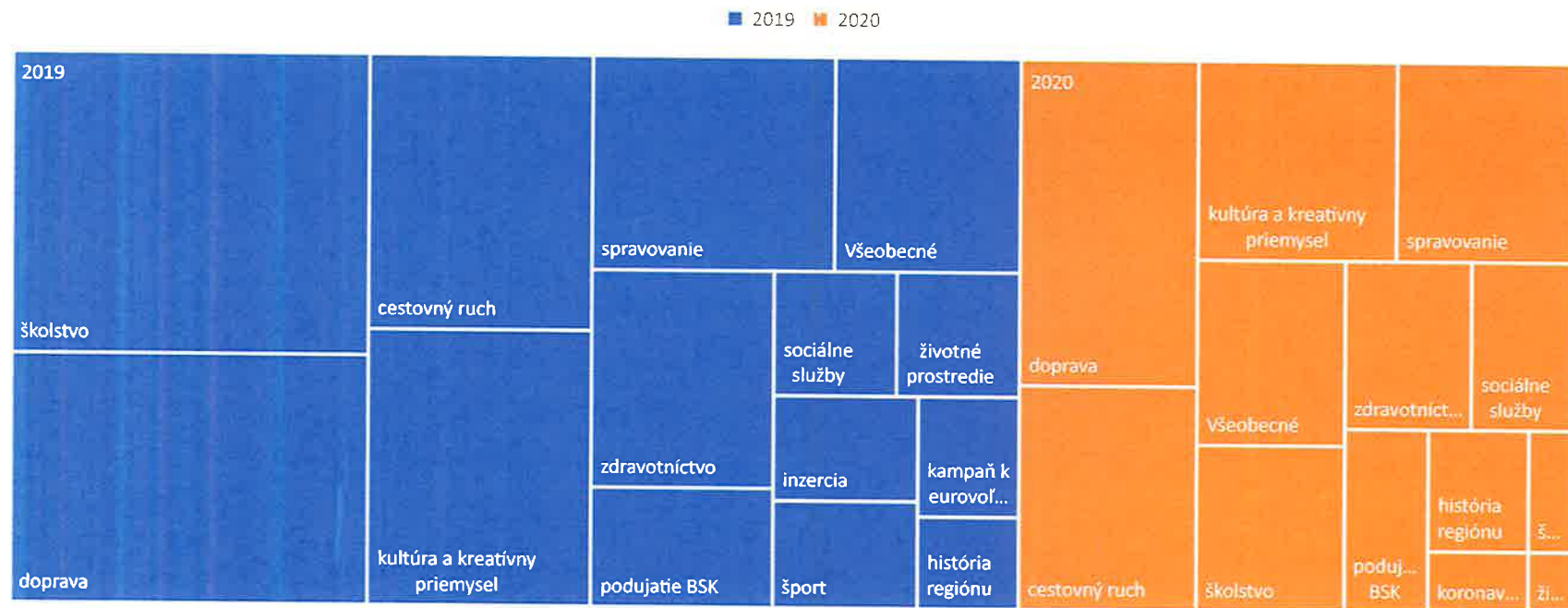
Sekcia strategických dokumentov v oblasti kultúry BSK obsahuje stratégie rozvoja kultúry v BSK, Správy o činnosti kultúrnych zariadení a memorandá o spolupráci. Časť obsahuje aj aktuálne články z kultúry a kalendár podujatí.

4.2 Časopis Bratislavský kraj

BSK od júla 2010 vydáva regionálnu periodickú tlač – mesačník s informáciami o činnosti a podujatiach BSK z oblasti školstva, kultúry, sociálnych vecí a športu, ktorý je určený pre širokú verejnosť.^{lvii} Nepravidelne býva mesačník vydaný ako dvojčíslo, pokrývajúce dva mesiace. Náklad časopisu je 200 000 kusov. V roku 2020 bola tlač a distribúcia mesačníka vo februári pozastavená. Časopis opätovne začal vychádzať v auguste 2020. Ročníky 2019 a 2020 sú vo formáte pdf dostupné na stránke BSK. Časopis má stabilnú redakciu. Obsah tvoria rôzne formáty článkov – rozhovory, príspevky informačného charakteru či reportáže. Témy príspevkov sa venujú rôznym oblastiam života na župe ako sú: zdravotníctvo, školstvo, cestovný ruch, sociálne služby, životné prostredie, história regiónu či kultúra a kreatívny priemysel.

V roku 2019 bolo v časopise publikovaných celkom 181 samostatných článkov s témami všeobecného zamerania, o zdravotníctve, školstve, spravovaní BSK, cestovnom ruchu, doprave, sociálnych službách, životnom prostredí, kampani k eurovoľbám, histórii regiónu, športe, podujatiach BSK ako aj o kultúre a kreatívnom priemysle. Určitý priestor bol venovaný aj inzercii. Najviac príspevkov v časopise Bratislavský kraj bolo v roku 2019 venovaných téme školstva – 35, čo predstavuje 19,3 % zo všetkých obsahov. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo celkom 20 príspevkov, čo predstavuje 11%. V roku 2020 bolo v časopise publikovaných celkom 101 samostatných článkov s témami všeobecného zamerania, o zdravotníctve, školstve, spravovaní BSK, cestovnom ruchu, doprave, sociálnych službách, životnom prostredí, histórii regiónu, športe, podujatiach BSK, koronavírus ako aj o kultúre a kreatívnom priemysle. Najviac príspevkov v časopise Bratislavský kraj bolo v roku 2020 venovaných téme dopravy – 19, čo predstavuje 18,8 % zo všetkých obsahov. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo celkom 13 príspevkov, čo predstavuje 12,8%.

Graf 3 Rozloženie tém v časopise Bratislavský kraj v rokoch 2019 – 2020

Zdroj: autori, vlastné spracovanie

4.3 Tlačové správy

Informácie o tlačových správach boli poskytnuté za obdobie január 2020 – júl 2020.^{lviii} V tomto období bolo vydaných 72 tlačových správ. Témami tlačových správ boli cestovný ruch, doprava, koronavírus, medzinárodná spolupráca BSK, podujatia BSK, sociálne služby, spravovanie, školstvo, šport, zdravotníctvo, životné prostredie a kultúra a kreatívny priemysel. Najviac tlačových správ bolo venovaných témam dopravy a koronavírusu – každej oblasti 13, čo predstavuje 18% pokrytie na každú oblasť. Kultúre a kreatívnemu priemyslu bolo venovaných 6 tlačových správ, čo predstavuje 8,3% zo všetkých správ vydaných BSK.

Graf 4 Témy tlačových správ vydaných BSK v období január 2020 - júl 2020

Zdroj: autori, vlastné spracovanie

4.4 Tlačové konferencie

Bratislavský samosprávny kraj zorganizoval v roku 2020 (obdobie január – júl) 12 tlačových konferencií. Z celkového počtu tlačových konferencií sa venovali kultúre a kreatívnemu priemyslu tri, čo predstavuje 25% zo všetkých tlačových konferencií. Témami z oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu boli odovzdanie zrekonštruovaného barokového mostu v Stupave, peňažné prostriedky určené na podporu kultúry a rekonštrukcia divadla Aréna.

4.5 Marketingové kampane realizované odborom propagácie a komunikácie BSK

Úrad BSK organizuje aj marketingové kampane. Tieto kampane využívajú rôzne marketingové nástroje a kanály ako sú: videá, podstránky na hlavnom webe BSK, PR online články, reklamu na sociálnych sieťach, online bannery a samostatné články na web BSK. V zmysle získaných dát boli marketingové kampane realizované v prvom polroku 2020 na 10 tém, pričom jedna z nich bola zameraná na kultúru a kreatívny priemysel – o podpore umenia v BSK v spolupráci s Nadáciou Tatra Banka.

4.6 Ocenenie za príkladnú obnovu

Cieľom súťaže je popularizovať tému obnovy historického stavebného fondu a tiež poukázať na skutočnosť, že kvalita prostredia, v ktorom žijeme, a starostlivosť oň, je záležitosťou celej spoločnosti. Ocenenie za príkladnú obnovu sa udeľuje za snahu o zachovanie, obnovu a využívanie historického

stavebného fondu. Ide často o objekty, ktoré nie sú predmetom pamiatkovej ochrany, avšak napriek tomu urobili ich vlastníci alebo správcovia všetko pre záchranu ich kultúrnych a historických hodnôt. Okrem ocenení, ktoré udelí odborná porota, verejné internetové hlasovanie určí víťaza Ocenenia verejnosti. Víťazné objekty v oboch kategóriách dostanú pamätnú plaketu a diplomy, ktoré si prevezmú majitelia objektov pri slávnostnom vyhodnotení súťaže.

4.7 Sociálne siete

Bratislavský samosprávny kraj aktívne využíva facebook, instagram a youtube. Najvýraznejšia aktivita je na stránke Bratislavský kraj na sociálnej sieti facebook.

Facebook Bratislavský kraj

Komunikačný kanál Facebook stránky Bratislavský kraj využíva BSK veľmi intenzívne a využíva pri tom aj platenú inzerciu na vybrané príspevky. V súčasnosti je počet fanúšikov 62.886. Najviac príspevkov bolo venovaných cestovnému ruchu – 198, čo predstavuje 23,8% zo všetkých príspevkov. Tému kultúry a kreatívnemu priemyslu bolo venovaných minulý rok 88 príspevkov, čo predstavuje 10,6% zo všetkých príspevkov na facebook stránke Bratislavský kraj. Výrazný podiel mala ďalej téma dopravy (10,2%) a téma koronavírusu (9,14%).

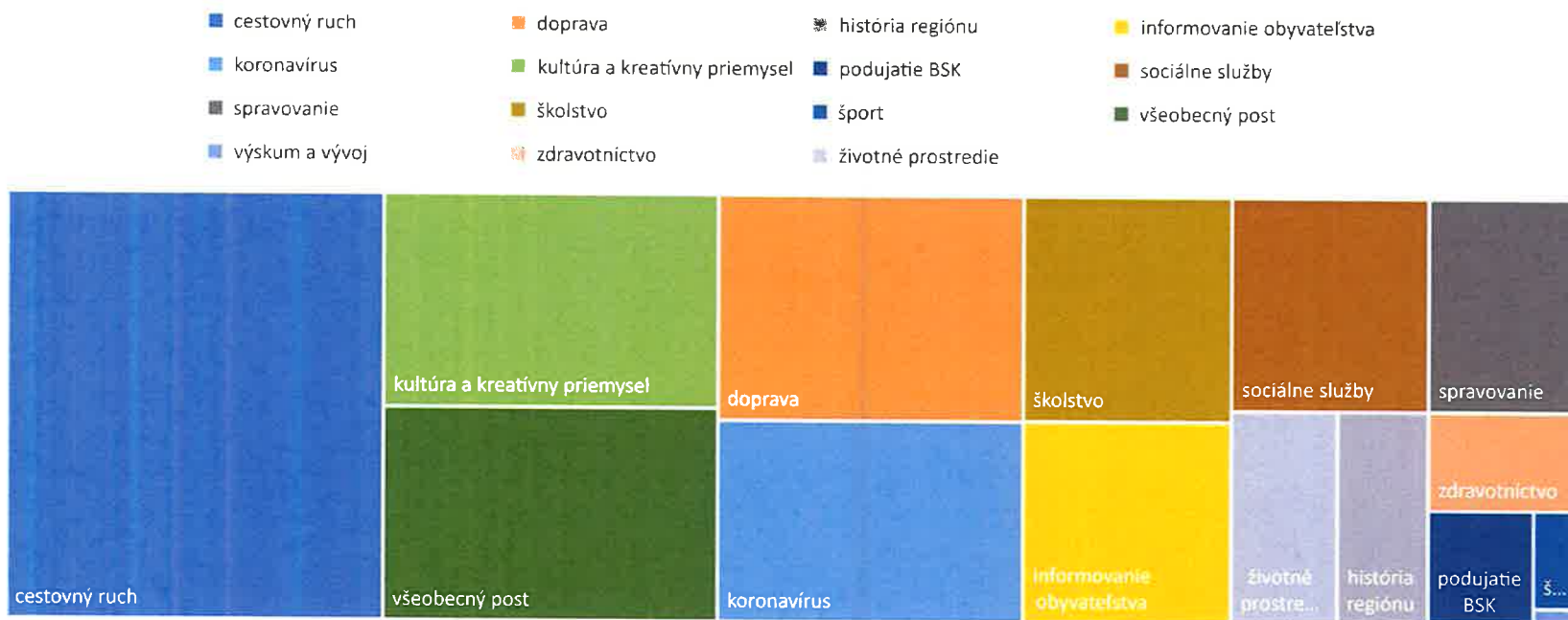
Instagram Bratislavský kraj

Instagram je jedným z komunikačných kanálov BSK, ktorým komunikuje rôzne témy. V apríli 2021 mal kanál 3069 sledovateľov. Podľa informácií od BSK je 71% sledovateľov z Bratislavy. Ženy tvoria 52% sledovateľov a muži 48%. Najsilnejšou vekovou skupinou sú sledovatelia vo veku 25-44 rokov. V súčasnosti nerobí BSK na instagramovom účte platenú propagáciu. V roku 2018 bolo zverejnených na instagramovom profile BSK 81 príspevkov. Väčšina z nich bola venovaná cestovnému ruchu – 34. Tému kultúry bolo venovaných 7 príspevkov, čo tvorilo 8,64% zo všetkých príspevkov. V roku 2019 bolo najviac príspevkov venovaných taktiež cestovnému ruchu – z celkového počtu 119 ich bolo 38. Ďalšou výrazne zastúpenou témou bolo školstvo. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 5 príspevkov – čo predstavovalo 4,2% zo všetkých príspevkov. V roku 2020 dominoval medzi postami cestovný ruch. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 15 príspevkov, čo predstavovalo 13,6% zo všetkých zverejnených príspevkov.

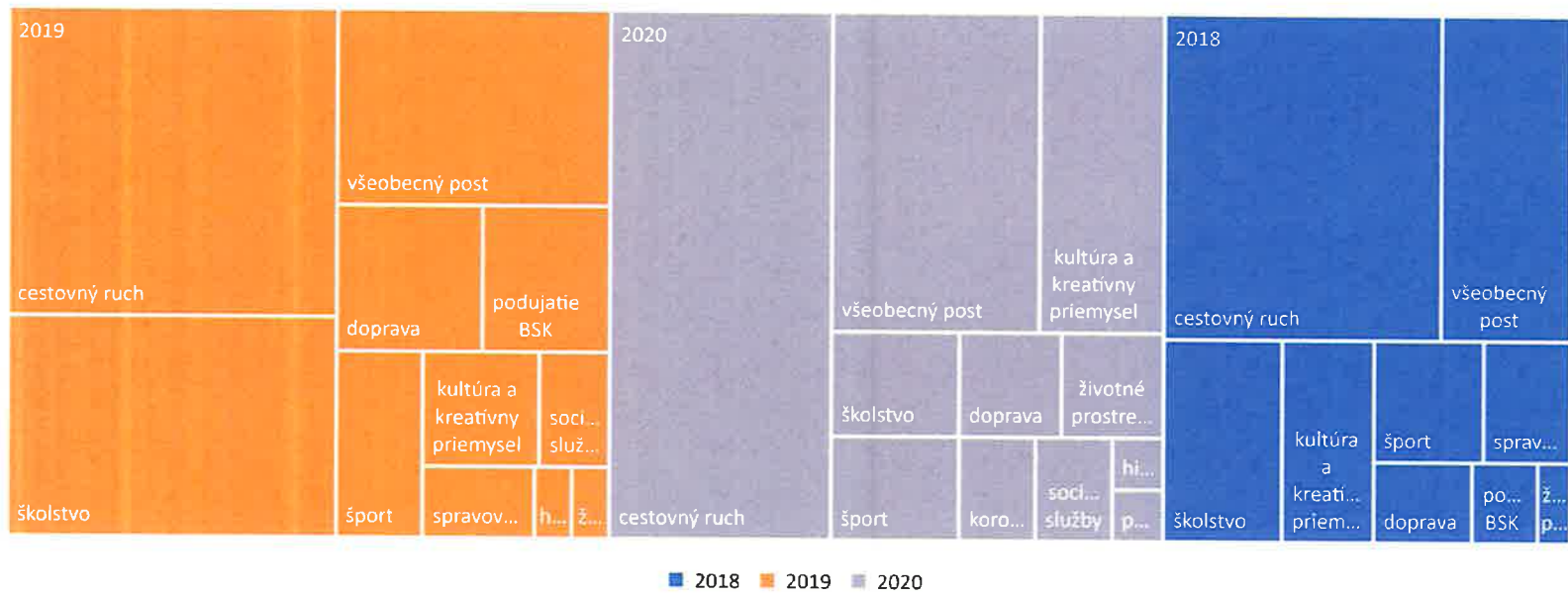
Youtube Bratislavský kraj

Aj na youtube komunikuje BSK rôzne témy. V apríli 2021 má tento kanál 870 odberateľov. V roku 2018 dominovala tomuto komunikačnému kanálu téma školstva, ktorá bola zastúpená 23 videami, predstavujúcimi 38% všetkých príspevkov. V roku 2018 bolo téme a kreatívnemu priemyslu venovaných 5 príspevkov na tomto kanály, čo predstavovalo 8,3%. V roku 2019 bolo celkovo publikovaných 77 videí, pričom opätovne bolo hlavnou témou na tomto kanály školstvo. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 9% zo všetkých príspevkov – 7 videí. V roku 2020 dominovali tomuto kanálu témy dopravy (19,35%) a koronavírusu (20,1%). Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo 12 videí, čo predstavuje 9,6% všetkých zverejnených príspevkov.

Graf 5 Rozloženie tém na Facebook stránke Bratislavský kraj za rok 2020

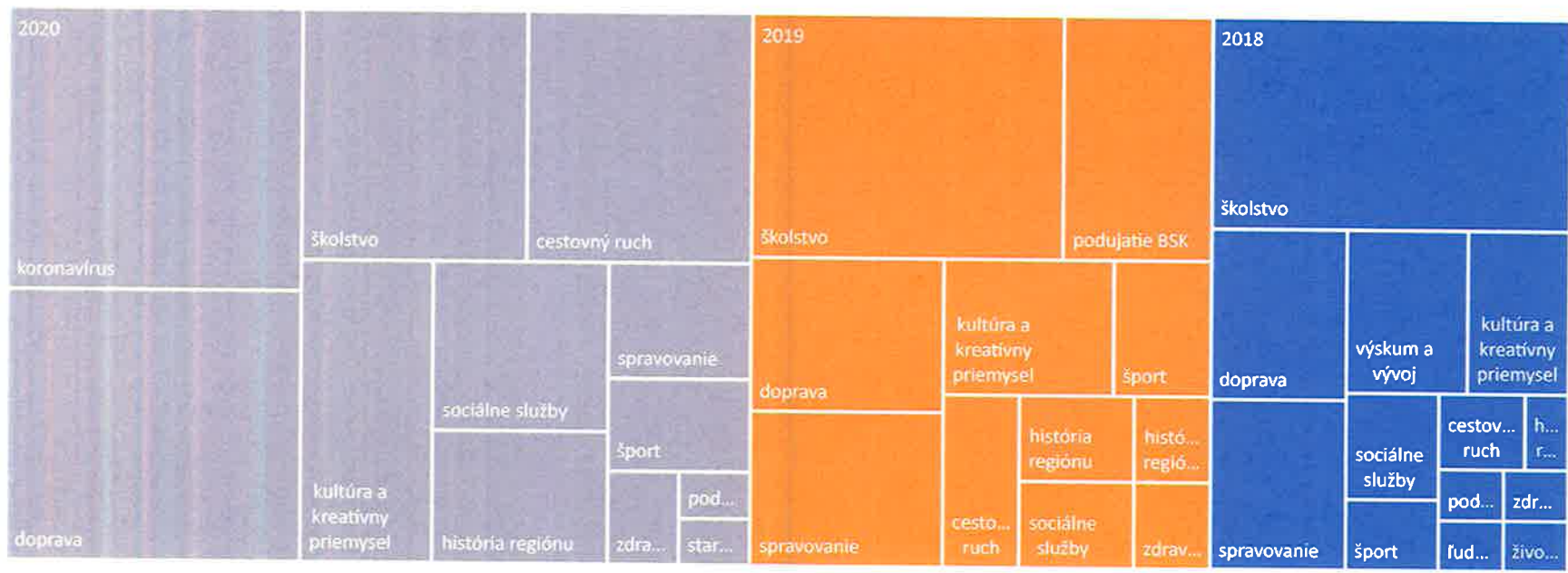
Graf 6 Rozloženie tém na Instagrame Bratislavský kraj za rok 2020

Graf 7 Rozloženie tém na Youtube kanály Bratislavského samosprávneho kraja v rokoch 2018-2020

youtube Bratislavský kraj 2018 - 2020

■ 2018 ■ 2019 ■ 2020

5 ADMINISTRATÍVNE NÁSTROJE BSK

Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK a ich postavenie a poslanie v rámci mesta, župy a krajiny so zreteľom na ich prínos v pripravovanej Stratégii kultúry pre roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030.

5.1 Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK

V súlade s pôsobnosťou samosprávnych krajov, vymedzenou základným kompetenčným rámcom uvedeným v podkapitole 2.5 zriaďuje BSK sedem kultúrnych zariadení

- štyri divadlá (v subregióne hl. Mesta Bratislava)
- kultúrno-osvetové stredisko (Malokarpatský región)
- múzeum (Malokarpatský región) a
- knižnicu (Malokarpatský región).

Tieto organizácie tvoria základnú kultúrnu infraštruktúru BSK. Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú právnu subjektivitu a všetky hospodária v režime príspevkových organizácií.

V regióne Podunajsko v súčasnosti neevidujeme žiadnu príspevkovú organizáciu v oblasti kultúry. BSK má však v Senci veľkú investičnú akciu v podobe dlhodobou zanedbanej Synagógy a do času dokončenia tejto historickej budovy, ktorá je naplánovaná na rok 2022, zvažuje legislatívnu, ekonomickú, obsahovú a inštitucionálnu podobu a budúci prevádzkový model. Zadanie znie: kultúrna platforma na šírenie kultúry a umenia, skvalitnenie a posilnenie kultúrnej infraštruktúry okresu a regiónu, posilnenie cestovného ruchu a to s ohľadom na ekonomickú efektívitu a prevádzkovú udržateľnosť. Bratislavský samosprávny kraj spája históriu a kultúru malokarpatského regiónu, časti žitnoostrovského regiónu a Dolného Záhoria, tj. tri rozdielne kultúry. V regióne je viacero kultúrnych inštitúcií zriaďovanej aj nezriaďovanej kultúry, väčšina z nich v hlavnom meste. Kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK zohľadňujú kultúrne a historické špecifiká tohto regiónu.

Lokácia: Bratislava

1/ Bratislavské bábkové divadlo

2/ Divadlo Ludus

3/ Divadlo Astorka Korzo

4/ Divadlo Aréna

Lokácia: Malokarpatský región /okres Pezinok

5/ Malokarpatské múzeum Pezinok

6/ Malokarpatské osvetové stredisko Modra

7/ Malokarpatská knižnica Pezinok

Lokácia: Podunajsko/okres Senec

8/ Synagóga Senec / vo výstavbe, plán kolaudácie 2022/

Lokácia: Záhorie/ okres Malacky

V súčasnosti v okrese Malacky nie je evidovaná žiadna príspevková organizácia v oblasti kultúry, tj. kultúrnych aktivít kontinuálne podporovaných zo zdrojov bratislavskej samosprávy.

0/bez príspevkovej organizácie v oblasti kultúry

Tabuľka: Prehľad čerpania rozpočtu celkom v členení podľa jednotlivých kultúrnych zariadení za roky 2017 – 2019 v EUR. (zdroj: BSK)

Názov organizácie	Čerpanie 31.12.2017	k	Čerpanie 31.12.2018	k	Čerpanie 31.12.2019	k
Bratislavské bábkové divadlo	871 996		1 017 026		1 072 111	
Divadlo ARÉNA	1 380 917		1 678 843		1 383 398	
Divadlo ASTORKA Korzo '90	1 191 763		1 282 733		1 423 872	
Divadlo LUDUS	309 937		433 205		505 745	
Malokarpatská knížnica v Pezinku	337 307		408 343		399 634	
Malokarpatské múzeum v Pezinku	699 890		632 348		920 820	
Malokarpatské osvet. stredisko v Modre	619 791		556 295		578 903	

Lokácia: Bratislava

Podľa Revízie výdavkov na kultúru Inštitútu finančnej politiky SR publikovanej v júli 2020 a vychádzajúcej z dát z roku 2018 funguje na Slovensku 27 zriaďovaných a 53 nezriaďovaných divadiel. Medzi zriaďované patria 4 štátne (z toho 2 v Bratislave - SND, NS, 1 v Banskej Bystrici - ŠO a 1 v Košiciach. ŠD) a 23 divadiel,

ktorých zriaďovateľom je regionálna alebo mestská samospráva. Kým na chod prvého typu tzv. zriaďovaných divadiel je potrebné ročne vynaložiť dovedna približne 80 miliónov Eur, tie druhé, nezriaďované, ktorých je takmer dvojnásobok, ročne z dotácií a grantov spotrebujú celkovú sumu menej ako 5 miliónov Eur.

Pre ilustráciu uvádzam štatistické o počte divadelných premiér vo všetkých samosprávnych krajoch. (zahŕňa komplet premiéry všetkých divadiel bez rozdielu právneho statusu - divadlá zriaďované a nezriaďované).

Údaje: ŠÚ/DÚ

Údaje o premiérach za rok 2019 z výkazov ŠÚ:

Bratislavský kraj	- 131
Banskobystrický kraj	- 52
Košický kraj	- 40
Nitriansky kraj	- 22
Prešovský kraj	- 14
Trenčiansky kraj	- 12
Žilinský kraj	- 13
S P O L U	= 284

Z uvedeného vyplýva, že takmer polovica divadelných premiér, presnejšie 45 % , sa odohrá na území Bratislavského samosprávneho kraja.

5.2 Bratislavské bábkové divadlo

Bratislavské bábkové divadlo (do 31. 3. 2002 Štátne bábkové divadlo) je príspevková organizácia, ktorá je v pôsobnosti BSK od roku 2002. Jej hlavnou náplňou je tvorba pre deti a mládež so zameraním na najmladšieho diváka - od materskej školy až po strednú školu. Jej kľúčová úloha spočíva vo výchove detského diváka a jeho prirodzeným usmernením k návykom chodiť do divadla, navštevovať kultúrne ustanovizne a vzbudzovať v ňom tvorivé myslenie a videnie sveta. Dnes je táto úloha kľúčová a preto je pre divadlo dôležité urýchlene vytvoriť také priestorové podmienky, ktoré dokážu zabezpečiť kontinuálnu prácu s detským divákom. Úloha bábkového divadla je nenahraditeľná. Ide o divadlo v pôsobnosti BSK a preto je jeho bezpodmienečnou úlohou zabezpečiť dostupnosť pre všetkých detských divákov celej spádovej oblasti samosprávy.

Z histórie: Vzniklo v roku 1957 popri Nitre a Žiline ako tretia nezájzdová samostatná bábková scéna na Slovensku. Jeho prvým riaditeľom (v rokoch 1957 - 1975) bol autor a prekladateľ bábkových hier Ján Ozábal, ktorý sa zasadzoval o zrovnoprávnenie bábkového divadla s ostatnými profesionálnymi divadlami. Umelecký profil divadla s ním formovali najmä výtvarník Bohdan Slavík a dramaturg Vladimír Predmerský. Začiatkom 70. rokov minulého storočia sa okolo režiséra Pavla Uhra sformoval nový mladý tvorivý tím (patrili do neho aj dnes špičkoví výtvarníci H. Cigánová, E. Farkašová, J. Zavorský), ktorý profiloval umeleckú orientáciu divadla pôsobiaceho v provizóriu pretože budovala divadla na Dunajskej ulici, ktorá je z 18. storočia, bola v rokoch 1971 - 1987 pre rekonštrukciu uzavretá. Režisér Uher pri

tvorbe jednotlivých predstavení vychádzal z presvedčenia, že bábkové divadlo nie je len prostriedkom zábavy a oddychu, ale aj miestom na vyjadrovanie dôležitých spoločenských odkazov vyslovených prítažlivou umeleckou formou

V 80. rokoch sa v ŠBD začal väčší dôraz klásť na repertoár určený deťom. Dramaturgia sa popri spolupráci s autormi na pôvodných hrách vrátila k hrám tzv. zlatého fondu. Zabehnutú divadelnú prax v tomto období oživil svojou prvou spoluprácou so ŠBD režisér Jozef Bednárík inscenáciou Guliverove cesty. Po roku 1989 prechádza aj bábkové divadlo prerodom a nanovo hľadá svoj nový divadelný jazyk ako aj divácku atraktivitu. Divadlo malo po roku '89 viacero riaditeľov a umeleckých šéfov, ich koncept ovplyvňoval kondíciu divadla.

Objektívne dlhodobou negatívnou skutočnosťou je, že v pravidelných etapách prechádza sídlo divadla na Dunajskej ulici č. 36 (v ktorom mimochodom pôsobí od svojich začiatkov) vlečúcou rekonštrukciou dôsledkom čoho je častokrát narušený jej prevádzková stabilita, umelecký rast a kontinuálny výchova detského diváka.

5.3 Divadlo Ludus

Divadlo Ludus vzniklo v roku 1969 ako divadlo mladého diváka. Od svojho vzniku sa programovo zameriava na mladé publiku, častokrát označované vekovou kategóriou + 12. Pôvodne bolo zriadené Ministerstvom kultúry SR ako škola pre deti a mládež. V osemdesiatych rokoch minulého storočia divadlo/škola fungovalo na báze poloprofesionálneho divadla a po revolúcii sa pretransformovalo na profesionálne divadlo. V súčasnosti nemá interný súbor, na externej báze spolupracuje so skupinou mladých hercov, ktorí skončili VŠMU. V aktuálnom manifeste na webových stránkach divadla, ktoré aktuálne vedie vyštudovaný dramaturg Martin Kubran sa uvádza nasledovné:

"LUDUS tvorí iniciačné divadlo určené „prvovidákom“, ktorým sprostredkováva predovšetkým bohatstvo a atraktivitu súčasných divadelných a umeleckých výrazových prostriedkov, pestrosť foriem a spôsobov, akými sa dá v divadle spracovať napríklad klasický literárny text, tučný román, alebo vzdialená historická téma.

Divadlo pre študujúcu mládež v spolupráci so základnými a strednými školami pomáha rozvíjať komplexnú osobnosť mladého človeka v období jeho telesného, duševného a občianskeho dospievania. Dramaturgia divadla ponúka nielen alternatívu k bežnej školskej výučbe, ale zároveň systematicky vychováva mladého diváka a občana. Venuje sa trom hlavným dramaturgickým líniam:

Povinej (čítankovej) literatúre - klasické dramatické texty i dramatisácie svetovej literatúry

„Performance Lectures“ - odborné prednášky na rôzne témy s dôrazom na divadelné výrazové prostriedky a prítažlivý performačný prejav

Autorské inscenácie vychádzajúce z neliterárnych a neumeleckých textov. Spracovávajú významné historické udalosti alebo reflektujú aktuálne spoločenské témy. ". (zdroj: Divadlo, Ludus)

Od svojho vzniku prešlo viacerými vývinovými fázami. Pri založení bolo ambíciou Ludus-u viesť mladých ľudí nielen k láske k divadlu, ale zapojiť ich priamo do procesu tvorby a otvárať im tak priestor pre vlastnú sebarealizáciu. Ak sa spätne pozrieme na zoznam vtedajších účinkujúcich zistíme, že to bola výnimočná liaheň pre novú generáciu divadelníkov viacerých profesií. Pre ilustráciu spomenie pár mien: Jana Nagyová, Oľga Belešová, Darina Porubjaková - Abrahámová, Deana Horváthová-Jakubisková, Zuzana

Frenglová, Oľga Feldeková, Miro Noga, Roman Luknár, Štefan Kožka, Ady Hajdu, Laco Kerata, Peter Šimún, Karol Vosátka. Pri založení Ludus-u stáli Peter Kuba a Xénia Grácová - Kubová.

Divadlu Ludus je z pohľadu dlhodobej stratégie nutné venovať ďaleko viac pozornosti ako akémukoľvek divadlu v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Zadanie - zadefinovať v rámci divadelnej siete jeho čitateľné postavenie, úlohy, umelecké smerovanie a adresáta. S tým úzko súvisí aj vyriešenie priestorových problémov. Dnes je divadlo Ludus deklarované ako repertoárové profesionálne divadlo, je však bez súboru, bez vlastného priestoru a bez adresného diváka. V rámci divadiel BSK má dlhodobo aj najnižšiu produktivitu v počte odohraných predstavení.

5.4 Divadlo Astorka Korzo

Divadlo Astorka Korzo má v slovenskom divadelníctve výnimočné postavenie. Odvíja sa od skutočnosti, že nadviazalo na kultové divadlo 60. rokov minulého storočia Divadla Na korze, ktoré bolo pre svoju politickú otvorenosť na dlhé roky umlčané a v čase normalizácie administratívne zrušené.

Z histórie: 21. 12. 1968 v čase búrlivých politických udalostí v Československu začala v podzemí na Sedlárskej ulici v Bratislave činnosť činoherného súboru Divadla na korze premiérou divadelnej inscenácie hry Samuela Becketta Čakanie na Godota. Za tri roky existencie priemerovo divadlo osem nových titulov. Ich výber a interpretácia vzbudzovali na tú dobu nevídanú pozornosť, uvádzali hry od Samuela Becketta po Čechova, od modernej absurdnej drámy po ruskú klasiku. Šesťdesiate roky 20. storočia znamenali pre slovenskú kultúru a umenie uvoľnenie. Pre divadlo to znamenalo väčší aktivizmus, angažovanosť, otvárali sa tabuizované témy, tituly, autori a nový divadelný jazyk.

Po revolúcii sa divadlo obnovilo a prihlásilo k tradícii ikonického Divadla na Korze.

Divadlo ASTORKA Korzo '90 je v súčasnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. Pri opätovnom vzniku začalo pod názvom Divadlo Korzo '90 a od roku 1993 je upravený názov Divadlo ASTORKA Korzo'90. Aj súčasný repertoár divadla je pestrý a reflektuje dobu v ktorej žijeme.

Rovnako ako ďalšie divadlá v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK nemá Divadlo ASTORKA Korzo '90 vlastné priestory, divadlo pôsobí v prenajatých priestoroch v budove MK SR na námestí SNP č. 33 v Bratislave. Je nutné dodať, že tieto priestory neboli budované ako divadlo, ale banka a kino, a preto svojim technickým zázemím nezodpovedajú parametrom štandardného divadla. Aktuálna nájomná zmluva, podľa dostupných informácií z BSK, je platná do 1. 2. 2022. Vedenie divadla a administratíva sídli rovnako v prenajatých priestoroch na Mickiewiczovej ulici v Bratislave. Je to dnes aktuálna a zásadná téma pre budúcnosť divadla.

5.5 Divadlo Aréna

Dejiny budovy dnešného Divadla Aréna siahajú do minulého storočia a majú výnimočné historické a medzinárodné významy. História siaha do 19. storočia. Zo zdrojov Divadelného ústavu uvádzam viaceré historické skutočnosti, ktoré je nevyhnutné uviesť pri Divadle Aréna. Málo Bratislavčanov si totiž dnes uvedomuje, že budova divadla Aréna má silný historický príbeh.

"Už v roku 1828 stála na petržalskom brehu prvá otvorená drevená divadelná aréna. Tá slúžila maďarským a nemeckým súborom aj po skončení oficiálnej divadelnej sezóny v kamennom Mestskom divadle. V roku 1899 rozhodlo mesto o výstavbe druhej divadelnej budovy, kde by súbory mohli hrať aj v prípade nepriaznivého počasia. Do roka bola budova otvorená v podobe, v akej ju poznáme dodnes. Popri ľahkom letnom repertoári prinášali nemecké a maďarské divadelné spoločnosti do Arény aj vážne dramatické a operné tituly. A popri začínajúcich umelcoch sa objavovali aj zvučné mená. Tak sa v roku 1893 spojilo Divadlo Aréna s menom debutujúceho herca, neskôr slávneho divadelného režiséra a reformátora, spoluzakladateľa Salzburgského festivalu Maxa Reinhardta (!). Dva roky po svojom bratislavskom debute už stál na javisku významnej nemeckej divadelnej scény Deutsches Theater v Berlíne, ktorú od roku 1905 tiež viedol. Maxa Reinhardta však viažu k Bratislave aj iné ako herecké korene. Jeho otec pochádzal zo Stupavy z obchodníckej rodiny Goldmannovcov. Do Viedne odišiel za lepšími ekonomickými vyhlídkami a do rodného mesta sa už nevrátil. Zaujímavé je, že celá rodina neskôr prevzala Maxovo umelecké meno Reinhardt.

Na prelome storočí mala Bratislava okolo 50 000 obyvateľov, z ktorých len menšia časť hovorila inak ako po nemecky. Bola provinčným mestom, ktoré dokázalo vyťažiť maximum z geografickej blízkosti Viedne. Kultúrne i ekonomicky. Bratislava bola dostatočne ďaleko, aby si dokázala udržať názorovú autonómiu a súčasne dosť blízko, aby mohla byť výletným miestom pre Viedenčanov a vedela prebrať všetko nové, čo Viedeň ponúkala. Práve táto „provinčnosť“ a autonómia umožnili, aby mala v roku 1900 v Bratislave premiéru vo Viedni cenzúrou zakázaná hra Gerharta Hauptmana *Tkáči*.

Ale ani Divadlo Aréna neobišli roky umeleckého sucha. V čase prvej republiky využívalo budovu SND na výrobu a uskladnenie dekorácií. Túto štafetu neskôr prevzala slovenská televízia a budova sa stala na dlhé roky len skladiskom pre kulisy a rekvizity." Nové umelecké cesty nasmerovali dvaja divadelníci s dlhoročnou aktívnou skúsenosťou s medzinárodnou a predovšetkým nemeckou divadelnou scénou – Milan Sládek (1992 – 2002) a Juraj Kukura (2002 – po súčasnosť).

Milan Sládek odchádzal zo Slovenska koncom šesťdesiatych rokov, v čase, keď umenie pantomímy prežívalo renesanciu. Po svojom návrate predstavil divákovi dôverne známu, no nestarnúcu postavu Kefku, ale rozbehol aj nové projekty pantomíny. Stabilná strecha nad hlavou mu umožnila tvoriť so širším umeleckým zázemím a ponúknuť Bratislavčanom alternatívne výtvarno-pohybové divadlo pre všetky vekové kategórie, deliac svoj záujem medzi autorské projekty a aktuálnu interpretáciu diel svetovej dramatiky. Počas pôsobenia Milana Sládka prešlo divadlo prvou rozsiahlou rekonštrukciou a jeho brány sa opäť otvorili divákovi. Ale k jeho najväčším úspechom patrilo otvorenie a organizovanie medzinárodného festivalu Kaukliar, v rámci ktorého sa na Slovensko dostali predstavitelia pantomímy a moderného pohybového a pouličného divadla prakticky zo všetkých svetadielov. Po odchode Milana Sládka prevzal vedenie Divadla Aréna Juraj Kukura, divadelník, s medzinárodnou umeleckou skúsenosťou. Predstavil sa na javiskách v Mníchove, v Bône i švajčiarskom Bazileji. Po jeho nástupe sa začalo Divadlo Aréna intenzívnejšie zžívať s mestom, otvorilo sa umelecky širšej časti verejnosti, a to aj aktivitami presahujúcimi rámec umeleckej tvorby. Z pohybového divadla presmeroval dramaturgiu najmä k činohernému a angažovanému divadlu. V tomto období má Divadlo Aréna na svojom konte niekoľko dramaturgických i inscenačne priekopníckych počínov. Otvoril citlivé témy našich nie tak dávnych historických skúseností a dodnes provokuje aj špecifickým zrkadlením našej súčasnosti. (Tiso, Husák, Komunizmus). Do repertoáru sa dostali náročnejšie inscenácie, ale ja mainstream a rodinné projekty. Je to scéna, ktorá do pandémie komunikovala s potrebami mesta, ale nestráca zo zreteľa ani dialóg so

slovenskou divadelnou kultúrou. Za obdobie Juraja Kukuru sa podarilo vytvoriť aj viacero unikátnych projektov, ktoré presahujú činnosť divadla, napr. Detská univerzita.

Divadlo Aréna je dnes príspevkovou organizáciou BSK, sídli v historickej budove z roku 1898, objekt je národnou kultúrnou pamiatkou. Objekt bol v polovici 90. rokov minulého storočia rekonštruovaný / rekonštrukcia prebehla pod finančnou gesciou Divadelného ústavu). Neprebehla však zásadná javisková rekonštrukcia a dobudovanie technického a prevádzkového zázemia divadla, čo ovplyvňovalo jeho prevádzkový chod a limitovalo inscenačné možnosti mnohých inscenátorov. Aktuálne sa pripravuje opätovná rekonštrukcia, podľa údajov BSK vo výške 5 880 000,- EUR. Pri rekonštrukciu bude zásadný rozsah rekonštrukcie a vybudovanie štandardného technického zázemia, k tomu bude nutná podrobná špecifikácia využiteľnosti tohto unikátneho priestoru v budúcnosti.

5.6 Malokarpatské múzeum Pezinok

Malokarpatské múzeum Pezinok, príspevková organizácia BSK, ktorá sa špecializuje na starobylú kultúru vinohradníctva a vinárstva v prostredí Malých Karpát. Reprezentujeme viac ako päťdesiatpäťročnú tradíciu zbierania, skúmania, ochrany a sprístupňovania predmetov, ktoré dokumentujú rozmanité dejiny regiónu. Spravujeme, okrem iného, najväčšiu zbierku vinohradníckych lisov v Európe. (!). Týmito zbierkami sa radí medzi unikátne múzea svojho druhu v stredoeurópskom regióne.

Od založenia múzea v roku 1960 je sídelnou budovou historický renesančný dom zo 17. storočia v meste Pezinok. Budova i expozície prešli niekoľkými prestavbami tak, aby sme dnes mohli verejnosti ponúknuť prezentáciu našej histórie v modernom prevedení a aj prostredníctvom zážitku. Okrem toho organizujeme množstvo kultúrnych, spoločenských, edukačných či umeleckých aktivít pre viaceré cieľové skupiny verejnosti. Malokarpatské múzeum v Pezinku je od roku 2002 v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. V súčasnosti sú jeho pobočkami štyri vysunuté organizácie: *Literárne a vlastivedné múzeum vo Svätom Jure*, *Múzeum Ferdiša Kostku v Stupave*, *Kaštieľ v Malinove* a *Synagóga v Senci*.

Malokarpatské múzeum v Pezinku je jedinou múzejnou inštitúciou v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Každé múzeum je výnimočné vtedy, ak má unikáty obsah, kvalitné zbierkové akvizície, dobrú lokáciu, osobitý priestor a team, ktorí dokáže intenzívne a atraktívne komunikovať so svojím publikom. Múzeum v Pezinku tieto parametre spĺňa. Je zamerané na oblasť vinárstva a vinohradníctva a toto je devíza, ktorou sa odlišuje od ostatných múzeí na Slovensku. Skutočnosť, že je jediným múzeom svojho druhu a zároveň jediným múzeom pod BSK ho predurčuje k výnimočnosti v rámci regiónu. Dôležitá je do budúca finančná kondícia múzea - investície k rekonštrukciám budov alebo investície do rozširovania akvizícií ako forma posilnenia kultúrneho dedičstva v rámci regiónu.

5.7 Malokarpatské osvetové stredisko Modra

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre je jediným zariadením svojho druhu v Bratislavskom kraji. Je zriadené v zmysle zákona č.189/2015 Z.z. o kultúrno-osvetovej činnosti a je zamerané na:

- Poskytovanie poradenstva v oblasti kultúrno-osvetovej činnosť,

- Podporu záujmovo umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby
- Zabezpečovanie postupových prehliadok a súťaží
- Realizáciu vzdelávacích, prezentačných a súťažných podujatí
- Vyhľadávanie, uchovávanie, ochranu, sprístupňovanie, dokumentáciu, inventarizáciu a tvorivé využívanie nehmotného kultúrneho dedičstva.

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre nadväzuje na tradície a prácu kultúrno-osvetových zariadení v rámci bývalého okresu Bratislava-vidiek, ktoré fungovali od roku 1960 a obvodných kultúrnych a spoločenských stredísk v Bratislave. Ročne pripravuje alebo spolupracuje na príprave vyše 70 podujatí pre širokú verejnosť. Z dostupných informácií je známe, že jednou z aktivít projektu Kultúrno-kreatívne oživenie tradícií HERITAGE SK-AT je aj vybudovanie kultúrno-kreatívneho centra v priestoroch Malokarpatského osvetového strediska. Stredisko sídli v súčasných priestoroch v kaštieli v Modre od roku 2003. V roku 2015 sa Bratislavský samosprávny kraj rozhodol pre ďalší rozvoj strediska ako kultúrno-kreatívneho centra a to s pomocou fondov EÚ prostredníctvom programu cezhraničnej spolupráce.

Osvetová činnosť mala pred rokom 1989 ideologické nastavenie. Osvetové domy prešli po '89 decentralizáciou a ich náplň sa postupne modifikovala. Dnes je ich úloha kľúčová vo vzťahu ku kultúrnemu a spoločenskému životu v regióne. Častokrát je to totiž jedna z mála foriem kultúry, ktorá sa dostáva domácemu obyvateľstvu a preto je jej úloha nezastupiteľná. Pri "osvetovej" práci je dôležité byť dostatočne interaktívny, otvorený novým výzvam pri identifikácii nových podôb kultúry, ktoré zaujmú aj mladú generáciu, ktorá častokrát ak kvôli nedostatku spoločenského a kultúrneho života odchádza z regiónov.

5.8 Malokarpatská knižnica Pezinok

Malokarpatská knižnica v Pezinku je verejná knižnica, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby širokému okruhu používateľov bez rozdielu veku, spoločenského postavenia a profesijného zamerania. Je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja, plní funkciu regionálnej a krajskej knižnice a pre mesto Pezinok funkciu mestskej knižnice. Poskytuje odbornú metodickú pomoc 65-tim obecným a mestským knižniciam v Bratislavskom samosprávnom kraji. Celkový počet cca 3500 čitateľov má k dispozícii viac ako 93 tis. zväzkov kníh a špeciálnych dokumentov (audiovizuálne, elektronické), 109 titulov časopisov a bohatú zbierku regionálnych dokumentov. Všetky dokumenty si čitatelia môžu vyhľadávať aj objednať cez on-line katalóg knižnice. Kultúrno-výchovná činnosť knižnice je zameraná na podujatia pre deti aj dospelých čitateľov. Sú to besedy o knihách, autorské besedy, literárne a výtvarné súťaže, informačná výchova používateľov. Prioritou v tejto oblasti zostáva práca s deťmi, pre ktoré knižnica pripravuje širokú škálu podujatí. Zabezpečovaním študijnej a odbornej literatúry plní významnú úlohu pri školskom a celoživotnom vzdelávaní v meste Pezinok. Pravidelne spolupracuje so všetkými základnými školami, školskými klubmi a materskými školami v meste a celom BSK. Ako knižnica s regionálnou a krajskou funkciou sa zameriava na pomoc a podporu obecných knižníc BSK, budovaniu a sprístupňovaniu fondu dokumentov o histórii a súčasnosti regiónu a organizovaním rôznych typov aktivít prezentujúcich regionálne osobnosti, udalosti, kultúru, pamiatky. Z hľadiska knižnice je špecifikom, že regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou sa nenachádza v centre kraja ale v Pezinku. Špecifikom je tiež, že na rozdiel od iných krajov, ktoré majú v zriaďovateľskej pôsobnosti viacero knižníc (napr. v Prešovskom kraji je ich 8), má Bratislavský kraj iba 1 knižnicu. Ďalšou knižnicou, ktorá plný časť regionálnych funkcií je Mestská knižnica v Bratislave. V regióne v minulosti existovali knižnice v takmer každej obci a meste, v súčasnosti funguje v okresoch Pezinok, Senec a

Malacky 61 obecných a mestských knižníc, v rámci Bratislavy je to 17 verejných knižníc. (Zdroj: BSK a SW).

Malokarpatská knižnica v Pezinku ako bývalá okresná knižnica od r. 1963 spolupracovala s knižnicami regiónu v súlade s platnými zákonmi o knižniciach. V minulosti metodicky usmerňovala nielen verejné knižnice, ale aj školské a závodné knižnice. V 60-tych rokoch existoval aj centrálny nákup kníh pre obecné knižnice, ktorý sa realizoval prostredníctvom Okresnej knižnice v Pezinku.

Malokarpatská knižnica je v súčasnosti jedinou knižničnou príspevkovou organizáciou BSK. Knižnice dnes prechádzajú veľkými zmenami, ktoré súvisia s digitalizáciou a novými technológiami. Je to veľká výzva ako udržať čitateľa a jeho záujem sa vracaf do knižnice. Aj tu zohráva veľkú úlohu redefinícia náplne knižnice. Viac podujatí, väčší komunikačný priestor s čitateľom, úvaha nad formou modelovania mediatéky.

5.9 Resumé

Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú svoje jedinečné postavenie. Dnes je priestor na ich inštitucionálnu, obsahovú, legislatívnu a ekonomickú redefiníciu s cieľom jej skvalitnenia, zefektívnenia a zvýraznenia ich jedinečnosti v rámci regiónu.

Z dostupných materiálov a skúmania pre pripravovanú Stratégiu rozvoja kultúry BSK pre príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK vyplýva viacero tematických okruhov:

- 1/ Legislatívne postavenie (na úrovni vlády a reformy príspevkových a rozpočtových organizácií)
- 2/ Ekonomická udržateľnosť a efektívnosť
- 3/ Ekonomické stimuly pre hodnotenie organizácií a manuál vyhodnocovania a reporty
- 4/ Zásadné - vytvorenie a dobudovanie priestorov pre takmer všetky príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK / rekonštrukcia - Divadlo Aréna, Bratislavské bábkové divadlo, Synagoga Senec, Kaštieľ Malinovo, Kaštieľ Modra
- 5/ Priestorová stabilita - Divadlo Ludus, Divadlo Astorka - Korzo '90, náhradné priestory počas rekonštrukcie Divadlo Aréna
- 6/ Prehodnotenie využiteľnosti nehnuteľností v správe BSK a ich redefinícia efektívnej využiteľnosti aj pre oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu
- 7/ Racionalizácia a prevádzkovo-organizačná reforma v oblasti divadiel, identifikácia platformy pre bližšiu spoluprácu divadiel podobného obsahového zamerania a podobného adresáta
- 8/ Dostupnosť a komunikácia
- 9/ Digitalizácia
- 10/ Vízia kontinuálneho rozširovania akvizícií muzeálnych zbierok ako prvok jedinečnosti a unikátnosti
- 11/ Novátorstvo/ Inovácie - úvaha o vytváraní podmienok pre nové udržateľné projekty v oblasti kultúry, kreatívneho priemyslu a kultúrneho dedičstva (oblasť úžitkového umenia)
- 12//Metodika zberu dát, ich implementácia a nefinančné bonusy
- 13/ identifikácia projektov v oblasti kultúry, ktoré ponúkajú možnosť participácie, mesta, samosprávy, MK a donorov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou Komisiou v roku 2018 dostupná tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

Arts and culture in rural Areas: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/nrn5_arts-rural-areas_factsheet.pdf

Natura 2000 – prípadové štúdie prepojenia kultúrneho a prírodného dedičstva, dostupné tu: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

Routes4U, Dostupné tu: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

Závery Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022 Dostupné tu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

Závery Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022) Dostupné tu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8271-2020-INIT/sk/pdf>

Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy[14] (JOIN(2016) 29 final) Dostupné tu: Dostupné tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022

Koncepcia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025

Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027 (s výhľadom do 2030)

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky

Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy

Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu

Zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

Zákon č. 126/2015 Z.z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

Zákon č. 103/2014 Z.z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti

Zákon č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu

KOMUNIKÁCIA A PROPAGÁCIA BSK v roku 2020 – interný materiál BSK

Štatistický úrad SR - KULT-12-komplet 2010/ udaje poskytnuté Divadelným ústavom /dáta k počtu premier/

webové stránky príspevkových organizácií v oblasti kultúry BSK / k histórii organizácií/

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2019

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2018

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2017

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2016

K histórii Divadla Aréna, Dostupné tu: <https://www.theatre.sk/vystavy/divadelna-galeria/umelecke-a-historicke-priestory-slovenskeho-profesionalneho-divadla/divadlo-arena/> / k histórii divadla Arena/

Výstava k dejinám divadla - Vášeň, telo, hlas - výstava Divadelného ústavu v spolupráci so SNM, 2005 (kuratori výstavy : J. Jaborník, S. Hroncová)

Finstat.sk

Avf.sk

Fpu.sk

Kultminor.sk

<https://bratislavskykraj.sk/>

facebook.com/bratislavskykraj

instagram.com/bratislavskykraj

youtube.com/bratislavskykraj

<https://www.divadloarena.sk/>

<https://www.astorka.sk/>

<https://ludusdivadlo.sk/>

<https://www.babkovedivadlo.sk/>

<https://www.muzeumpezinok.sk/>

<https://www.moska.sk/>

<https://kniznicapezinok.sk/>

Referencie

ⁱ z ang. evidence based policy-making

ⁱⁱ Podrobnejšie sú nástroje verejnej politiky popísané napr. v publikácii *Manuál pre tvorbu verejnej politiky* (<http://www.governance.sk/wp-content/uploads/2016/10/Manual.pdf>). V tejto práci autorka s pojmom právne nástroje. V praxi sa však ukázalo, že tento pojem nie je vhodný vzhľadom na to, že obsahovo nevystihuje podstatu regulačných nástrojov, keďže väčšina nástrojov, ktoré sú využívané na napĺňanie cieľov verejných politík majú právny charakter z toho dôvodu, že sú formulované v legislatívnom dokumente s väčšou či menšou mierou záväznosti, čiže by bol takmer každý nástroj právny, čo však môže byť z hľadiska jeho podstaty zavádzajúce.

ⁱⁱⁱ Hlavný rozdiel medzi dotáciami a grantmi spočíva v nárokovateľnosti nástroja. Kým dotácia je poskytovaná automaticky v prípade splnenia podmienok, ktoré sú na jej získanie stanovené, grant otvára priestor pre súťaž, čím tlačí na kvalitu a zároveň ponecháva spôsob realizácie programu v rámci verejnej politiky alebo politiky ako takej na aktéra, ktorý splní zadané podmienky pre jeho získanie najlepšie.

^{iv} Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou Komisiou v roku 2018 dostupná tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

^v Stratégia je založená na článku 3 Zmluvy o Európskej únii a článku 167 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ako aj na poverení Európskej rady na preskúmanie ďalších možných opatrení zameraných, okrem iného, na právne a finančné rámcové podmienky pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu a pre mobilitu pracovníkov v odvetví kultúry. V zmysle vyššie uvedeného majú členské štáty v kultúrnej politike výlučnú právomoc a úlohou Únie je podnecovať spoluprácu a podporovať a dopĺňať akcie členských štátov.

^{vi} Pojem vidieckej oblasti uvádzame v zmysel dokumentu: Arts and culture in rural Areas:

https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/nrn5_arts-rural-areas_factsheet.pdf

^{vii} Natura 2000 – prípadové štúdie prepojenia kultúrneho a prírodného dedičstva, dostupné tu:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

^{viii} Routes4U, Dostupné tu: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

^{ix} Klastre podnikov v kreatívnych odvetviach takisto preukázali, že vedú prinášať vysoký rast zamestnanosti a už približne 6 % zo všetkých 1 300 regionálnych priorit inteligentnej špecializácie sa týka kultúry, dostupné online tu:

<https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map>

^x Dostupné tu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

^{xi} Dostupné tu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8271-2020-INIT/sk/pdf>

^{xii} V oblasti udržateľnosti v oblasti kultúrneho dedičstva sú konkrétnymi opatreniami:

A.1) participatívna správa ako prístup k správe a oceňovaniu kultúrneho dedičstva

A.2) prostredníctvom výmeny informácií zvýšiť informovanosť a budovanie národných kapacít v oblasti udržateľnosti kultúrneho dedičstva - adaptácii na zmenu klímy

A.3) vypracovanie usmernenia upravujúceho zásady kvality pre činnosti v oblasti kultúrneho dedičstva

A.4) identifikovanie nových zdrojov financovania kultúrneho dedičstva a najlepších postupov v rámci podpory hospodárskej udržateľnosti v tejto oblasti

^{xiii} V oblasti súdržnosti a kvality života sú konkrétnymi opatreniami:

B.1) identifikovanie najlepších postupov v oblasti medzisektorovej spolupráce s najväčším sociálnym a hospodárskym vplyvom

B.2) cez výmenu príkladov dobrej praxe a skúseností s nimi spojenými identifikovať najlepšie postupy v oblasti vysokokvalitnej architektúry a zastavaného prostredia pre všetkých (architektúra, dedičstvo, verejné priestory a krajina)

B.3) Preskúmanie a vypracovanie usmernenia pre zber a správu údajov týkajúcich sa digitálneho publika prostredníctvom expertnej skupiny vedenej Európskou Komisiou, ktoré majú byť inšpiráciou pre kultúrne organizácie pri adaptácii na digitálne prostredie

B.4) podpora tvorivosti mladých ľudí a ich inovačného potenciálu v digitálnom veku prostredníctvom politických odporúčaní

B.5) vytvorenie štúdie skúmajúcej vplyv kultúry na oblasti občianstva, otvorenosti, zvedavosti a kritického myslenia a na jej základe budú prijaté politické opatrenia a zvýši sa informovanosť o dôležitosti kultúry pre spoločnosť a demokraciu.

^{xiv} V oblasti ekosystému, ktorý bude podporovať umelcov, profesionálov z kultúrnych a kreatívnych odvetví a európsky obsah sú to:

C.1) prostredníctvom štúdie lepšie spoznať pracovné podmienky umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetví v Európe a získať politické poradenstvo v súvislosti s vytváraním priaznivého prostredia

C.2) prostredníctvom semináru prerokovať konkrétne skúsenosti v oblasti slobodného umeleckého prejavu v záujme zvyšovania informovanosti o jeho význame,

C.3) prostredníctvom politických odporúčaní a stimulov podporiť vznik koprodukcí v audiovizuálnom sektore

C.4) cez identifikáciu príkladov dobrej praxe identifikovať najlepšie postupy na podporu rozmanitosti a konkurencieschopnosti hudobného priemyslu a následne rokovať o vhodných politických opatreniach na európskej a vnútroštátnej úrovni,

C.5) S cieľom podporiť jazykovú rozmanitosť a obeh diel sa budú experti navzájom informovať o príkladoch dobrej praxe týkajúcich sa podpory prekladu v knižnom a vydavateľskom sektore a iných odvetviach, pričom tieto odporúčania budú posunuté programu Kreatívna Európa

C.6) prostredníctvom neformálneho zasadnutia ministrov kultúry na tému financovania a inovácií preskúmať vykonanú prácu a prerokovať prácu na európskej úrovni.

^{xv} V oblasti rodovej rovnosti je to:

D.1) S cieľom zvýšiť informovanosť o rodovej rovnosti v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na politickej, administratívnej a praktickej úrovni zmapuje situáciu umelkýň a profesionálok z kultúrnych odvetví a navrhne konkrétne opatrenia v rámci programu Kreatívna Európa.

^{xvi} V oblasti Medzinárodných vzťahov v oblasti kultúry je to:

E.1) prepojenie expertov z rôznych sektorov s cieľom vytvoriť spoločný strategický prístup EÚ k medzinárodným kultúrnym vzťahom.

^{xvii} V oblasti kultúry ako hnacej sily udržateľného rozvoja je to:

F.1) prostredníctvom akčného plánu pre kultúrny rozmer udržateľného rozvoja na úrovni EÚ podporiť, koordinovať alebo doplniť politiky a opatrenia členských štátov v oblasti kultúry.

^{xviii} Dostupné tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

^{xix} Ako príklad uvádza Stratégia európske hlavné mestá kultúry: Veľmi dobrým príkladom sú európske hlavné mestá kultúry: odhaduje sa, že každé euro z verejných prostriedkov investované napríklad v Lille vo Francúzsku v roku 2004 vygenerovalo 8 EUR pre miestne hospodárstvo.

^{xx} Cieľom programu sú: Rast a kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru, rozvoj občianskej spoločnosti a právneho štátu a ochrana a udržateľný manažment a rozvoj prírodných zdrojov.

^{xxi} Cieľ programu: Premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu.

^{xxii} Kultúra a kreatívny priemysel sa vyskytujú v cieľi, ktorým je: „Podpora rozvoja regiónov, miest a obcí založeného na udržateľnom a efektívnom využití prírodného a kultúrneho kapitálu rešpektujúc potrebu a priority ochrany prírody a kultúrnych pamiatok, ako aj potreby miestnych komunít.“ (str. 41)

^{xxiii} Kultúra a kreatívny priemysel sa vyskytujú v cieľi, ktorým je: „Podporiť rozvoj zhodnocujúci polohu na hranici so susediacimi štátmi, synergie vlastných zdrojov a zdrojov regiónov na druhej strane hranice (vrátane dopytu) pre posilnenie ich regionálnej a miestnej ekonomiky a jej konkurencieschopnosti prostredníctvom udržateľného a efektívneho využitia existujúcich zdrojov, zabezpečenie dopravnej obslužnosti cezhraničného územia osobnou verejnou dopravou, a najmä podpora spolupráce pri efektívnom zabezpečení existencie dôležitých služieb (napr. prepojeného záchranného systému). Zabezpečiť posilnenie inštitucionálnej kapacity, zlepšenie právnej a administratívnej spolupráce v pohraničných regiónoch, zintenzívnenie spolupráce medzi občanmi a inštitúciami, takisto aj riešenie konkrétnych otázok v oblasti vonkajšej spolupráce, ako sú bezpečnosť, bezpečnostná ochrana, riadenie hraníc a migrácia. Podporiť spoluprácu medzi regiónmi so spoločnou medzištátnou hranicou, čím bude vytvorený priestor pre investície na zlepšenie technického stavu prírodných a kultúrnych pamiatok, zlepšenie prístupu k prírodným a kultúrnym pamiatkam a starostlivosti o ohrozené druhy zvierat. Podporiť investície na rozvoj vybraných prvkov zelenej infraštruktúry. (str. 42)

^{xxiv} „Cieľom opatrenia je vytvoriť efektívny komunikačný kanál medzi verejným a súkromným sektorom pôsobiacim v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Prostredníctvom novovzniknutej platformy bude možné priebežne mapovať potreby jednotlivých sektorov kultúrneho a kreatívneho priemyslu a na ich základe prinášať potrebné opatrenia. Platforma poskytne priestor aj pre súkromný sektor na prezentáciu svojich potrieb priamo pred orgánmi štátnej správy, v ktorých pôsobnosť je predmetná problematika. To okrem iného prispeje k zlepšeniu vzťahov medzi verejným a súkromným sektorom v tejto oblasti.“

Členom Fóra pre kultúrny a kreatívny priemysel je aj Bratislavský samosprávny kraj.

^{xxv} Snahou je, aby sa pri tvorbe opatrení na regionálnej a miestnej úrovni implementoval komplexný prístup ku kultúrnemu a kreatívnomu priemyslu, ktorý bude vychádzať z oficiálne platných dokumentov pre Slovenskú republiku a rešpektujúcich vnímanie Európskej Únie. Ministerstvo kultúry SR chce takto systematicky zabezpečiť viacúrovňovú koordinovanú podporu rozvoja kultúrneho a kreatívneho priemyslu a znásobiť efekty vlastných opatrení.

^{xxvi} Na úrovni tejto priority sú ako kľúčové projekty s obsahom kultúry a kreatívneho priemyslu uvedené: A. Obnova kultúrnych pamiatok, B. Nová budova pre kultúru v Bratislave, C. Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia na území mesta Bratislava

^{xxvii} V rámci tohto strategického balíčka je možné v Integrovanom projektovom balíčku - Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: podpora lokálnych remeselných výrobcov; podpora a rozvoj vinárskeho a vínneho turizmu; rozvoj a skvalitňovanie podujatí naviazaných na vidiecky turizmus (vinobrania, folklórne slávnosti, remeselné trhy a pod.).

^{xxviii}] V rámci tohto strategického balíčka je možné v Integrovanom projektovom balíčku - Zlepšovanie manažmentu, propagácie a služieb udržateľného cestovného ruchu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: podpora tvorby unikátnych regionálnych produktov a ich marketingu, podpora a rozvoj zážitkového turizmu; rozvoj produktu oficiálnej destinačnej karty Bratislava CARD City & Region kvalitnejšie poskytovanie informácií o jednotlivých turistických atrakciách prostredníctvom podpory digitalizácie, interaktivity a využívania nových médií. (str. 35) Ďalej je možné nájsť kultúru a kreatívny priemysel v Integrovanom projektovom balíčku: Tematické cesty na území kraja vrátane ich cezhraničného presahu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: rozvoj siete tematických ciest zameraných na kultúrno-historické a prírodné pamätihodnosti (Cesta šľachtických rodov, Cesta Železnej opony, Cyrilo-metodská cesta, Danube Islands – Dunajské ostrovy a ďalšie); podpora cezhraničnej spolupráce; marketing a propagácia. PHSR identifikuje ako nositeľov projektov: obce a mestá, mestské časti, hl. m. SR Bratislava, BSK, KOČR, OOCR.

V rámci predpokladaných finančných zdrojov uvádza Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, rozpočty obcí, miest a mestských častí, rozpočet BSK, rozpočet hl. m. SR Bratislavy a iné.

^{xxix} V rámci tohto Strategického investičného balíčka uvádza PHSR BSK nasledovné integrované projektové balíčky:

Integrovaný projektový balíček – Zachovanie a rozvoj kultúrneho dedičstva, podpora súčasného umenia s komplementárnymi projektmi: ochrana, obnova a rozvoj pamiatkového fondu vrátane nového využitia pamiatok; ochrana, obnova a nové využitie technických pamiatok; modernizácia existujúcich a budovanie nových pamäťových inštitúcií (múzeá, galérie, knižnice); rozvoj kultúrnych inštitúcií v oblasti scénického umenia - hudobné, tanečné a divadelné telesá, modernizácia a dobudovanie kultúrnych domov, koncertných sál, divadelných priestorov a ostatných priestorov pre zriadené aj nezávislé umelecké telesá; zefektívnenie a posilnenie dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu.

Integrovaný projektový balíček – Rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu s komplementárnymi projektmi: podpora aktivít rozvíjajúcich podnikanie v oblasti KKP vrátane rozvoja fyzickej infraštruktúry (inkubátory, technologické dielne, poradenstvo, propagácia atď.); rozvoj projektu Nová Cvernovka ako regionálneho kreatívneho centra; podpora vzdelávacích programov súvisiacich s kultúrno-kreatívnym priemyslom; profesionalizácia ľudských zdrojov; podpora rozvoja špecifických segmentov KKP s veľkým potenciálom vzhľadom na podmienky v regióne (architektúra, dizajn, herný priemysel, nové médiá a ďalšie.); podpora rozvoja filmového priemyslu v regióne; vypracovania regionálneho satelitného účtu kultúrno-kreatívneho priemyslu, vznik ucelenej Konceptie rozvoja kultúrno-kreatívneho priemyslu v BSK; propagácia a marketing.

Integrovaný projektový balíček – Kultúrny cestovný ruch s komplementárnymi projektmi: digitalizácia a sprístupnenie kultúrneho bohatstva; dobudovanie doplnkovej infraštruktúry pre návštevníkov; zlepšovanie dostupnosti a bezbariérovosti kultúrnych pamiatok; podpora vzniku a rozvoja kreatívnych centier ako nových atraktivít cestovného ruchu; podpora umeleckých rezidencií; podpora a skvalitňovanie lokálnych kultúrnych podujatí (festivalov, trhov, slávností a pod.); rozvoj unikátnej turistickej architektúry.

PHSR identifikuje ako nositeľov projektov: obce a mestá, mestské časti, BSK, SBA, neziskový sektor a MSP.

V rámci predpokladaných finančných zdrojoch uvádza: Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, rozpočty obcí, miest a mestských častí, rozpočet BSK, súkromné zdroje a iné.

xxx V tejto časti v Integrovanom projektovom balíčku - Podpora systémových zmien v oblasti cestovný ruch, kultúra a kreatívny priemysel sú uvedené nasledovné komplementárne projekty, ktoré je možné identifikovať v rámci oblasti kultúry a cestovného ruchu: vytvorenie fondu pre rekonštrukciu národných kultúrnych pamiatok a ostatných pamiatkových objektov a doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu (odpočívadlá, cyklo-požičovne a cyklo-zastávky, záchody, atď.) vrátane dopravnej infraštruktúry (parkoviská, príjazdové cesty, cyklotrasy), vytvorenie fondu pre rekonštrukciu kultúrnej infraštruktúry, vrátane zastaraných expozícií a nedostatočných depozitných kapacít múzeí a galérií, vytvorenie systémovej podpory kultúrno-kreatívneho priemyslu, vytvorenie ponuky dostupných priestorov pre start-upy, začínajúce ateliéry a ďalších aktérov kultúrno-kreatívneho priemyslu, posilnenie grantového systému podpory začínajúcich aktérov kultúrno-kreatívneho priemyslu, nastavenie nového modelu fungovania verejno-súkromného partnerstva v rámci kultúrno-kreatívneho priemyslu.

xxxi **Kľúčové problémy a výzvy:** Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu (prílišná prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu); Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nedostatok adekvátnych služieb pre potreby cestovného ruchu (s výnimkou ubytovania); Stále slabá znalosť destinácie v zahraničí; Nedostatočné partnerstvo všetkých aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR; Zanedbanie profesionálnej prípravy pracovníkov v oblasti cestovného ruchu; Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Historické jadro mesta (NPR s množstvom NKP) a kultúrno-historické pamätihodnosti; Najvyšší podiel zahraničných návštevníkov na Slovensku; Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe koordinovanej stratégie cestovného ruchu; Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov; Nedostatočný rozvoj marketingových a propagačných aktivít v porovnaní s konkurenčnými krajinami (najmä Rakúsko a Česko); Lepšia cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu; Rozvoj kultúrno-kreatívneho priemyslu a postupné etablovanie alternatívnych kultúrno-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu); Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdiá.

Ako kľúčové projekty a riešenia boli identifikované: Kúpeľný a wellness turizmus; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia; Nová budova pre kultúru v Bratislave; Obnova kultúrnych pamiatok na území mesta

xxxi **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Malý počet prístavov pre rekreačné lode; Prílišná prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov (napr. kaštieľ v Rusovciach); Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov; Lepšia cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu; Rozvoj kultúrno-kreatívneho priemyslu a postupné etablovanie alternatívnych kultúrno-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu); Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdiá.

Kľúčové projekty a riešenia: Využitie potenciálu vodnej turistiky (modernizácia a budovanie prístavísk, dobudovanie a rozšírenie rekreačných zón v okolí vodných plôch); Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu (propagácia a sieťovanie aktérov v oblasti cestovného ruchu v nadväznosti na viacdenný turizmus, propagáciu udržateľnej mobility v cestovnom ruchu); Obnova lanovej dráhy vrátane staníc a Snežienky; Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia, Obnova kultúrnych pamiatok na území mesta.

xxxi **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Nevyužitý rekreačný potenciál oblasti s dôrazom kladeným na vodnú rekreáciu (rieka Morava, jazerá - štrkoviská), kultúrny, gastronomický CR a agroturizmus; Lepšie využitie kultúrno-historických pamätihodností; Zachovanie krajinného rázu regiónu Záhorie a využitie jeho potenciálu pre cestovný ruch; Zlepšenie cezhraničnej spolupráce v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Využitie potenciálu vodnej turistiky; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu (Pálffyovský kaštieľ v Malackách, Rímska stanica v Stupave); Podpora infraštruktúry pre kreatívny priemysel (Malacky).

^{xxxiv} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu; Kultúrno-historické pamätihodnosti; Zachovanie krajinného rázu regiónu Malokarpatsko a využitie jeho potenciálu pre cestovný ruch; Cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu, Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu a budovanie novej infraštruktúry pre zachovanie kultúrne dedičstva (Modra [Historická radnica, mestské opevnenie, NKP Horná brána, Jurkovičov sirotinec], Pezinok [Kupeckého dom, Stará radnica, mestské hradby, Zámocký park], Synagóga Svätý Jur); Podpora infraštruktúry pre kreatívny priemysel (Pezinok, Modra).

^{xxxv} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu; Kultúrno-historické pamätihodnosti; Zachovanie krajinného rázu Podunajského regiónu a využitie jeho prírodného potenciálu pre cestovný ruch; Využitie vodných plôch a ich zázemia ako turistickú destináciu aj s možnosťou eko výchovy; Cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Modernizácia súvisiacej infraštruktúry pre rekreáciu pri vode; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu a budovanie novej a obnova existujúcej infraštruktúry pre zachovanie kultúrne dedičstva.

^{xxxvi} Na úseku divadelnej činnosti ide o:

1. zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie profesionálnych divadiel,
2. podporovanie vybraných okruhov divadelných činností vo forme účelových prostriedkov,
3. kontrola hospodárenia a účelnosti vynaložených prostriedkov v divadlách ním zriadených.

^{xxxvii} na úseku činnosti múzeí a galérií ide o zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych múzeí a galérií;

^{xxxviii} Na úseku osvetovej činnosti ide o

1. zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie osvetových zariadení s pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,
2. zabezpečovanie a koordinovanie osvetovej činnosti prostredníctvom osvetových zariadení, ku ktorým vykonáva zriaďovateľskú funkciu,
3. ustanovovanie vybraných osvetových zariadení, ktoré vykonávajú odbornú-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre osvetové zariadenia na území samosprávneho kraja.

^{xxxix} Na úseku knižníc ide o zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych knižníc;

^{xl} v zmysle § 4 ods. (2): spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Ministerstvom kultúry SR

^{xli} v zmysle § 11 ods. (2) písm. b) spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Krajským pamiatkovým úradom v procese spracovania prípravnej, projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu, obnovu a využitie kultúrnych pamiatok, pamiatkových území, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a v zmysle § 11 ods. (2) písm. e) spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Krajským pamiatkovým úradom v období krízovej situácie alebo mimoriadnej situácie pri príprave opatrení na uvedené situácie a v zmysle § 41 ods. (5) orgány územnej samosprávy v spolupráci s Krajským pamiatkovým fondom zabezpečujú odbornú konzerváciu, vhodné využitie a prezentáciu archeologických nálezov a archeologických nálezísk podľa možností v pôvodných nálezových súvislostiach.

^{xlii} v zmysle § 13: Samosprávny kraj vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa o návrhoch na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

V zmysle § 16 ods. (2): ...spolupracujú orgány územnej samosprávy v súčinnosti s pamiatkovým úradom pri príprave návrhu na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie,

V zmysle § 29 ods. (1) ...zabezpečujú orgány územnej samosprávy základnú ochranu pamiatkového územia s orgánmi štátnej správy a v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností.

V zmysle §30 ods. (4) ...orgán územnej samosprávy, ktorý vedie konanie, v ktorom môžu byť dotknuté záujmy ochrany pamiatkového fondu, môže vo veci samej rozhodnúť až po doručení právoplatného rozhodnutia alebo záväzného stanoviska orgánu štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu.

^{xliii} V zmysle § 40 ods. (9) Správca archeologického nálezu môže previesť vlastníctvo archeologického nálezu len na obec alebo samosprávny kraj do správy nimi zriadeného múzea alebo na Národnú banku Slovenska, a to bezodplatne

^{xliv} v zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže vyšší územný celok zriadiť múzeum alebo galériu podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov a v zmysle § 7 ods. (3) Múzeum s múzejnou dokumentáciou vybraného regiónu a galériu s galerijnou dokumentáciou vybraného regiónu zriaďuje vyšší územný celok. Vyšší územný celok môže určiť vybrané múzeum alebo vybranú galériu ako pracovisko s koordinačnou, metodickou a odbornoporadenskou pôsobnosťou pre múzeá a galérie v územnom obvode vyššieho územného celku a pre vlastníkov a správcov predmetov kultúrnej hodnoty.

^{xlv} v zmysle § 7 ods. (3) Múzeum s múzejnou dokumentáciou vybraného regiónu a galériu s galerijnou dokumentáciou vybraného regiónu zriaďuje vyšší územný celok. Vyšší územný celok môže určiť vybrané múzeum alebo vybranú galériu ako pracovisko s koordinačnou, metodickou a odbornoporadenskou pôsobnosťou pre múzeá a galérie v územnom obvode vyššieho územného celku a pre vlastníkov a správcov predmetov kultúrnej hodnoty.

^{xlvi} V zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže knižnicu ako právnickú osobu zriadiť samosprávny kraj podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov

^{xlvii} V zmysle § 9 ods. (1) písm. b) je regionálna knižnica verejnou knižnicou a v zmysle V zmysle § 9 ods. (4): Samosprávny kraj zriaďuje regionálnu knižnicu ako právnickú osobu, ktorá pôsobí na území viacerých obcí, a vo svojom sídle plní aj funkciu mestskej knižnice.

^{xlviii} V zmysle § 9 ods. (7) Samosprávny kraj určí vybranú regionálnu knižnicu, ktorá okrem úloh uvedených v odsekoch 2 a 5 plní funkciu regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou, ktorá

- koordinuje, metodicky a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v samosprávnom kraji a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,
- zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v samosprávnom kraji,
- zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejných knižníc v samosprávnom kraji,
- zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice samosprávneho kraja.

^{xlix} V zmysle § 4 ods. (2): Samosprávny kraj na úseku divadelnej činnosti a hudobnej činnosti

- zriaďuje, zlučuje a zrušuje divadlá alebo hudobné inštitúcie,
- podporuje vybrané okruhy divadelných aktivít alebo hudobných aktivít poskytovaním účelových prostriedkov,
- kontroluje dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami v ním zriadených divadlách a hudobných inštitúciách,
- vykonáva kontrolu dodržiavania účelu použitia verejných prostriedkov u osôb, ktorým boli poskytnuté verejné prostriedky na vybrané okruhy divadelných aktivít alebo hudobných aktivít,
- v odbornej oblasti spolupracuje s ministerstvom.

^l v zmysle § 6 ods. (1) Samosprávny kraj alebo obec môže zriadiť divadlo alebo hudobnú inštitúciu ako príspevkovú organizáciu alebo rozpočtovú organizáciu.

^{li} V zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže byť zriaďovateľom alebo zakladateľom kultúrno-osvetového zariadenia samosprávny kraj a v zmysle § 3 ods. (2) Samosprávny kraj a obec môže zriadiť alebo založiť kultúrno-osvetové zariadenie ako právnickú osobu.

^{lii} V zmysle § 6 ods. (1) Samosprávny kraj pri výkone samosprávy

- zriaďuje alebo zakladá, zrušuje alebo zlučuje kultúrno-osvetové zariadenie s regionálnou pôsobnosťou alebo s krajskou pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,
- zabezpečuje a koordinuje kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja prostredníctvom kultúrno-osvetového zariadenia, ku ktorému vykonáva zriaďovateľskú funkciu alebo zakladateľskú funkciu,
- určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vykonáva odbornoporadenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre kultúrno-osvetové zariadenia, iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja,
- určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vedie evidenciu v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti na území samosprávneho kraja.

^{liii} V roku 2021 opäť obnovená

^{liv} Pre viac informácií pozri: <https://kultura.sme.sk/c/22412377/pochovavate-nas-reaguje-na-skrty-bratislavskeho-zupana-drobu-umelecka-obec.html>

^{lv} Pre viac informácií pozri: <https://dennikn.sk/1911975/bratislavka-zupa-setri-tak-zrusila-dotacie-pre-kulturu/>

^{lvi} Pre viac informácií pozri: <https://www.tatrabanka.sk/sk/blog/tlacove-spravy/300-000-eur-podporu-kultury-umenia-bratislavskom-kraji/>

^{lvii} Výpis zo zoznamu periodickej tlače. Dostupné tu: <https://www.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac/detail?id=5231>

^{lviii} Komunikácia a propagácia BSK v roku 2020 (report január – júl 2020) spracované Odborom Komunikácie a propagácie BSK

Vysvetlivky:	
	hodnotené iba 1 expertom, ktorý opatrenie navrhol
*	označuje medián hodnotení účinnosti expertmi

Tematická oblasť	Názov opatrenia	Veľmi nízko účinné	Nízko účinné	Stredne účinné	Vysoko účinné	Veľmi vysoko účinné
A2	Obnova budovy divadla Aréna					*
A1	Vytvorenie zoznamu dlhodobých investičných priorít a aktualizovanie zoznamu na ročnej báze úradom BSK					*
A1	Revitalizácia budovy Malokarpatského osvetového strediska v Modre					*
A1	Revitalizácia Synagógy v Senci					*
A3	Úprava dotačných schém (BRDS), ktorá by umožnila čerpať finančné prostriedky aj na malé stavebno-technické opravy (napr. oprava havarijného stavu) pre subjekty nezriaďovanej kultúry				*	
A2	Modernizácia infraštruktúry a materiálno-technického vybavenia potrebného pre fungovanie Malokarpatskej knižnice v Pezinku				*	
A2	Obnova stálej scény Bábkového divadla				*	
A1	Vytvorenie metodického usmernenia upravujúceho postup pri zachraňovaní pamiatky úradom BSK				*	
A1	Zvýšenie miery bezbariérovosti všetkých kultúrnych pamiatok v správe BSK				*	
A1	Záchrana, obnova a nové využitie (Revitalizácia) kaštieľu a parku v Malinove				*	
A1	Záchrana, obnova a nové využitie kultúrnej pamiatky Synagóga vo Svätom Jure				*	
A1	Záchrana, obnova a nové využitie Múzea F. Kostku v Stupave			*		
A1	Vytvorenie klasifikácie národnej kultúrnej pamiatky (NKP) podľa ich významu a dôležitosti úradom BSK		*			
A1	Revitalizácia kaštieľa a parku v Stupave		*			
B1	Transformácia a/ alebo vytvorenie priestorov pre účely performatívneho umenia (budova vrátane zázemia - šatne, skladové priestory, maskérne, vybavenia a personálneho zabezpečenia- kultúrny dom ("venue", "kulturhaus")					*
B1	Vytvorenie systému rotácií umeleckých zoskupení v oblasti performatívneho umenia na scénach BSK (Aréna, Astorka, Bratislavské bábkové divadlo), ktoré by boli vybrané cez otvorenú súťaž, prípadne na základe tém/oblastí, ktoré BSK vyberie			*		

B1	Pokračovanie v podpore projektu Nová Cvernovka				*	
B1	Podpora budovania malých kreatívnych centier v regióne BSK				*	
B1	Pasportizácia nevyužitých budov BSK					*
B1	Spolupráca a koordinácia BSK s Ministerstvom kultúry SR s obcami a mestami, ktoré majú v správe infraštruktúru (DPOH, Kaštieľ v Budmericiach a pod.)				*	
B1	Aktívny prístup v ponuke nevyužitých budov obciam, mestám a neziskovým organizáciám pre komunitné projekty a kultúrno-spoločenské podujatia a kreatívny priemysel					*
B1	Film Office pre BSK (regionálna kancelária na princípe Filmovej agentúry). Úlohou Film Office by bolo manažovať lokácie v rámci BSK, vyjednávať s majiteľmi lokácií, filmovými profesionálmi, filmovými tvorcami – zabezpečovala by zamestnanca ako lokačného manažéra, pomáha by s komunikáciou medzi úradmi a filmovými štábmi pri potrebe komunikácie s úradmi, políciou SR, hasičmi, sanitkou. Film Office by zabezpečovala asistenta na zabezpečenie ekologického nakrúcania - tak aby bol nastavený enviromentálny spôsob nakrúcania, prepájala by filmový priemysel s ostatnými priemyslami na území BSK.				*	
B1	Súčasťou regionálneho kreatívneho centra (napr. súčasť Novej Cvernovky) by pre potreby (v BSK významného) filmového priemyslu mala byť tzv. dielňa, fundus a rezervoár umeleckých rekvizít, ktoré by fungovali na princípe opakovaného využívania, a taktiež post produkčné štúdio a zvukové štúdio. Okrem toho by mali byť k dispozícii priestory pre zahraničných i domácich filmárov – kancelárie, stretávacie miestnosti, konferenčné priestory, ktoré by mohli využívať. Pri tejto infraštruktúre by BSK mohol fungovať ako partner filmu, alebo iba ako prenajímateľ.				*	
B2	Vybudovanie amfiteátra pre účely rôznych odvetví kultúry a kreatívneho priemyslu					*
B2	Výber vonkajšieho verejného priestoru na prezentáciu umenia a kultúry a inštalácia potrebnej infraštruktúry technického zabezpečenia – prípojky elektrickej energie, vody a odtoku odpadovej vody, prípadne inštalácia trvalých exteriérových zvukových a svetelných aparátúr do verejných priestorov potenciálne využiteľných na exteriérové komunitné a spoločenské podujatia.					*
B2	Vytvoriť podporný program zameraný na projekty premeny, či úpravy viacerých verejných priestorov aj na prezentáciu umenia a kultúry.					*
B3	Vytvorenie infraštruktúry kolaboratívneho charakteru so službami inkubátora a akcelerátora, poradenstva v rôznych oblastiach (právo, účtovníctvo, podnikanie a pod.)				*	

B3	Aktívne sieťovanie aktérov v kultúrnom a kreatívnom priemysle (organizácie prezentácii, stretnutí s donormi a pod.)				*	
B4	Na základe pasportizácie nevyužitých budov BSK identifikovať potenciál na rozvoj kultúrnej infraštruktúry v málo pokrytých okresoch (Malacky, Senec)				*	
B4	Spolupracovať so samosprávami málo pokrytých okresov na pasportizácii nevyužitých budov a spiestorov aj v ich správe a koordinovať možné využitie týchto priestorov pre daný účel.				*	
C1	Vytvorenie samostatných grantových výziev pre etablovaných profesionálov a profesionálky a začínajúcich profesionálov a profesionálky (profesionálne/neprofesionálne umenie).				*	
C1	Vytvorenie a pravidelné aktualizovanie databázy žiadateľov v dotačných schémach BSK s cieľom evidovania podaných žiadostí, ich výstupov a ex-post hodnotením projektov (track record).				*	
C1	Vytvorenie samostatných grantových výziev pre začínajúcich profesionálov a profesionálky na ich poradí druhé diela.					*
C2	Vytvorenie viacročných grantových schém pre vybrané oblasti podpory.					*
C3	Informovať o termínoch na predkladanie výziev (web, sociálne siete, databáza aktérov nezriaďovanej kultúry) v predstihu aspoň 6 mesiacov a umožniť žiadateľom v prípade zníženia sumy žiadanej dotácie, ktorá vyžaduje upravenie projektu alebo získanie ďalších zdrojov, časový priestor na prípravu implementácie aspoň 1 mesiac.				*	
C3	Zverejňovať hodnotenia žiadostí s dôrazom na zdôvodnenie zníženej sumy podpory.					
C3	Komunikovať so žiadateľmi počas hodnotiaceho procesu (napr. Prostredníctvom prezentácie projektu pred komisiou).					
C4	Prerozdeľovať definovaný finančný balík v grantových schémach menšiemu počtu žiadateľov – uprednostniť kvalitu pred kvantitou.				*	
C4	Posilnenie grantového systému podpory začínajúcich aktérov kultúrno-kreatívneho priemyslu vytvorením samostatnej grantovej výzvy.				*	
C4	Zvýšiť finančnú stabilitu dotačných schém na dlhšie obdobie (3-5 rokov), napr. prostredníctvom určenia minimálnej sumy alokovanej na dotačné schémy v rozpočte BSK.					*
C5	Konzultácia projektov so subregiónmi, resp. zriaďovanými organizáciami BSK, ktorá obohatí zameranie výzvy o ich poznanie.				*	

C5	Verejná prezentácia podporených projektov po ukončení (ex post hodnotenie) – festival podporených projektov, spojený s prezentáciou umelcov a umelkýň a diskusnými panelmi. Môže ísť aj o putovný formát „Tour de BRDS“.			*		
C5	Zverejňovanie odborných hodnotení hodnotiteľov – bodovo aj textovo.				*	
C6	Podľa vzoru Rakúska (napr. zámok Grafenegg alebo mesto Salzburg) by BSK malo iniciovať diskusiu o veľkom tzv. emblematickom podujatí, ktoré priláka aj zahraničných divákov napr. špičkový festival opery, klasickej hudby alebo festival typický pre región (v minulosti to bol napr. festival Devín). Je možné vytvoriť festival odvíjajúci sa od historicky významnej osobnosti alebo festival iného typu, aby bol odlišný, ale zároveň typický pre BSK.				*	
C6	Vypracovanie vízie kultúry (zadefinovanie dopytu – stratégia podpory projektov) v BSK a zadefinovanie verejnej hodnoty kultúry, ktorú chce BSK vo svojich grantových schémach podporovať.					*
C6	Koordinácia vytvorenej vízie BSK v oblasti kultúry (zadefinovanie dopytu – stratégia podpory projektov) s národnou úrovňou (FPU, AVF), lokálnou (Nadácia mesta Bratislavy) a ďalšími podpornými mechanizmami.				*	
C6	Vytvorenie administratívne čo najjednoduchšieho (napr. nárokovateľné dotácie po splnení podmienok definovaných BSK) nástroja na podporu aktivít obcí, ktoré nespĺňajú parametre kultúrnych podujatí v rámci BRDS (napr. hody, jarmoky – kde kultúrny program nie je nosnou súčasťou podujatia).				*	
C6	Podpora tvorby filmov cez grantové schémy BSK (ako pri vzniku schémy BRDS), prípadne podpora iba určitého druhu filmov (napr. podpora krátkometrážnej tvorby, ktorá na Slovensku nie je), prípadne podpora iba určitého vývojového štádia filmu (vývoj a distribúcia).			*		
C6	Nasmerovanie väčšej podpory do jednej konkrétnej oblasti kultúry a kultúrneho a kreatívneho priemyslu, v ktorej v BSK existuje prostredie svetovej kvality. Väčšia miera podpory by pomohla dlhodobo zmeniť postavenie danej oblasti kultúry, podporiť aktivitu organizácií a zvýšiť povedomie verejnosti o kvalite umenia na Slovensku.			*		
C7	Umožnenie zmeny účelu schválených položiek. Stanovenie percentuálnej hranice z celkovej sumy schváleného projektu (napr. 20 %), kedy zmena účelu položky nepotrebuje schválenie BSK.				*	
C7	Zrušiť viazanosť účelu poskytnutej dotácie na jednotlivé položky rozpočtu projektu. Viazat' účel dotácie na realizáciu celého projektu a vecné výstupy.					*

C8	Umožnenie žiadania prevádzkových, mzdových nákladov a nákladov na pokrytie malých rekonštrukčných prác v grantových schémach BSK.				*	
C8	Umožniť spolufinancovanie projektov aj formou uznania sponzorstva partnera v oblasti prevádzkových a rekonštrukčných prác.					*
C8	Určiť jasné účtovné kritériá, podľa ktorých bude možné použiť poskytnuté finančné prostriedky na mzdové náklady tak, aby bola preukázaná primárna súvislosť týchto nákladov s realizáciou podporeného projektu.					*
C8	Zaviest' kategóriu a určiť percento nezúčtovateľných paušálnych výdavkov, ktoré môže prijímateľ použiť na svoju prevádzku.					*
C9	Príprava metodiky pomoci v čase nepredvídateľnej udalosti s výraznými negatívnymi vplyvmi na kultúru a kultúrny a kreatívny priemysel (napr. pandémie). Napr. zriadením fondu, ktorý bude poskytovať aj sociálnu podporu pre aktérov kultúry a kreatívneho priemyslu.				*	
C10	Špecifická podpora BRDS alebo rezervy predsedu BSK aj pre infraštruktúru potrebnú pre online tvorbu.			*		
C10	Podpora BRDS smerujúca na nové formáty projektov, najmä vzhľadom na online formu, ktorá sa rozvíjala najmä počas pandémie a bude tvoriť podstatnú časť výstupov aj v post-pandemickom čase.			*		
C10	Školenie úspešných žiadateľov BRDS v oblasti marketingu.					*
C11	Zaviest' povinnosť žiadateľov uviesť, či projekt má určitý podiel komerčnej aktivity (napr. zdroje z predaja lístkov). Projekty s významnejšou komerčnou zložkou by mali mať podmienky vyššej miery spolufinancovania a viaczdrojového financovania.				*	
C11	Zaviest' a uplatňovať princíp čiastočnej návratnosti poskytnutej dotácie resp. podielu BSK na dosiahnutých príjmoch, ak projekt dosiahne vyššiu sumu príjmov z komerčných aktivít, než bol pôvodný predpoklad uvedený v žiadosti.					*
C12	Vytvorenie štipendijnej schémy na podporu umelcov.				*	
C12	Zavedenie formy pôžičiek (napr. pre etablovaných žiadateľov s históriou výstupov)			*		
C12	Zavedenie dotácie pre jednotlivcov a organizácie, ktoré vyrábajú výrobky a zohľadňujú pri ich tvorbe slovenský dizajn.			*		
C12	Zavedenie finančnej podpory na záchranu pamätihodností (spolufinancovanie nákladov) pre súkromné subjekty				*	

D1	Vytvorenie „Mapy aktérov pôsobiacich v kultúrnom a kreatívnom priemysle pôsobiacich v BSK“, za účelom poznania nielen aktérov (ich vzťahov, štruktúry a problémov), ale aj procesu tvorby (vrátane jeho potrieb) a distribúcie produktov a služieb, ktoré aktéri vytvárajú a vzájomné prepojenia v rámci aktérov i procesov. Túto mapu je potrebné pravidelne aktualizovať.				*	
D1	Zavedenie regionálneho satelitného účtu kultúry a kreatívneho priemyslu (v koordinácii so Štatistickým úradom SR).			*		
D2	Vytvorenie evaluačnej metodiky na hodnotenie rozdelených finančných prostriedkov s ohľadom na definovanie kritérií a indikátorov kvality výstupov, definovaných priamo do výzvy v grantových schémach.				*	
D3	Vytvorenie ročného kalendára kultúrnych udalostí, ktorému predchádza vytvorenie jasných, primerane flexibilných pravidiel napĺňania tohto kalendára.				*	
D4	Vytvorenie a pravidelné aktualizovanie na základe zhodnotenej miery plnenia tzv. stratégie investičných potrieb BSK v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Tomuto dokumentu by malo predchádzať mapovanie investičných potrieb na základe špecificky zozbieraných dát relevantných k tejto problematike.				*	
E1	Vytvorenie strategických vízií (s výhľadom do roku 2030) pre každú zriaďovanú organizáciu a ich vecná transformácia na základe týchto vízií.				*	
E1	Transparentné a otvorené výberové konania na 5-ročnej báze na riadiace funkcie.					*
E1	Vypracovanie definície verejnej hodnoty každej zriaďovanej organizácie a zdefinovanie dlhodobých cieľov organizácie.				*	
E1	Uplatniť kontraktové financovanie zriaďovaných organizácií na príslušný rozpočtový rok so zdefinovaním merateľných ukazovateľov ich výkonu a s verejným odpočtom dosiahnutých výsledkov.					*
E2	Zavedenie systematického mapovania a koordinácie kultúrnych aktivít s obcami v BSK za účelom efektívnejšieho využívania kapacít.				*	
E2	Vytvorenie vysunutých pracovísk (alebo presunutie pracovných miest), ktoré by zastrešili nepokryté subregióny BSK (Podunajsko a Záhorie), prípadne okresoch BSK.				*	
E3	Mapovanie záujmu o účasť na programe zriaďovaných divadiel v subregiónoch a následne vytvoriť systém tzv. výjazdových predstavení t.j. poskytovať služby zriaďovaných divadiel aj v subregiónoch.				*	
E4	Zabezpečovanie pravidelnej metodickej podpory pre manažment zriadených organizácií (manažérske zručnosti, riadenie projektov a pod.).				*	
E4	Organizácia stretnutí zástupcov a zástupkyň zriaďovaných organizácií na pravidelnej báze za účelom koordinovania prezentácie činnosti a aktivít jednotlivých organizácií.				*	

E4	Pripraviť na pravidelnej báze napr. raz ročne spoločný deň otvorených dverí vo všetkých zriaďovaných inštitúciách BSK.				*	
F1	Vypracovanie krátkodobého (napr. na tri roky) implementačného plánu kultúrnej politiky BSK, ktorý definuje ciele, úlohy, alokované finančné prostriedky na aktivity a projekty, témy v kultúrnej politike BSK.				*	
F1	Vypracovanie koncepcie rozvoja kultúrno-kreatívneho priemyslu BSK.				*	
F1	Vypracovanie vízie kultúry v BSK (napr. podoba kultúry v regióne v horizonte 20 rokov) a zadefinovanie verejnej hodnoty kultúry v BSK.				*	
F2	Realizácia aktivít smerujúcich k celoživotnému vzdelávaniu v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu a o ich úlohe v spoločnosti - napr. osвета o umelcoch z BSK.				*	
F2	Iniciovať (prípadne organizovať) otvorené diskusie s odborníkmi a aktérmi v oblasti kultúry, ktoré by mali aj osvetový a vzdelávací efekt pre verejnosť.				*	
F2	Organizácia verejnej prezentácie aktivít a činností nezriaďovanej kultúry (napr. tých aktérov, ktorý boli podporení cez grantovú schému BRDS – prezentácie po realizácii projektov).				*	
F3	Vypracovanie analytického a následne aj popularizačného dokumentu, ktorý popíše model fungovania kultúrneho a kreatívneho priemyslu, ktorý vysvetlí zmysel kultúry pre región a prínos odvetvia nielen po ekonomickej, ale aj vzdelávacej a spoločenskej stránke.			*		
F4	Personálne posilnenie oddelenia kultúry BSK na expertných, analytických a koordinačných pozíciách na základe auditu potrebných a existujúcich zručností na oddelení kultúry BSK.				*	
F4	Oddelenie kultúry transformovať na odbor kultúry a kreatívneho priemyslu.			*		
F5	Pravidelne zastrešovať fundraisingové podujatie pre projekty hľadajúce donorov vrátane poskytnutia pomoci s prezentáciou projektov.				*	
F5	Vytvorenie platformy na vzájomnú koordináciu a komunikáciu BSK a ostatných kľúčových aktérov – MK SR, hlavné mesto Bratislava, a s ostatnými obcami/mestami v BSK vrátane nadnárodných organizácií a MVO na Slovensku.			*		
F5	Vytvorenie platformy na vzájomnú koordináciu a komunikáciu za účelom, čo možno najefektívnejšieho a najúčinnnejšieho poskytovania kultúrnych služieb poskytovaných rôznymi organizáciami v BSK. Výstupom by mohol byť napr. pravidelne aktualizovaný kalendár podujatí.			*		
F5	Podpora networkingu pre vytváranie partnerstiev medzi správcami pamiatok, podnikateľmi, občianskymi združeniami a miestnymi iniciatívami.				*	